ODBORNÝ BANKOVÝ ČASOPIS
MAREC 2000
ROČNÍK 8

BANKING JOURNAL
MARCH 2000
VOLUME VIII

BIATEC

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA

NATIONAL
BANK OF
SLOVAKIA

3

Prehľad vzdelávacích podujatí Inštitútu bankového vzdelávania NBS na apríl – máj 2000

Názov vzdelávacieho podujatia	Dátum
APRÍL	
Číselné zručnosti	3. – 4.
Ohodnocovanie hnuteľného majetku na bankové účely I	3. – 5.
Riadenie času	4. – 5.
Simulácia riadenia banky	10. – 14.
Konflikty a ich riešenie I	11. – 13.
Perspektívne produkty bankových platobných kariet	12. – 14.
Reštrukturalizácia úverového vzťahu	17. – 19.
Základné zručnosti osobnej a písomnej komunikácie v angličtine	17. – 19.
Nové trendy v audite IT	18.
Efektívny manažér I (osobnosť bankového pracovníka a jej rozvoj)	18. – 19.
Daň z pridanej hodnoty	19.
Rozvoj osobnosti a schopností bankového pracovníka II	25. – 27.
Ohodnocovanie nehnuteľného majetku na bankové účely II	25. – 27.
Zmenka v zahraničnom platobnom styku	26. – 27.
Odborný jazykový program vo Veľkej Británii (zameraný na obchodnú a finančnú angličtinu)	2 týždne
Intenzívny jazykový program s individuálnym zameraním vo Veľkej Británii	2 – 3 týždne apríl – máj
Anglická obchodná konverzácia	apríl – jún
MÁJ	
Finančný manažment I (finančná analýza)	2. – 3.
Konkurz a vyrovnanie z hľadiska banky	2. – 3.
Efektívna prezentácia, vystúpenie	9. – 11.
Plánovanie kontinuity činností a havarijné plánovanie v podmienkach finančných inštitúcií	10.
Cenné papiere z pohľadu daní	11.
Novela zákona o bankách a exekučnom poriadku	10.
Aktívna personalistika	10. – 12.
Ohodnocovanie hnuteľného majetku na bankové účely II	15. – 17.
Uplatňovanie daňových zákonov v súvislosti so zabezpečením pohľadávok	16.
Riadenie nákladov v banke	15. – 18.
Elektronické obchodovanie (e–commerce)	16. – 17.
Vedenie ľudí v krízových situáciách	16. – 17.
Banková, finančná a ekonomická nemčina I	22. – 24.
Finančný manažment II (finančné modelovanie)	23. – 24.
Odhaľovanie falzifikátov	23. – 24.
Eurocard/Mastercard and debit advanced charge back seminar (Europay International)	23. – 25.
Asertívne vedenie rozhovorov I	24. – 26.
Bankový controlling I	29.5. – 1.6.
Peňažné a kapitálové trhy I	29.5. – 2.6.
Ako sa vedieť vynájsť	30.5. – 1.6.

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

NA AKTUÁLNU TÉMU

Ing. Peter Andresič
Nový prístup v oblasti uplatňovania menových nástrojov 2
A New Approach to the Application of Monetary Instruments 31

MENOVÁ POLITIKA

Ing. Zora Kominková, PhD.
Miesto peňažných agregátov v menovej politike Európského systému centrálnych bánk 6
Monetary Aggregates in the Policy of the ESCB

MARKETINGOVÁ KOMUNIKÁCIA

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Marketingová komunikácia banky – II. časť 11
Marketing Communication of Banks – Part II 35

LEGISLATÍVA

JUDr. Milan Huďan
Novelizácia zákona o bankách 14
A Banking Act Revision 38

ZO ZAHRANIČIA

Ing. Izabela Fendeková, JUDr. František Hetteš
Medzinárodné inštitúcie regulujúce finančný trh 17
International Institutions Regulating Financial Markets

Súťaž vedeckých prác na počesť Jacqua de Larosiéra 21
Essay Competition in Honor of Jacques de Larosiér

PLATIDLÁ

Ing. Dagmar Flaché, Ing. Štefan Fröhlich
Pamätná strieborná minca k 250. výročiu úmrtia Samuela Mikoviniho 25
Silver Coin Commemorating the 250th Anniversary of the Death of Samuel Mikovíni

GALÉRIA OSOBNOSTÍ

Mgr. Tatiana Nátherová
Ján Vesel 26

RECENZIA

Doc. Ing. Mária Klimiková, CSc.
Finančný trh 27
Financial Market

REKLAMNÝ ČLÁNOK

Oracle – partner pre E-bankovníctо finančných inštitúcií orientovaných na zákazníka 28
Oracle: Applications in Electronic Banking

Vybrané ukazovatele hospodárskeho a menového vývoja SR 30
Selected Indicators on Economic and Monetary Developments of the SR

BIATEC
Odborný bankový časopis
marec 2000

Vydavateľ / Published by:
Národná banka Slovenska
National Bank of Slovakia

Redakčná rada / Editorial Council:
Ing. Marián Jusko, CSc. (predseda), Mgr. Soňa Babincová, PhDr. Eva Barliková, Ing. Adam Celušák, CSc., Prof. Ing. Irena Hlavatá, CSc., Ing. Štefan Králik, Ing. Jozef Kreutz, Doc. Ing. Jozef Makúch, PhD., Ing. Gabriela Miklošová, Ing. Miroslav Marenčík, Ing. Pavol Ochotnický, CSc., Doc. Ing. Anna Pilková, CSc. MBA, Ing. Monika Siegelová, Doc. Dr. Ing. Vladimír Valach

Redakcia / Editorial Staff:
šéfredaktorka / Editor in Chief
Mgr. Soňa Babincová ☎ 5953 3542
zástupkyňa šéfredaktorky / Editor
Ing. Alica Polónyiová ☎ 5953 3544
výtvarná redaktorka / Graphics Editor
Anna Chovanová ☎ 5953 3543

Adresa redakcie / Editorial Office:
Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2, 813 25 Bratislava
tel.: 5953 3542, 5953 3543, 5953 3544,
tel./fax: 529 68 524

Objednávky na inzerciu prijíma redakcia / Advertising Office: ☎ 5953 3543

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku:
19,10 Sk vrátane DPH + poštovné

Ročné predplatné:
229 Sk vrátane DPH + poštovné

Tlač / Printed by:
i + i print, spol. s r.o.
Mlynské Luhy 27, 821 05 Bratislava

Predplatné a distribúciu zabezpečuje a reklamácie prijíma / Subscription:
Privátna novinová služba, a. s.,
Záhradnícka 151, 829 81 Bratislava 25,
prevádzka Expedičné stredisko
PNS, a. s., Košická 1,
813 80 Bratislava 1.

Termín odovzdania rukopisov:
6. 3. 2000

Dátum vydania: 20. 3. 2000

Registračné číslo: MK SR 698/92
ISSN 1335 - 0900

Text k obrázku na obálke je na str. 29

Foto na obálke: Mikuláš Červeňanský

Internet: http://www.nbs.sk

NOVÝ PRÍSTUP V OBLASTI UPLATŇOVANIA MENOVÝCH NÁSTROJOV

Ing. Peter Andresič, Národná banka Slovenska

Neoddeliteľnou súčasťou Menového programu Národnej banky Slovenska na rok 2000 je aj technická stránka realizácie menovej politiky. Zatiaľ čo cieľové a odvodené parametre menového programu sú všeobecne známe, je to práve jeho realizácia, ktorá prináša nové prvky do menovej politiky. Nový prístup možno najlepšie pochopiť z pohľadu na genézu výkonových postupov NBS. Keďže chystané zmeny sa týkajú najmä oblasti riadenia korunovej likvidity, retroaktívny pohľad bude zameraný práve na túto oblasť.

Rok 1993

Národná banka Slovenska od svojho vzniku v roku 1993 aplikovala postupy bývalej Štátnej banky Československej založené na fixnom výmennom kurze a sústave priamych a nepriamych nástrojoch. Centrálna banka zabezpečovala fixný výmenný kurz nákupom a predajom devízových prostriedkov za stanovených podmienok formou prístupu na tzv. devízový fixing. V rámci menových nástrojov dominovali priame nástroje vo forme úverových limitov, ktoré predstavovali administratívnu formu riadenia úverovej činnosti komerčných bánk a regulácie celkovej ekonomickej aktivity v krajine.

V rámci nepriamych menových nástrojov NBS uplatňovala lombardný úver, reeskont zmeniek a aukčné refinančné úvery. Určujúca forma trhového a operatívneho ovplyvňovania likvidity v bankovom sektore sa realizovala prostredníctvom refinančných úverov poskytovaných aukčnou formou. Hoci periodicita aukčných refinančných úverov ani ich realizačné formy neumožňovali a ani nemali za cieľ aktívnejšie zasahovať do diania na medzibankovom trhu, treba tento spôsob chápať ako východisko pre v budúcnosti dominantné voľnotrhové obchody, t.j. nákupy a predaje cenných papierov od komerčných bánk. Refinančné úvery v prvom roku existencie NBS mali len ambíciu udržiavaním likvidity krátkodobých štátnych cenných papierov zvyšovať atraktivitu tejto formy investovania prostriedkov. Ani touto formou však nemala NBS kapacitu výraznejšie ovplyvňovať likviditu, resp. úrokové sadzby v bankovom sektore.

Štruktúry slovenského medzibankového trhu ako sprostredkovateľa realizácie menovej politiky sa v tomto období len pomaly budovali. V máji 1993 NBS začala pravidelný monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít so splatnosťou do jedného mesiaca ako základného kvalitatívneho informačného nositeľa o situácii v oblasti likvidity bankového sektora. REPO-obchody, t.j. obchody so záväzkom o spätnom odkúpení, základný spôsob budúcej aktivity NBS, sa uskutočňovali len sporadicky a výnimočná bola aj táto forma obchodovania medzi bankami navzájom.

Rok 1994

Výkon menovej politiky v roku 1994 bol založený na regulovaní peňažnej zásoby prostredníctvom menovej bázy a uplatňovaní priamych a nepriamych nástrojov menovej politiky. Piliere menovej politiky a realizačné postupy NBS zostali v globále nezmenené. Počas roka však rástol význam uplatňovaných nepriamych nástrojov a najmä ich trhových foriem – aukčného refinančného úveru. Rast likvidity korunových prostriedkov v bankovom sektore mal za následok neskoršie zastavenie tejto refinančnej tranže vrátane lombardného úveru a uskutočňovania devízových swapov.

Od júna 1994 NBS z operatívnych nepriamych nástrojov využívala len obchody na voľnom trhu. Na peňažnom trhu došlo k snahe o urýchlenie jeho rozvoja iniciovaním vzniku neoficiálneho združenia referenčných bánk. Zo strany NBS bola snaha o vytvorenie budúcej trhotvornej skupiny bánk motivovaná zvýšením stability peňažného trhu. Pozitívne dopady tohto procesu sa odrazili v predĺžení monitoringu o 6-mesačnú periódu, ako aj vo fakte, že koncom obdobia bol bankový sektor schopný autonómne sa vysporiadať so štrukturálnou nerovnováhou rozmiestnenia peňažných prostriedkov. Naproti tomu pozícia NBS na trhu interným stanovením limitu pre držbu cenných papierov poklesla. Vonkajším prejavom bol ústup od tzv. market-makerskej funkcie (funkcia organizátora trhu) na trhu krátkodobých cenných papierov, ako aj zmienená iniciácia referenčných bánk. I napriek rastúcemu významu voľnotrhových operácií v rámci menových nástrojov NBS sa týmto ich možnosť ovplyvňovať menový vývoj v porovnaní s predchádzajúcim obdobím ešte znížila.

Rok 1995

V roku 1995 pokračovala realizácia menovej politiky založená na regulovaní peňažnej zásoby ako menového medzicieľa pri zohľadňovaní vývoja ďalších menových veličín. Nástroje menovej politiky boli charakterizované systémovou zmenou, spočívajúcou vo vytváraní podmienok na prechod na kvalitatívne ovplyvňovanie menových veličín. Výrazný kvalitatívny posun nastal v pohľade na medzibankový peňažný trh a prebiehali diskusie o jeho postavení a význame pri realizácii menovej politiky. Jednou z príčin v posune a rozvoji menového inštrumentária bol aj výrazný prebytok likvidity v bankovom sektore nútiaci centrálnu banku po prvýkrát k aktívnemu využitiu sterilizačných nástrojov vo forme emitovania vlastných pokladničných poukážok. NBS bola takisto konfrontovaná s rastúcou úlohou a významom úrokových sadzieb depozitného trhu. V lete 1995 sa BRIBOR etabloval ako oficiálne kótovanie sadzieb so splatnosťou do 3 mesiacov a spreadom 0,5 %. Snaha o aktívnejší prístup sa prejavila aj posilňovaním operačných možností rozširovaním limitu pre držbu cenných papierov v portfóliu NBS. Skutočným posunom bolo až celkové zrušenie tohto limitu a vytvorenie vlastného dispozičného portfólia formou špeciálnych emisií pokladničných poukážok NBS. Obojstranné REPO-sadzby, ktoré NBS kótovala už v predchádzajúcom období, sa týmto stali nelimitovanou opciou na refinancovanie, prípadne odčerpanie prebytočnej likvidity z bankového sektora. Pomocou tejto formy nástrojov sa NBS koncom roka stala rozhodujúcim faktorom na trhu, schopným ovplyvňovať denný stav likvidity, ako aj jeho kvalitatívnu stránku – úrokové sadzby.

Rok 1996

Menový program na rok 1996 opätovne vychádzal z peňažnej zásoby reprezentovanej agregátom M2 ako spôsobu kvantifikácie menového medzicieľa. Snaha NBS o prechod na kvalitatívne riadenie menových veličín sa v rámci menových nástrojov prejavila upustením od úverových limitov a tým aj od priamych nástrojov riadenia. V rámci nepriamych nástrojov sa operácie na voľnom trhu stali dominantnými. Po prvýkrát sa v NBS interne deklaroval úrokový cieľ formou stanovenia koridoru medzibankového depozitného trhu ako prostriedku ovplyvňovania úverovej aktivity bánk. Koridor bol stanovený empiricky a vychádzal z aktuálneho stavu na trhu. Stabilizujúce efekty na depozitnom trhu v dôsledku tohto opatrenia sa prejavili v rozšírení škály fixovaných dĺžok o 6-mesačnú dobu splatnosti. Prejavili sa aj prvé menovo-politické dopady stabilizácie sadzieb vo viazaní úverových aktivít na BRIBOR a nahradzovaní diskontu ako sadzby významnej na tieto účely. Začali sa rozvíjať viaceré formy derivátnych aktivít depozitného trhu.

Napriek týmto pozitívam neustále rastúce úrokové požiadavky zo strany bánk pri sterilizačných operáciách v situácii trvalého prebytku bankového sektora pôsobili nejednoznačne a blokovali ďalší vývoj menového inštrumentária. Najmä REPO-tendre ako integrálna súčasť menových nástrojov nenachádzali v tomto období uplatnenie. Nepriaznivý vývoj úverových aktivít a v dôsledku toho aj sledovaných menových agregátov spolu s negatívnymi tendenciami v platobnej bilancii prinášali ďalšie argumenty spochybňujúce prebiehajúci výkon menovej politiky. V druhej polovici roka začína NBS ustupovať od snahy o úrokové ovplyvňovanie a schvaľuje faktické zvýšenie povinných minimálnych rezerv vo forme zavedenia jednotnej 9 % sadzby z primárnych vkladov pre ich tvorbu. Zároveň sa zaviedla devízová pozícia bánk na menové účely ako forma nepriamej regulácie uverových aktivít obchodných bánk v cudzej mene. V rámci opatrení na devízovom fixingu NBS rozšírila fluktuačné pásmo kurzu slovenskej koruny na 5 %. Pri operáciách na voľnom trhu sa rozširoval spread REPO-sadzieb a avizoval sa faktický ústup od tejto formy realizácie menovej politiky. Všetky realizované opatrenia mali za cieľ odčerpaním prebytočnej likvidity znížiť možnosť rastu úverovej aktivity bánk a zvrátiť negatívne tendencie v ekonomike.

Rok 1997

Výkon menového programu v roku 1997 pokračoval v kvantitatívnom riadení likvidity ako prostriedku ovplyvňovania úverových aktivít bánk. Zámerom realizácie menovej politiky bolo prostredníctvom zmiernenia zahranično-obchodnej nerovnováhy podporiť vonkajšiu stabilitu meny ako nevyhnutnú podmienku priaznivého vývoja inflácie. V tomto kontexte treba vnímať aj rozšírenie fluktuačného pásma slovenskej koruny na 7 % v úvode roka. V korunovej oblasti NBS deklarovala ústup od úrokového riadenia a pokračovala v objemovom usmerňovaní likvidity bankového sektora používanom pred rokom 1996. Vonkajším prejavom bolo zrušenie vyhlasovaných REPO-sadzieb a redukcia výkonu menovej politiky prostredníctvom operácií na voľnom trhu na uskutočňovanie REPO-tendrov.

I napriek zmene charakteru výkonu menovej politiky operácie na voľnom trhu už nestratili svoje dominantné postavenie v rámci menového inštrumentária NBS.

Domnievam sa, že v týchto súvislostiach možno charakter menového programu označiť za reštriktívny, so snahou vysporiadať sa s negatívnymi tendenciami a zjavnými prejavmi nerovnováhy. Bankový sektor reagoval na prijaté opatrenia vytvárajúce neistotu hekticky, najmä neúmerným zvyšovaním trhových sadzieb. Počas celého roka dochádzalo k poruchám na depozitnom trhu vo forme nekótovania sadzieb BRIBOR-u, vysokej fluktuácie depozitných sadzieb, skracovania vzájomných liniek a zvýšeným preplňovaním povinných minimálnych rezerv. Pozastavili sa aj pozitívne tendencie rozvoja derivátneho trhu. V priebehu roka bola NBS po

prvýkrát konfrontovaná so súvzťažnosťou korunového a devízového trhu, keď sa turbulencie a kurzové výkyvy plne prejavili v náraste depozitných sadzieb. Negatívny dopad pocítilo aj Ministerstvo financií SR v zníženej ochote a dopyte po štátnych cenných papieroch a naopak v raste úrokov z tejto formy pôžičky. V rámci obchodov na voľnom trhu jediným pozitívom snažiacim sa zároveň zatraktívniť investíciu do štátnych dlhopisov bolo zahrnutie týchto papierov medzi akceptované refinančné facility.

Rok 1998

Vzhľadom na pokračujúce negatívne tendencie v oblasti verejných financií a platobnej bilancie bola menová politika v roku 1998 zameraná na návrat ekonomiky do rovnovážneho stavu a obnovenie očakávaných dlhodobejších rastových tendencií. Výkon menovej politiky bol naďalej založený na fixnom kurze a kvantitatívnom riadení korunovej likvidity. V devízovej oblasti došlo počnúc októbrom k významnej zmene, keď NBS nahradila dovtedy platný fixný kurz plávajúcim kurzom. Zároveň bola zrušená možnosť vyrovnávania devízovej pozície komerčných bánk prostredníctvom nákupu a predaja záhraničnej meny od centrálnej banky na devízovom fixingu. V realizácii menovej politiky v korunovej oblasti nedošlo k žiadnym zmenám, napriek zrušeniu fixného výmenného kurzu a deklaráciám o priorite peňažného trhu pred devízovým. Celý priebeh roka bol poznačený vysokou fluktuáciou korunových sadzieb spojenou s relatívne veľkými spreadmi medzi nákupnou a predajnou cenou a pokračujúcimi výpadkami BRIBOR-u.

NBS realizovala objemové riadenie likvidity v bankovom sektore a vývoj úrokových sadzieb (najmä ich výšku) brala na vedomie ako daň za realizovanú formu menovej politiky. Podstatnejší vplyv na vývoj úrokových sadzieb ako NBS mali emisné aktivity Ministerstva financií SR a externé faktory, ako napr. devízový kurz. Absolútna výška úrokových sadzieb v dôsledku pokračujúcej neistoty v bankovom sektore nad postupmi centrálnej banky sa začala vnímať ako nutnosť pre udržanie fixného výmenného kurzu. Zavedenie plávajúceho kurzového režimu sa premietlo v menovom programe na nasledujúci rok vo forme úvah o postupnom prechode z objemového riadenia menovej politiky na úrokové, čiže kvalitatívne riadenie.

Rok 1999

Zámerom menovej politiky v roku 1999 bolo aj po zrušení režimu fixného výmenného kurzu udržanie stability cien dosahovaním primerane nízkej miery inflácie. Cieľom menových nástrojov bolo naďalej priame objemové ovplyvňovanie cieľových agregátov, resp. sprostredkujúceho medzicieľa. Jedinou skutočnou zmenou v inštrumentáriu menového programu na rok 1999 bolo zavedenie možnosti automatického čerpania lombardného úveru s variabilnou úrokovou sadzbou odvodenou do BRIBOR-u s prirážkou 5 %. V praxi toto opatrenie zostalo bez akéhokoľvek reálneho vplyvu na likviditu a vývoj bankového sektora. Hlavným nástrojom naďalej zostali REPO-obchody uskutočňované aukčnou formou, tzv. REPO-tendre. Na rozdiel od predchádzajúcich rokov (1997 a 1998) sa peňažný trh počas dlhších periód choval vyrovnane a úrokové sadzby nepodliehali fluktuáciám známym z predchádzajúcich období. Napriek tejto úrokovej samoregulácii bankového sektora neutíchali hlasy žiadajúce aktívnejší postoj centrálnej banky. Ich opodstatnenosť bola zjavná najmä v krízových, resp. zlomových momentoch, keď sektor hľadal formou výrazných turbulencií novú úrokovú hladinu sadzieb. V devízovej oblasti v dôsledku zrušenia možnosti prístupu komerčných bánk na tzv. devízový fixing prešla NBS na intervenčnú formu vstupu na trh, pričom intervencie sa realizovali najmä z dôvodov zníženia nadmernej volatility kurzu, a nie proti určitej úrovni. V priebehu roka NBS ruší devízovú pozíciu bánk na menové účely, pri súčasnom zavedení povinných minimálnych rezerv na korunové a devízové vklady nerezidentských bánk.

Prechod na kvalitatívne riadenie v roku 2000

Menový program na rok 2000 znamená výrazný posun vo využívaní inštrumentária centrálnej banky smerom k aktívnejšiemu ovplyvňovaniu medzibankového peňažného trhu ako sprostredkovateľa realizácie menovopolitických zámerov. I napriek faktu, že v oblasti uplatnených nástrojov nedošlo k žiadnym podstatnejším zmenám, kombinácia a uplatňovanie už existujúcich nástrojov by mali zabezpečiť kvalitatívne vyššiu, ale aj náročnejšiu formu riadenia. Kľúčovým momentom je opätovné zavedenie nelimitovanej refinančnej a sterilizačnej opcie vo forme REPO-sadzieb s jednodňovou dobou splatnosti. V priebehu roka by sterilizačná REPO-sadzba mala byť nahradená technicky a administratívne menej náročnou formou, t. j. stanovovaním sadzby na úložku jednodňových depozít v NBS. Tento systém, samozrejme za predpokladu akceptovateľného spreadu medzi oboma sadzbami, by po určitom období mal vrátiť na medzibankový trh prvok istoty a stability, s pozitívnym dopadom na celú výnosovú krivku. Zároveň možno očakávať vyrovnanejší priebeh povinných minimálnych rezerv a určitú formu samoregulácie zo strany bánk smerom k ich zabezpečovaniu. Úlohou centrálnej banky bude len stanovovať podmienky vo forme úrokových sadzieb, za ktoré sa príslušné obchody budú realizovať. Stanovovanie príslušných sadzieb bude patriť do právomoci Bankovej rady NBS a sadzby budú platné až do jej ďalšieho rozhodnutia. REPO-tendre využívané v posled-

ných troch rokoch ako jediný prostriedok ovplyvňovania situácie v oblasti likvidity na trhu tak nadobudnú formu strategickejšieho nástroja zabezpečujúceho a vyjadrujúceho zámery centrálnej banky v dlhšom horizonte. Najmä po postupnom prechode na dlhšiu dobu splatnosti, t. j. 1 a 3 mesiace, a pri využívaní formy so stanovovaním úrokovej sadzby.

Aktuálny menový program počíta zatiaľ so 14-dňovým predovšetkým objemovým tendrom ako štandardným. Tieto štandardné tendre by mali byť realizované v utorok s valutáciou v nasledujúci pracovný deň. O ich realizácii by mal byť bankový sektor informovaný deň vopred (v pondelok) v popoludňajších hodinách. Tento postup by mal prispieť k vyššej transparentnosti krokov centrálnej banky. Okrem štandardných tendrov menový program pripúšta aj formu neštandartných tendrových obchodov, tzv. rýchlych tendrov, ktoré by boli vyhlasované, realizované a valutované v ten istý deň. NBS si tak ponecháva možnosť aktuálneho zásahu do diania na trhu, najmä v zložitých situáciách. Pri týchto rýchlych tendroch sa naskytuje aj možnosť využitia existujúceho systému referenčných bánk, keď by tieto operácie boli realizované prostredníctvom nich. V situáciách dlhodobejšieho prebytku likvidity bude NBS vužívať emisiu vlastných pokladničných poukážok s dobou splatnosti do 1 roka. V platnosti zostáva aj systém tzv. automaticky nárokovateľného lombardu, ktorého využívanie zo strany bánk by mohlo byť zaujímave len pri príliš širokom spreade medzi jednodňovou refinančnou a sterilizačnou opciou centrálnej banky. V opačnom prípade tento nástroj stratí svoje opodstatnenie a zanikne v rámci menového inštrumentária NBS, tak ako sa to udialo v rámci nástrojov Európskej centrálnej banky.

Všetky vyššie vymenované nástroje a postupy využívala NBS pri realizácii menovej politiky jednotlivo už v minulosti. Nóvum, ktoré prináša menový program na rok 2000, je v kombinácii uvedených nástrojov opierajúcich sa o jednodňové obchody ako stabilizujúci prvok na jednej strane a dlhodobejších REPO-obchodov a emisií pokladničných poukážok NBS ako nositeľov strategickejšieho zámeru centrálnej banky (po predĺžení tendrov). O tieto dva piliere sa opiera aj výkon menovej politiky Európskej centrálnej banky v Euroregióne. Zmena postupov NBS je ale najmä výrazom snahy o zvýšenie kvalitatívnej formy jej realizačnej politiky.

I napriek zjavným paralelám s rokom 1996 nevládlo v tomto období všeobecné presvedčenie o správnosti takéhoto postupu. Zjavným nedostatkom postupu uplatňovaného v roku 1996 bola aj situácia v bankovom sektore, kde dominovali dva bankové domy so štátom ako majoritným vlastníkom. I v dôsledku tejto situácie sa prejavili viaceré negatíva vrátane nárastu problematických úverov. Úrokové riadenie, resp. snaha o tento prístup narážala na bariéru nekritického, od úrokových sadzieb nezávislého poskytovania úverov. Na druhej strane svoju úlohu zohrali aj negatívne tendencie z predchádzajúceho roku a možno aj oneskorená reakcia centrálnej banky na rastúci prebytok likvidity. Treba však konštatovať, že samotný systém kvalitatívneho riadenia, t.j. riadenia prostredníctvom úrokových sadzieb si vyžaduje určitý čas, kým sa vytvoria príslušné štruktúry v bankovom systéme a ekonomike ako celku, schopné adekvátne reagovať na signály zo strany centrálnej banky. Netreba opomenúť ani existenciu systému fixného výmenného kurzu, ktorý takúto formu realizácie menovej politiky sťažoval.

V porovnaní s rokom 1996 sa v priebehu tohto roku počíta s privatizáciou časti štátnych peňažných inštitúcií, čo by malo prispieť k zvýšeniu úrokovej senzitivity bankového sektora ako celku. Efekty prinášajú aj reštriktívne opatrenia vládneho kabinetu vo forme znižovania nerovnováhy verejných financií a deficitu platobnej bilancie. Na druhej strane NBS je od začiatku roka konfrontovaná s výrazným prebytkom likvidity, teda situáciou, keď sa politika každej centrálnej banky realizuje zložitejšie, ako keď je sektor refinačne závislý.

Situácia, keď NBS začína s novou formou realizácie menovej politiky nie je teda ideálna. Prvé REPO-sadzby vyhlásené NBS odzrkadľujú aktuálnu realitu. Celá výnosová krivka BRIBOR-u sa koncom februára nachádzala v koridore ohraničenom 8 % sterilizačnou a 12 % refinančnou sadzbou. Každá nasledujúca zmena, resp. potvrdenie týchto kľúčových sadzieb pre ďalšie obdobie by mala odrážať predstavy NBS o smerovaní úrokových sadzieb ako prostriedku zabezpečujúceho realizáciu prijatého menového programu.

Napriek tomu, že hodnotenie prijatého a popisovaného výkonového postupu je v súčasnom období predčasné, ukazuje sa, že aj samotná technická stránka realizácie bude vyžadovať určité adaptačné obdobie, najmä zo strany bankového sektora. Vzhľadom na relatívne turbulentné uplynulé obdobie z hľadiska vývoja úrokových sadzieb viaceré banky chápu a najmä využívajú peňažný trh ako jeden z hlavných prostriedkov tvorby zisku a nie ako prostriedok kalkulovateľného refinancovania ostatných, najmä úverových aktivít komerčných bánk. Táto skutočnosť sa okrem iného odráža v pokračujúcom nerovnomernom vývoji PMR (napriek tomu, že ich prepĺňanie je v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami výrazne nižšie). Pozitívne možno hodnotiť kvalitatívny aspekt realizácie, t. j. vývoj úrokových sadzieb medzibankového peňažného trhu, ktoré sa bez väčších výkyvov pohybovali v stanovenom koridore. Skutočným meradlom funkčnosti prijatého systému bude porovnanie výsledkov s prijatým menovým programom. I keď je na takéto hodnotenie ešte dosť času, som presvedčený, že v dohľadnom horizonte sa nastúpená cesta osvedčí a zabezpečí stanovené ciele.

MIESTO PEŇAŽNÝCH AGREGÁTOV V MENOVEJ POLITIKE EURÓPSKEHO SYSTÉMU CENTRÁLNYCH BÁNK

Ing. Zora Komínková, PhD., Inštitút menových a finančných štúdií NBS

Systémovým základom fungovania menovej únie v podobe, v akej ju od začiatku roku 1999 postupne spoznávame na príklade Európskej menovej únie (EMÚ, ako tretej etapy Európskej hospodárskej a menovej únie), je jednotná menová politika. Výkonom jednotnej menovej politiky je podľa Zmluvy o Európskej únii (EÚ) poverený Európsky systém centrálnych bánk (ESCB), pozostávajúci z Európskej centrálnej banky (ECB) a národných centrálnych bánk (NCB) 15 členských štátov EÚ. Užším jadrom ESCB je Eurosystém, zahrnujúci ECB a NCB 11 členských štátov eurozóny, ktoré od 1. 1. 1999 zaviedli jednotnú menu euro. Hlavné prvky stratégie jednotnej menovej politiky v tretej etape EMÚ zverejnila Riadiaca Rada (RR) ECB na jeseň 1998. Zodpovedajúco čl. 105(1)[1] Zmluvy o EÚ je stratégia zacielená na udržiavanie cenovej stability v eurozóne.

1. Tri súčasti menovopolitickej stratégie Eurosystému

Stratégia menovej politiky ESCB spočíva na troch hlavných prvkoch: na kvantitatívnej definícii základného cieľa Eurosystému, t.j. cenovej stability, a na „dvoch pilieroch" dosahovania tohto cieľa. Prvým je prvoradá úloha peňažnej zásoby v podobe kvantifikovanej referenčnej hodnoty miery rastu širokého peňažného agregátu. Druhým je výhľad cenového vývoja a rizík cenovej stability v eurozóne zostavený na báze rozsiahleho počtu indikátorov.

1.1. Kvantitatívna definícia cenovej stability

S cieľom poskytnúť jasný signál pre formovanie očakávaní budúceho vývoja cien Riadiaca rada ESCB zverejnila kvantitatívnu definíciu cenovej stability v tomto znení: „Cenová stabilita sa definuje ako medziročné zvýšenie[2] harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien (HICP)[3] v eurozóne o menej než 2 %". Takto definovaná cenová stabilita „sa má udržiavať v strednodobom horizonte", zodpovedajúco téze, že centrálna banka môže svojím menovopolitickým inštrumentáriom ovplyvňovať iba peňažné toky, ktorých prenos do reálnych veličín má strednodobý charakter. Krátkodobé výkyvy v cenách, spôsobené šokmi nepeňažného charakteru (ako napr. zmeny nepriamych daní, pohyby svetových komoditných cien) na cenovú hladinu centrálna banka nemôže kontrolovať, a preto za ne ani nemôže byť zodpovedná. Orientácia na cenovú stabilitu v strednodobom horizonte je dôležitá pre vytváranie dlhodobejších podnikateľských očakávaní. Mala by napomáhať aj eliminácii nepredvídaných ekonomických problémov s dopadom na cenovú hladinu, ktoré by mohli ohroziť stabilitu cien.

Stanovenie cenovej stability za primárny cieľ menovej politiky ESCB vychádzalo z dlhodobých skúseností a zo záverov rozsiahleho empirického ekonomického výskumu, dokazujúcich, že menová politika, ktorá trvale a dôveryhodným spôsobom udržuje stabilitu cien je tým najlepším príspevkom k realizácii ekonomických a sociálnych cieľov Spoločenstva (deklarovaných v čl. 2 Zmluvy).

[1] Podľa čl. 105(1) Zmluvy, „hlavným cieľom ESCB je udržovať cenovú stabilitu. Pri rešpektovaní cieľa cenovej stability má ESCB podporovať všeobecné hospodárske politiky v Spoločenstve so zámerom prispievať k dosiahnutiu cieľov Spoločenstva..." Tieto ciele sú vymedzené v čl. 2 Zmluvy takto: „podporovať v celom Spoločenstve harmonický a rovnovážny rozvoj ekonomických aktivít, udržateľný a neinflačný rast rešpektujúci životné prostredie, vysoký stupeň zbližovania ekonomickej výkonnosti, vysokú mieru zamestnanosti a sociálnej ochrany, zvyšovanie životnej úrovne a kvality života, a ekonomickú a sociálnu súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi."

[2] Stratégia menovej politiky orientovaná na cenovú stabilitu sa v štandardnom ponímaní monetarizmom inšpirovaných menových programov centrálnych bánk v uplynulých zhruba 25 rokoch explicitne (alebo implicitne) spájala s protiinflačnou, resp. dezinflačnou politikou. Vzhľadom na určité prejavy deflačného vývoja cien vo svetovej ekonomike (niekoľkoročný klesajúci trend cien primárnych zdrojov dynamizovaný dopadmi ázijskej finančnej krízy na podmienky zahraničnoobchodnej výmeny a hospodársky rast), ktoré vrcholili v roku 1998 (teda tesne pred vznikom EMÚ), sa do pozornosti dostal aj tento opačný aspekt. Slovo zvýšenie v definícii má byť jasným signálom, že deflácia, resp. dlhodobý pokles úrovne HICP, by nebol vývoj konzistentný s cenovou stabilitou (Bulletin ECB, január 1999, s. 46).

[3] Index HICP bol vytvorený na meranie cenovej konvergencie v druhej etape menovej únie. Medzi krajinami eurozóny dosiahol vysokú mieru harmonizácie. Pri konštrukcii indexu sa osobitná pozornosť venovala minimalizácii faktorov, známych ako chyba merania, ktoré sa vyskytujú v cenových indexoch a spôsobujú isté nadhodnotenie skutočnej miery inflácie. Tieto chyby vznikajú najmä v dôsledku zmien v spotrebiteľských zvyklostiach a kvalitatívnych inováciách tovarov a služieb zaradených do spotrebného koša použitého na výpočet daného cenového indexu, a nedajú sa celkom odstrániť. V HICP je však táto chyba údajne menšia než v národných cenových indexoch krajín eurozóny.

1. 2 Ústredná úloha peňažnej zásoby – referenčná hodnota agregátu M3

Vychádzajúc z tézy, že inflácia je v konečnom dôsledku peňažným javom, ústrednú úlohu v realizácii menovej politiky ECB má peňažná zásoba ako prirodzená nominálna kotva na udržiavanie cenovej stability. Takáto konštrukcia v zásade zodpovedá menovej politike na báze menového programovania, ktoré dosiahnutie konečného cieľa, t.j. stanovenej miery inflácie realizuje prostredníctvom medzicieľa tempa rastu peňažnej zásoby (monetary targeting), vyjadrenej určitým širším peňažným agregátom ako veličinou priamo ovplyvniteľnou centrálnou bankou.

Na sledovanie tempa rastu peňažnej zásoby v eurozóne ECB zaviedla pojem referenčnej hodnoty pre rast peňazí v strednodobom horizonte. To znamená, že referenčná hodnota nezahrnuje záväzok Eurosystému korigovať krátkodobé odchýlky peňažnej expanzie od stanovenej strednodobej hodnoty. Preto ani riadiace krátkodobé nominálne úrokové miery Eurosystému sa nebudú mechanicky prispôsobovať jej priebežnému vývoju. Tento postup sa uvádza ako jeden z hlavných rozdielov medzi štandardným menovým programovaním na báze (krátkodobého) peňažného medzicieľa a kvantifikovanou referenčnou hodnotou peňažnej expanzie.[4] Spoločným teoretickým predpokladom oboch koncepcií je dlhodobo stabilná funkcia dopytu po peniazoch v definícii zvoleného peňažného agregátu a dostatočne presvedčivá vlastnosť tohto agregátu ako vedúceho indikátora vývoja cenovej hladiny (t.j. stabilný vzťah medzi úrovňou peňažnej zásoby a úrovňou cien).

Referenčná hodnota rastu peňažnej zásoby v eurozóne je stanovená peňažným agregátom M3, zahrnujúcim krátkodobé likvidné pasíva na území eurozóny. Hodnota rastu M3 je kvantifikovaná na báze kvantitatívnej rovnice peňazí, t.j. ako vzťah medzi množstvom peňazí na jednej strane a cenami, reálnym hrubým domácim produktom a rýchlosťou obehu peňazí na druhej strane (resp. v prírastkovom tvare tejto rovnice $\Delta m = \Delta p + \Delta y - \Delta v$).

Referenčnú hodnotu rastu M3 oznámila Hlavná rada ESCB 1. 12. 1998 na úrovni 4,5 % ročne.[5] Pre vývoj HDP, rýchlosti obehu a napokon aj cien sa použili intervalové kalkulácie, M3 sa stanovilo presným číslom. Cieľom takejto jednoznačnej prezentácie je zamedziť možnosť nesprávnych interpretácií referenčného intervalu rastu M3 vo verejnosti. Osobitne napríklad, ak by sa tempo rastu peňazí vymklo z intervalového rámca, verejnosť by mohla očakávať, že automaticky dôjde k zmene úrokových sadzieb, čo by bolo v protiklade k úlohe referenčnej hodnoty v celkovej stratégii.

Menový vývoj sa priebežne sleduje na báze 3-mesačného kĺzavého priemeru z medziročných mier rastu agregátu M3. Vzťah medzi skutočným rastom peňazí a referenčnou hodnotou sa pravidelne analyzuje, dopady na rozhodnutia menovej politiky sa zverejňujú.

1.3 Široká základňa pre hodnotenie výhľadu cenového vývoja

Údaje z monetárneho sektora neobsahujú všetky informácie o ekonomike potrebné na spoľahlivý výkon menovej politiky zameranej na cenovú stabilitu. Preto zároveň s analýzou vývoja agregátu M3 vo vzťahu k jeho referenčnej hodnote sa sleduje množstvo ďalších ekonomických ukazovateľov, a to najmä tých, ktoré majú vlastnosti riadiacich indikátorov budúceho vývoja cien, ako sú mzdy, výmenný kurz, ceny vládnych obligácií a výnosová krivka, rozličné ukazovatele aktivít v reálnom sektore, ukazovatele fiskálnej politiky, cenové a nákladové indexy, podnikateľské a spotrebiteľské prehľady.

Okrem toho bude Eurosystém vyhodnocovať prognózy inflácie zo všetkých medzinárodných organizácií, ale aj iných inštitúcií, veľkých firiem a pod. Publikovať sa budú aj vlastné prognózy Eurosystému. Pravda, vzhľadom na behaviorálne, inštitucionálne a štrukturálne neistoty v novokonštituovanom hospodárskom komplexe eurozóny ECB upozorňuje, že prvé prognózy cenového vývoja je potrebné interpretovať s istou dávkou opatrnosti.

Ak zhrnieme, menová politika Eurosystému sa nebude mechanicky prispôsobovať krátkodobým odchýlkam reálneho vývoja od stanovených cieľov. Namiesto toho, so zámerom identifikovať v ekonomickom vývoji poruchy, ktoré by mohli ohroziť cenovú stabilitu, sa bude využívať mnohostranná analýza menového vývoja v eurozóne vo vzťahu k stanovenej referenčnej hodnote M3 a mnohých ukazovateľov vývoja reálnej ekonomiky. Táto analýza bude informačnou základňou pre voľbu primeraných úprav v menovej politike zameranej na strednodobú stabilitu cien.

2. Peňažné agregáty eurozóny

Menová politika Eurosystému vychádza z tézy, že cenový vývoj (inflácia) je v strednom a dlhom období peňažným javom. Vývoj množstva peňazí v obehu medzi verejnosťou preto môže poskytovať užitočné informácie o budúcom pohybe cien a pôsobiť tak ako kompas na riadenie menovej politiky.

[4] V praxi je však tento rozdiel dosť ťažko identifikovateľný. Na jednej strane preto, lebo samotný strednodobý horizont Eurosystému nie je presne definovaný, na druhej strane preto, lebo európske centrálne banky, resp. osobitne Deutsche Bundesbank, ale aj francúzska Banque de France, tiež svoje krátkodobé horizonty menovopolitického medzicieľa postupne posúvali do 2 až 3-ročných horizontov.

[5] Referenčná hodnota pre rast M3 bola odvodená na základe týchto strednodobých predpokladov: cenová stabilita sa musí udržiavať v súlade s definíciou Eurosystému, tak aby medziročný prírastok HICP v eurozóne bol nižší ako 2 %; trend rastu reálneho HDP eurozóny bude v intervale 2 – 2,5 % ročne; rýchlosť obehu M3 v strednom období bude medziročne klesať zhruba v intervale 0,5 – 1 %.

2.1 Identifikácia základných agregátov

Na identifikáciu tých peňažných agregátov, ktoré vykazujú úzky vzťah k dôležitým makroekonomickým premenným, osobitne k cenovej hladine a úrokovým sadzbám úzko ovplyvňovaným menovou politikou, sa použili tri kritériá: stabilita dopytu po peniazoch, vlastnosti vedúceho indikátora a kontrolovateľnosť.

• *Stabilita* dopytu po peniazoch je daná, ak úroveň peňažnej zásoby má stabilný vzťah k cenovej hladine, takže centrálna banka môže posúdiť, aká miera rastu peňazí je konzistentná s cenovou stabilitou. Zvyčajný prístup vychádza z preskúmania stability funkcie dopytu po peniazoch, kde peňažná zásoba vystupuje vo vzťahu k cenovej hladine a ďalším makroekonomickým premenným, osobitne k reálnemu dôchodku a úrokovým mieram. Užitočné je tu rozlišovať medzi dlhodobou a krátkodobou stabilitou dopytu po peniazoch.

• Peniaze majú *vlastnosti vedúceho indikátora*, ak peňažný agregát obsahuje informácie, ktoré – pri pôsobení účinkov oneskorení – môžu pomôcť predikovať budúcu cenovú hladinu.

• *Kontrolovateľnosť* peňažného agregátu je daná, ak mieru jeho rastu môže v krátkom období centrálna banka riadiť pomocou nástrojov menovej politiky. Kontrolovateľnosť je osobitne dôležitá, ak centrálna banka vyhlasuje cieľ pre rast peňažnej zásoby, prostredníctvom ktorého sa chce zodpovedať za svoju politiku.

Širšie peňažné agregáty bežne vykazujú vyššiu stabilitu a lepšie vlastnosti vedúceho indikátora než úzke agregáty. Je to najmä preto, lebo sú menej ovplyvňované substitúciou medzi rozličnými pasívami peňažného sektora. Naopak úzke peňažné agregáty sa vyznačujú lepšou kontrolovateľnosťou v krátkom období – prostredníctvom oficiálnych úrokových sadzieb – než široké agregáty. Je to preto, lebo mnohé komponenty úzkych peňazí nie sú oceňované úrokovými sadzbami blízkymi krátkodobej trhovej miere. Preto keď krátkodobé miery rastú, stávajú sa tieto aktíva pre investorov menej atraktívne, čo implikuje pokles dopytu po úzkych peniazoch.

Naopak, široké peniaze sú v krátkom období menej kontrolovateľné, keďže mnoho ich zložiek je oceňovaných úrokovými sadzbami, ktoré sú blízke krátkodobým trhovým mieram, v dôsledku čoho je krátkodobý dopyt po týchto peniazoch relatívne neelastický voči oficiálnym úrokovým sadzbám.

Peňažná zásoba v eurozóne je definovaná tromi peňažnými agregátmi: úzkym (M1), stredným (M2) a širokým (M3), ktoré sa odlišujú stupňom likvidnosti v nich zahrnutých položiek. Analýzy ECB a Európskeho menového inštitútu (EMI) síce potvrdili všeobecný záver o horšej kontrolovateľnosti širokých peňažných agregátov eurozóny v krátkom období, v strednom období, ktoré je cieľovým horizontom menovej politiky Eurosystému, však vykazujú oveľa priaznivejšie vlastnosti najmä z hľadiska ich stability a informačného obsahu vo vzťahu k cenovému vývoju. Ústrednú úlohu v menovej politike Eurosystému má preto široký peňažný agregát M3

2.2 Vymedzenie obsahu peňažnej zásoby: vklady a blízke substitúty vkladov

Zostaveniu peňažných agregátov eurozóny predchádzali práce na harmonizácii jednotlivých zložiek peňažnej zásoby (vrátane problematiky pokrytia cezhraničných pozícií v rámci eurozóny) v 11 krajinách eurozóny, resp. celej peňažnej a bankovej štatistiky podľa jednotných eurokritérií. Zároveň bolo potrebné vymedziť okruh finančných inštitúcií, z bilancií ktorých sa vytvorí konsolidovaná peňažná bilancia eurozóny ako referenčná základňa pre stanovenie obsahovej štruktúry jednotlivých agregátov (v položkách rôznych druhov peňažných aktív) a celkového objemu peňažnej zásoby v eurozóne. Kritériá na zostavenie schémy finančných inštitúcií, ktorých zdroje budú vstupovať do peňažných agregátov eurozóny a metodiku harmonizácie národných peňažných agregátov rozpracoval Európsky menový inštitút (EMI), predchodca ECB.

Štandardnou základňou na výpočet peňažnej zásoby v ekonomike je podľa metodiky Medzinárodného menového fondu (MMF) konsolidovaná bilancia bankového sektora, t.j. spoločná bilancia aktív a pasív centrálnej banky a obchodných bánk, resp. inštitúcií podieľajúcich sa na obsluhe peňažného trhu. EMI sa od tejto metodiky do istej miery odklonil. Vychádzajúc z empirických poznatkov, že v súčasnosti sa hranice medzi vlastnosťami peňažných a finančných aktív značne zneprehľadnili a mnohé, najmä krátkodobé finančné aktíva sú pomerne rýchlo a lacno substituovateľné za aktíva peňažného typu (resp. že môžu plniť transakčnú funkciu peňazí), priradil k peňažnému sektoru eurozóny aj niektoré inštitúcie finančného trhu, emitujúce produkty s takými charakteristikami likvidity, že predstavujú blízke substitúty vkladov.

Podmienky vysokej likvidity v praxi spĺňajú najmä nástroje kolektívneho investovania fondov peňažného trhu (MMFs, Money Market Funds). Podiely týchto fondov možno v pojmoch likvidity považovať za blízke substitúty vkladov, a preto boli zaradené do výpočtu peňažnej zásoby eurozóny. Zároveň to znamenalo aj rozšírenie definičnej základne inštitúcií, ktoré emitujú peniaze. Takto bola v spolupráci EMI a národných centrálnych bánk členských krajín EÚ vytvorená štruktúra pod názvom menovo-finančné inštitúcie (MFIs).

Konsolidovaná bilancia sektora MFIs (tab. 1) je potom štatistickým základom na výpočet peňažnej zásoby v eurozóne. Zostavuje sa ako spoločná bilancia ECB a agregovaných bilancií 11 národných centrálnych bánk Eurosystému.

Rovnako bolo potrebné zjednotiť, resp. harmonizovať definíciu sektora, ktorý má peniaze v držbe, svoje peňažné zostatky ukladá do rozličných nástrojov MFIs a primárne sa tak podieľa na tvorbe peňažnej zásoby eurozóny. Sú to všetky rezidentské subjekty eurozóny

Tab. 1 Schematická konsolidovaná bilancia sektora MFIs v eurozóne

Aktíva	Pasíva
1. Pôžičky	1. Bankovky a mince v obehu
2. Cenné papiere iné ako akcie	2. Vklady ústrednej vlády
3. Akcie a iné majetkové účasti	3. Vklady ostatných všeobecných vlád/ostatní rezidenti eurozóny
4. Externé aktíva	4. Podiely peňažných fondov a cenné papiere peňažného trhu
5. Fixné aktíva	5. Emitované dlhové cenné papiere
6. Ostatné aktíva	6. Kapitál a rezervy
	7. Externé pasíva
	8. Ostatné pasíva

(s výnimkou centrálnej vlády), ktoré nepatria do sektora MFIs. Okrem domácností, nefinančných organizácií (podnikov) sem patria finančné inštitúcie nezahrnuté do MFIs, ako aj štátne a lokálne vlády a fondy sociálneho zabezpečenia. Ústredné vlády sa považujú za peňažne neutrálny sektor s jednou výnimkou: pasíva centrálnej vlády peňažného charakteru (poštové účty, národné úsporové účty a účty štátnej pokladnice) sú ako špeciálna položka zahrnuté do definície peňažných agregátov.

2.3 Menovo-finančné inštitúcie (MFIs)

Menovo-finančné inštitúcie (Monetary-Financial Institutions, MFIs) zahrnujú rezidentské úverové inštitúcie (v definícii zákonodarstva EÚ) a všetky ostatné rezidentské finančné inštitúcie, ktorých činnosťou je prijímať vklady a/alebo blízke substitúty vkladov od iných subjektov, než sú MFIs a na svoj vlastný účet (minimálne v ekonomickom zmysle) poskytovať úvery a/alebo uskutočňovať investície do cenných papierov. Sú to tri skupiny inštitúcií:

- centrálne banky,
- úverové inštitúcie na území eurozóny, t.j. obchodné banky a subjekty, ktorých činnosťou podľa zákonodarstva EÚ je „prijímať vklady alebo iné splatné zdroje od verejnosti (vrátane postupov vyplývajúcich z predaja bankových obligácií verejnosti) a poskytovať úvery na svoj vlastný účet",
- všetky ostatné finančné inštitúcie na území eurozóny, ktorých podnikanie je zamerané na „prijímanie vkladov a/alebo blízkych substitútov vkladov od iných subjektov než sú MFIs a na svoj vlastný účet (prinajmenšom v ekonomickom zmysle slova) poskytovať úvery a/alebo uskutočňovať investície do cenných papierov". Táto skupina zahrnuje prevažne fondy peňažného trhu (pozri tab. č. 2).

Tab. 2 Inštitucionálne zloženie menovo-finančných inštitúcií (MFIs)

Krajina	Centrálna banka	Úverové inštitúcie	Fondy peňažného trhu	Iné inštitúcie	MFIs spolu
Belgicko	1	120	29	0	150
Dánsko	1	212	3	0	216
Fínsko	1	347	5	0	353
Francúzsko	1	1 211	710	1	1 923
Grécko	1	59	42	0	102
Holandsko	1	634	28	5	668
Írsko	1	78	17	0	96
Luxembursko	1	209	463	0	673
Nemecko	2	3 226	41	0	3 269
Portugalsko	1	227	0	0	228
Rakúsko	1	898	0	11	910
Španielsko	1	399	205	0	605
Švédsko	1	148	29	1	179
Taliansko	1	933	9	0	943
V. Británia	2	523	33	0	558
Spolu	**17**	**9 224**	**1 614**	**18**	**10 873**

2.4 Harmonizovaná definícia peňažnej zásoby eurozóny

Pri harmonizácii národných definícií peňažnej zásoby sa sledovala potreba rozlišovania medzi jednotlivými pasívami MFIs podľa stupňa ich speňažiteľnosti a zároveň snaha o zohľadnenie čŕt rozličných finančných systémov. Na meranie stupňa likvidnosti jednotlivých nástrojov sa použili štyri kritériá: prevoditeľnosť, zameniteľnosť, doba splatnosti a dĺžka výpovednej lehoty.

- Prevoditeľnosť (transferability) sa vzťahuje na možnosť mobilizovať zdroje umiestnené vo finančnom nástroji s použitím platobných produktov ako šeky, príkazy na prevod, priame debety a pod.
- Zameniteľnosť (convertibility) sa viaže k možnosti a nákladom zamenenia finančného nástroja za hotovosť alebo prevoditeľné vklady; stratu fiskálnej výhody pri takejto konverzii možno považovať za istý druh pokuty, ktorá redukuje stupeň likvidity.
- Splatnosť (maturity) rozlišuje jednotlivé nástroje podľa času medzi dátumom kontraktu a dátumom splatnosti (umorenia), pred ktorým je obtiažne konvertovať fondy umiestnené do vkladov;
- Výpovedná lehota (period of notice) vyjadruje obdobie medzi dátumom, keď vlastník oznámi svoj záujem likvidovať daný nástroj a dátumom, keď môže tento nástroj konvertovať na obeživo bez sankčných poplatkov. Vo všeobecnosti platí, že čím kratšia je doba splatnosti a dĺžka výpovednej lehoty, tým vyšší je stupeň speňažiteľnosti daného aktíva.

Na základe týchto kritérií bola vytvorená takáto štruktúra peňažných agregátov eurozóny (tab. 3): najužší agregát M1 zahrnuje najlikvidnejšiu zložku peňažnej zásoby, t.j. bankovky a mince v obehu plus neterminované (resp. overnights) vklady, ktoré sú prakticky okamžite a bez dodatočných nákladov speňažiteľné; agregát M2 zahrnuje M1 plus rôzne formy úročených termínovaných vkladov s maximálnou lehotou splatnosti 2 roky[6]; agregát M3, t.j. M2 plus krátkodobé finančné aktíva (najmä aktíva fondov pôsobiacich na peňažnom trhu, dlhopisy so splatnosťou do dvoch rokov a REPO-obchody).

Ako vidno z tab. 3, najväčší podiel na peňažnej zá-

Tab. 3 Štruktúra M3 v eurozóne k 31. 12. 1998 (mld. EUR)

	M1	M2	M3	Podiel na M3 v %
Bankovky a mince v obehu	323			7
Netermínované vklady (overnights)	1 444			33
Termínované vklady do 2 rokov		883		20
Vklady s výpovednou lehotou do 3 mesiacov		1 225		28
REPO-obchody (zmluvy o spätnom odkúpení)			180	4
Akcie/jednotky fondov peňažného trhu a cenné papiere peňažného trhu			312	7
Dlhopisy do 2 rokov			67	2

sobe eurozóny majú (podľa údajov k 31. 12. 1998) vklady verejnosti v úverových inštitúciách (81 %). Tri položky krátkodobých finančných aktív (M3 – M2) tvoria 13 % M3 za eurozónu. Podiel obeživa je relatívne nízky (7 %). Agregáty zahrnujú iba pozície rezidentských subjektov eurozóny v MFIs umiestnených v eurozóne. Zahrnujú aj likvidné aktíva rezidentských subjektov denominované v zahraničnej mene, ak sú uložené v MFIs umiestnených v eurozóne.

V stručnom zhrnutí možno vyčleniť tieto hlavné definičné charakteristiky peňažných agregátov a merania peňažnej zásoby v eurozóne:

• Do najširšieho agregátu eurozóny M3 vstupujú iba peňažné nástroje s lehotou splatnosti do 2 rokov (teda nástroje s vysokou mierou likvidnosti), zatiaľ čo v bežných národných definíciách peňažných agregátov sú často zahrnuté aj dlhodobé (5 a viacročné) termínované depozitá. Peňažné agregáty eurozóny, ako aj celková peňažná zásoba M3 by sa teda mali vyznačovať vyššou mierou kompaktnosti než ich národné definície.

• Definícia M3 v danom relatívne úzkom časovom rozpätí zodpovedá cieľu, ktorý má tento agregát plniť v menovej politike Eurosystému: byť indikátorom cenového vývoja (harmonizovaného indexu spotrebiteľských cien) a zabezpečovať v strednom období spoľahlivú informáciu pre riadenie menovej politiky, ktorá bude zaručovať v eurozóne stabilitu cien.[7]

• Definícia peňažnej zásoby v eurozóne vychádza z metodiky rozširujúcej základňu na výpočet celkovej peňažnej zásoby. Na rozdiel od štandardu MMF ju netvorí konsolidovaná bilancia bankového sektora, ale konsolidovaná bilancia sektora menovo-finančných inštitúcií (MFIs). Dôvod na zmenu vychádza z pohľadu na mieru likvidnosti jednotlivých peňažných a finančných aktív. Finančné aktíva niektorých presne vymedzených inštitúcií (predovšetkým fondov peňažného trhu) spĺňajú kritériá likvidnosti produktov ponúkaných bankami (úverovými inštitúciami), a preto sú zahrnuté do výpočtu celkovej peňažnej zásoby.

• Druhou položkou, ktorá nefiguruje v štandardnom menovom prehľade, sú dlhopisy (so splatnosťou do dvoch rokov). Identifikácia tejto zložky by mohla spôsobovať isté komplikácie, napr. v súvislosti s emisiou vládnych dlhopisov. Treba preto osobitne zdôrazniť, že tu ide o dlhopisy sektora MFIs, teda o dlhopisy emitované jeho jednotlivými subjektmi (bankami, resp. úverovými inštitúciami), a nie o dlhopisy vládneho sektora. Keďže vládny sektor sa definične považuje za peňažne neutrálny, do tvorby peňažnej zásoby eurozóny nevstupuje.

Namiesto záveru

Cieľom tohto príspevku bolo predovšetkým predstaviť základné teoretické a metodologické východiská determinujúce postavenie peňažnej zásoby v jednotnej menovej politike ESCB a definičné vymedzenie peňažných agregátov eurozóny. Podrobnejší pohľad na metodiku peňažnej a bankovej štatistiky ECB, vytvárajúcej štatistický systém na zostavenie konsolidovanej bilancie sektora menovo-finančných inštitúcií (MFIs), pripravujeme do niektorého z najbližších čísel časopisu.

Nová definícia peňažnej zásoby eurozóny vyplývajúca z rozšírenej základne subjektov podieľajúcich sa na tvorbe peňazí – z bankového sektora do sektora menovo-finančných inštitúcií – je smer, ktorým by sa mali postupne uberať aj úvahy o prípadných zmenách v definícii peňažnej zásoby SR. To však predpokladá, aby legislatívne predpisy upravujúce činnosť mimobankových subjektov, ktoré pôsobia (resp. budú pôsobiť) na peňažnom trhu SR, systémovo smerovali k terajšej legislatíve ESCB vymedzujúcej štatút inštitúcií zahrnutých do sektora MFIs.

Literatúra

1. Bradner, P. – Schubert, H.: Effizienz und Transparenz der geldpolitischen Strategie des ESZB. WIFO, Monatsberichte 1/1999.
2. Euro area monetary aggregates and their role in the Eurosystem's monetary policy strategy. European Central Bank. Monthly Bulletin, február 1999.
3. The Single Monetary policy in Stage Three. General documentation on ESCB monetary policy instruments and procedures. ECB, september 1998.
4. The stability oriented monetary policy strategy of the Eurosystem. European Central Bank. Monthly Bulletin, január 1999.

[6] Definičnú náplň položiek M2 – M1 bola vytvorená ako kompromis zohľadňujúci najrozšírenejšie formy vkladov v dvoch najsilnejších krajinách eurozóny. Zatiaľ čo vo Francúzsku a väčšine ostatných krajín sú to termínované vklady, v Nemecku a Rakúsku sú to najmä vklady s výpovednou lehotou.

[7] Analýza dlhodobých trendov vývoja peňažnej zásoby a cien v eurozóne ukázala, že medzi trendom M3 a mierou inflácie bola v období 1984 – 1998 dobrá korelácia: priebeh krivky inflácie s časovým posunom 6 štvrťrokov sledoval dosť verne krivku M3. Dynamika vývoja M3 v terajšom období by teda mala pomerne spoľahlivo naznačovať, aká bude dynamika vývoja inflácie o 1,5 roka.

MARKETINGOVÁ KOMUNIKÁCIA BANKY

II. časť

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave

Realizácia marketingovej komunikácie

Vonkajší aspekt komunikácie sa zdá byť jednoduchšou záležitosťou. Úspech kampane je však vecou profesionality. Komunikácia v celoštátnom meradle je príliš dôležitou a nákladnou záležitosťou, aby mohla byť prejavom amaterizmu. Uvedené konštatovanie, hoci je na prvý pohľad pravdivé, možno niekedy ťažko presadiť v prípade, že vedenie banky sa rozhodlo presadiť svoje umelecké inštinkty do kampane. Profesionalizmus v oblasti komunikácie je predovšetkým záležitosť stratégie. Úlohou vedenia banky je sledovať túto líniu a nemala by sa realizovať v procese tvorby reklamy.

Z tohto aspektu je vhodnejšie:
- prezentovať interným a externým odborníkom v komunikácii jasnú stratégiu, aby mohli v súlade s ňou postupovať;
- vyhnúť sa zosobňovaniu vlastných klientov;
- spoliehať sa viac na výsledky testov a kontroly, než na vlastné inštinkty a umelecké sklony;
- mať trvalý kontakt s cieľovým trhom, ktorý je jediným sudcom, ktorý rozhodne o type mediálnych nosičov a o odovzdávanej správe.

Typ politiky komunikácie môže byť akýkoľvek (môže sa týkať inštitúcie, produktov a služieb, segmentov, celoštátny, resp. medzinárodný), vždy obsahuje nasledujúce etapy:
- strategické rozhodnutia,
- internú diagnostiku a kvalitatívny výskum,
- výber miesta komunikácie v marketingu banky a overenie marketingového mixu,
- určenie cieľov komunikácie a cieľových trhov,
- výber médií a tvorba správy,
- predtesty a plánovanie kampaní (časový harmonogram, koordinácia s inými prvkami marketingovej politiky),
- určenie definitívneho rozpočtu,
- rozhodnutie o začatí kampane,
- posttesty a kontrola výsledkov kampane.

Integrácia personálu do vybranej politiky komunikácie

Efektívnosť externej kampane je často spojená s politikou úspešnej internej komunikácie, čo predpokladá, že personál banky pozná ciele kampane. Z tohto dôvodu treba personálu distribuovať obchodné plány, aby ich poznal, pretože pracovníci banky sú prví, ktorí budú šíriť imidž banky. V prípade, že personál je neinformovaný, môže šíriť negatívny imidž profesie, ku ktorej patrí. Personál banky treba mobilizovať kvôli globálnej potrebe získať klienta a nielen kvôli jednému produktu banky. Personálu treba definovať novú identitu, ktorá sa líši od konkurenčnej.

Komunikácia bude vtedy úspešná, ak sa stane záležitosťou väčšiny pracovníkov, a to nielen oddelenia, ktoré je poverené jej vypracovaním, ako aj reklamnej agentúry.

Integrácia cieľov a spôsobov kampane s personálom banky, všetkými distribučnými kanálmi, je nutným predpokladom úspechu.

S rastom počtu bánk sa všeobecne považuje za nutné rozširovať úlohu oddelenia komunikácie voči ostatným oddeleniam podniku. Od odborníkov na komunikáciu sa požaduje prekročenie hraníc ich tradičnej komunikácie a to tak, že prevezmú na seba udržiavanie a transformáciu atmosféry dôvery a koncentrácie na skutočnú podnikovú kultúru. Interná komunikácia by mala plniť tieto úlohy:

a) posilniť pocit spolupatričnosti personálu k banke prostredníctvom:
- interných novín,
- zberu návrhov personálu v systéme prijatia nových pracovníkov podniku;

b) motivovať riadiacich pracovníkov, aby plnili úlohu medzičlánku komunikácie, čo predpokladá:
- výchovu v oblasti komunikácie – stáže v pobočkách banky,
- pravidelné informačné schôdze riadiacich pracovníkov s vedením,
- schôdze riadiacich pracovníkov z cieľom priblížiť príklady pokroku (napríklad krúžky kvality);

c) komunikáciu s pobočkami na základe:

- komunikácie s vedúcimi pobočiek (ústredie – pobočky),
- zvolávania schôdzí personálu zodpovedného za predaj v prípade, že sa vyskytne problém,
- konzultácie s pobočkami netradičným spôsobom,
- pomoci personálu, aby pracoval kvalitnejšie a napomáhať individuálnej iniciatíve.

Prvky komunikačného mixu sa môžu vyskytovať na rôznych úrovniach, a to:

- produktu, služby a ich prezentácie;
- ceny produktu;
- distribúcie: lokalizácia, zariadenie pobočiek, miestny imidž, prijatie, kompetentnosť personálu, kvalita obchodného personálu, výskum správania sa klientov, servis po predaji. V tejto oblasti je isté, že politika vzdelávania je hlavným nástrojom komunikácie;
- imidžu banky;
- reklamy;
- sponzoringu;
- podpory predaja;
- politiky kvality centrály a kontroly vzťahov s klientom.

Čiastkové úsilie sa musí vynaložiť pokiaľ ide o spracovanie reklamácií, zlepšenie komunikácie telefónom a prijatia klienta, sledovanie vzťahov so zákazníkom.

Okrem marketingového mixu existuje komunikačný mix, ktorý má podobné znaky ako marketingový mix. Vzájomná súvislosť prvkov mixu je nutnou podmienkou na zabezpečenie efektívnosti a vhodnotnej synergie celkového procesu komunikácie.

Kontrola návratnosti prostriedkov vynaložených na komunikáciu

Rast rozpočtov na komunikáciu vyžaduje kontrolu efektívnosti komunikácie.

V období hlbokej krízy podmienenej dôležitým poklesom zisku, banky si nemôžu dovoliť rozvoj kampaní, ktoré sú nákladné, ako to bolo v minulosti, keď sa nezaoberali návratnosťou vloženého kapitálu.

Hoci vzťah medzi vynaloženým rozpočtom a rastom predaja, resp. ziskom je ťažko stanoviť, užší vzťah medzi výdajmi a príjmami je treba identifikovať.

Celková kontrola sa môže javiť ako problematická, pretože testy počas rôznych fáz kampane môžu konštatovať jej úspech, resp. neúspech. Realizácia efektívnej kontroly predpokladá:

- vypracovanie presných cieľov komunikačnej kampane. Táto fáza vyžaduje spoluprácu medzi ústredím a pobočkami. Ak sú ciele jasne stanovené, aj kontrola je ľahko realizovateľná;
- použitie predbežných testov, resp. predtestov. Skôr než sa uskutoční kampaň na určitom cieľovom trhu, je nutné určiť vzorku a na nej overiť, či neexistujú niektoré omyly, ktoré by kampaň mohli kompromitovať;
- výsledky predbežnej kontroly môžu viesť k odstraňovaniu chýb komunikácie na cieľovom trhu skôr, než sa začne. Táto kontrola umožní vyhnúť sa vážnym chybám. Predbežný test sa môže týkať celej kampane alebo jej prvkov, najmä tvorby, resp. použitia niektorých médií;
- záverečný test, resp. posttest umožní kontrolovať získané výsledky v určitom termíne, ktorý bol vopred určený. Predmetom kontroly môžu byť: stupeň známosti, predávaná kvantita, obrat, použitie a podobne. Čím viac sa ciele týkajú údajov o predaji, tým ľahšie sú kontrolovateľné. Aby kontrola bola objektívna, nemali by ju robiť pracovníci, ktorí pripravovali kampaň.

Možnosti rozširovania komunikácie

Banky vynakladajú najviac finančných prostriedkov na reklamu v televízii a tlači, až potom v rozhlase a vonkajšej reklame. Tieto média patria bezpochyby k originálnym prostriedkom predaja bankových produktov. Banky však hľadajú ďalšie možnosti zdokonaľovania svojej komunikácie, napríklad zmenou jedného nástroja komunikácie za iný, ktorý je hospodárnejší. K takýmto nástrojom patrí priamy (direct) marketing, ktorý nadobudne široký význam v blízkej budúcnosti v komunikačnej politike banky. Priamy marketing sa definuje ako interaktívny marketingový systém, ktorý používa jedno alebo viac médií na vyvolanie merateľných odoziev, resp. transakcií na ľubovoľnom mieste. Je založený na báze vytvorenia určitej databanky, ktorá obsahuje karty, resp. zoznamy súčasných, minulých a potenciálnych klientov. Slúži na konkrétne sledovanie a vyhodnocovanie účinku komunikácie u jednotlivých klientov, umožňuje priamu komunikáciu poštou, telefónom alebo inými médiami. Cieľom priameho marketingu je zjednotiť proces komunikácie a kúpy do jedného procesu.

Základnými pojmami priameho marketingu sú databáza a merateľné výsledky odozvy. Znamená to, že v procese priameho marketingu sa informácie neposkytujú plošne, ale iba vybranej cieľovej skupine zákazníkov, u ktorých sa predpokladá záujem o dané posolstvo. Účinnosť kampane je preto mnohokrát vyššia, ako keby boli oslovení klienti, ktorí nie sú ochotní počúvať a v porovnaní s inými marketingovými metódami je jednoduchšie merateľná.

Jedinečnosť priameho marketingu vytvárajú tieto charakteristické črty:

- pristupuje sa priamo k identifikovateľnej osobe alebo domácnosti. Signál sa nevysiela všeobecnému publiku, ako je to bežné pri väčšine reklamných médií;

- cieľom je určitý druh akcie (činnosti). Môže mať podobu návratného mailu, zaslania kupónu, vyžiadania si širších informácií atď. Pretože cieľom je špecifická činnosť, výsledky sú merateľné s určitou presnosťou;
- interaktívnosť. Existuje tu priama výmena informácií a reakcia z oboch strán;
- vytvára použiteľú bázu klientov. Počítačový záznam zachytáva každého klienta a jeho finančnú charakteristku, zujmy atď. To zabezpečuje vhodný zdroj pre precízne rozpočtovanie budúceho marketingového úsilia.

Priamy marketing sa opiera o personálne nástroje a umožňuje sa obrátriť na presne definovaný segment. Je veľmi nákladné oslovovať nediferencované skupiny obyvateľstva pre dojem, že by mohli byť v budúcnosti potenciálnymi klientmi. K tomuto názoru sa pripájajú aj zahraniční autori, podľa ktorých je priamy marketing efektívny iba u klientov, ktorí sa nachádzajú v zrelšom štádiu rozhodovania. Znamená to, že priamy marketing nie je vhodné použiť, keď hlavným zámerom je zmeniť preferencie alebo zmeniť postoje. Každý z týchto výsledkov možno v skutočnosti dosiahnuť v procese, ale len ako vedľajší produkt. Veľká časť úspechu marketingových pracovníkov banky záleží na ich skúsenosti v identifikovaní cieľovej skupiny. Vhodnou cieľovou skupinou sú často ľudia, ktorí boli našimi minulými klientami alebo sú kupcami príbuzných produktov.

Jednou z najťažších úloh priameho marketingu je zo záujemcov urobiť klientov banky. Počet klientov, ktorí vyjadrili záujem, je podstatne nižší, no vďaka vysokej účinnosti priamej reklamy sa darí získavať omnoho rýchlejšie a ľahšie záujemcov na uzavretie zmluy s bankou ako prostredníctvom inzerátu v tlači.

Priamy marketing sa zameriava na zmenu správania klienta. Prechádza sa od kultúry produktu ku kultúre zákazníka. Marketing sa stáva strategickým. Zameriava sa na vernosť klienta a vytvorenie trvalého vzťahu medzi bankou a klientom. Cieľom je zvýšiť uspokojenie klienta pre zlepšovanie ponúkanej služby, zníženie nákupného úsilia, zníženie objektívnych rizík. Prostredníctvom listov alebo telefónu možno zvyšovať nielen početnosť transakcií, ale aj ich výšku. Je to podmienené dvoma príčinami:

- klienti sú ochotnejší uskutočňovať transakcie s bankou, čím sú s ňou v dôvernejšom vzťahu, tým viac sa cítia byť stálymi klientami;
- písomné kontakty banky s klientmi vytvárajú nielen odstup od konkurencie, ale doslova prekrývajú jej pôsobenie na našich klientov.

Ďalšou úlohou je zmeniť klienta na predávajúceho. Skutočne môžu byť naši klienti zároveň našimi najlepšími predávajúcimi. Čím viac používajú produkty banky, tým častejšie a rovnako presvedčivejšie banku budú odporúčať rodinným príslušníkom, priateľom a známym.

Tradičné média (televízia, tlač, plagát), ktoré sa uviedli, budú mať v budúcnosti dôležitú úlohu. O ich miesto sa bude usilovať okrem priameho marketingu najmä sponzoring zdravotníckych zariadení, charitatívnych, športových a iných udalostí, ako aj ďalšie nové nástroje komunikácie, akými sú napríklad lokálne média, internet, videotext, mailing, digitálne displeje, lamelová reklama, atď. Tieto prostriedky značne zmenia zvyky bánk. Zmeny sa uskutočnia na všetkých úrovniach a prejavia sa v rozdielnych rozpočtoch na komunikáciu. Niektorí experti predvídajú:

- nutnosť uskutočňovať viac informatívnu reklamu,
- interaktívnu komunikáciu,
- odlišný spôsob odovzdávania správ,
- rozvoj priameho marketingu,
- možnosť osloviť cieľový trh a personalizovať správy,
- prispôsobenie komunikácie sieti pobočiek. Videotext je vhodné prispôsobovať na podporu a informovanie miest predaja,
- nutnosť reagovať na interné problémy komunikácie. (Podnikové noviny vo forme videotextu a iných audiovizuálnych prostriedkov, ktorých výkonnosť je vysoká),
- využitie kompaktných diskov,
- komunikácia cez telefón,
- satelit na komunikáciu s európskymi trhmi.

Dôležitosť rozvoja nových médií vyplýva z rýchlosti akceptácie klientmi.

Záver

Banková inštitúcia ako každý podnikateľský subjekt existuje v reálnom interaktívnom prostredí, ktorému sa musí prispôsobovať, a ktoré môže aktívne ovplyvňovať, čo kladie nároky na jej komunikačnú činnosť.

Komunikácia prebieha medzi bankou a jej prostredím, ale aj vo vnútri samotnej banky. Zmeny, ku ktorým dochádza v komunikácii na začiatku nového tisícročia spočívajú v tom, že kvôli vývoju konkurenčného prostredia v bankovej sfére, vyspelosti distribučnej siete a jej flexibility, banky strácajú svoje dominantné postavenie na trhu a získava ho klient. Hlavným dôvodom, prečo by sa banka mala vážnejšie zaoberať otázkou efektívnej komunikácie, je charakter jej produktu ako služby. Z tohto dôvodu sú banky nútené prispôsobiť svoje markertingové aktivity vrátane komunikácie rýchlo sa meniacim požiadavkám klientov.

NOVELIZÁCIA ZÁKONA O BANKÁCH

OSOBITNÝ REŽIM POSKYTOVANIA ÚVEROV

JUDr. Milan Huďan

Novelizácia zákona č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov v novom znení ustanovenia § 18 odsek 2 sprísňuje podmienky na poskytovanie úverov pre osoby s osobitným vzťahom k banke. Cieľom tohto príspevku je podrobnejšia analýza zmien a doplnkov doterajších ustanovení zákona upravujúcich túto problematiku s využitím niektorých praktických skúseností z ich aplikácie v bankovej praxi.

Osobitný režim poskytovania úverov, ako možno vo všeobecnosti nazvať úpravu poskytovania úverov osobám s osobitným vzťahom k banke podľa § 18 zákona sa oproti doterajšej úprave sprísňuje. Zákon č. 252/1999 Z. z. okrem toho rozširuje okruh týchto osôb a v nadväznosti na tieto úpravy priznáva Národnej banke Slovenska, MF SR a Fondu ochrany vkladov nové oprávnenia voči obchodným bankám pri požadovaní informácií o osobách s osobitným vzťahom k banke. Z uvedených skutočností vyplýva, že obchodné banky budú nútené prehodnotiť doterajšie postupy poskytovania úverov a záruk v rámci osobitného režimu a podľa potreby aj aktualizovať svoje vnútorné predpisy v záujme dodržania litery zákona.

Rozšírenie pôsobnosti zákona

Z novely jednoznačne vyplýva, že okrem bánk nebudú môcť ani pobočky zahraničnej banky vykonávať s osobami, ktoré k nej majú osobitný vzťah podľa § 19 ods. 2 zákona obchody, ktoré by vzhľadom na svoju povahu, účel alebo riziko nevykonávala s ostatnými klientmi. Znamená to, že osobitný režim poskytovania úverov bude platiť aj pre pobočky zahraničných bánk. Úvery a záruky pre osoby s osobitným vzťahom k pobočke zahraničnej banky bude môcť pobočka zahraničnej banky poskytnúť, len ak o tom rozhodne jej vedúci na základe vykonaného rozboru príslušného bankového obchodu a finančnej situácii žiadateľa. Okruh osôb, ktoré majú k pobočke zahraničnej banky osobitný vzťah sa vymedzuje obdobne ako okruh osôb k obchodnej banke.

Novela podľa spresneného znenia § 18 ods. 2 rozširuje pôsobnosť zákona aj z vecného hľadiska v tom smere, že banky budú povinné uplatňovať osobitný režim poskytovania úverov pre osoby s osobitným vzťahom aj na poskytovanie záruk. Znamená to, že pri rozhodovaní o otázkach zabezpečenia záväzkov pre žiadateľov budú banky a pobočky zahraničných bánk povinné dodržiavať zásady sprísneného režimu poskytovania úverov.

Sprísnenie procesu schvaľovania úverov a záruk pre osoby s osobitným vzťahom k banke

Sprísnenie postupu schvaľovania úverových obchodov oproti doterajšej úprave bolo realizované spresnením znenia § 18 ods. 2, ktoré vyžaduje na schválenie úveru alebo poskytnutie záruky pre osoby s osobitným vzťahom k banke jednomyseľné rozhodnutie štatutárneho orgánu a vylučuje z rozhodovania o tomto úverovom obchode alebo zabezpečení záväzku osobu, ktorej sa rozhodnutie týka. Podľa doterajšej úpravy postačovalo na schválenie úveru, ktorý bol poskytovaný v rámci osobitného režimu jeho schválenie nadpolovičnou väčšinou hlasov predstavenstva. Z novej dikcie § 18 ods. 2 vyplýva, že pokiaľ jeden člen predstavenstva nebude súhlasiť s poskytnutím úveru alebo záruky pre osobu s osobitným vzťahom k banke a nebude za ich poskytnutie hlasovať, predstavenstvo tento úver nebude môcť schváliť. V doterajšej praxi schvaľovania úverov sa prípady nesúhlasu jedného alebo aj viacerých členov predstavenstva vyskytovali, a to najmä z dôvodu nedostatočného preukázania návratnosti úveru alebo jeho nedostatočného zabezpečenia. Novela spresnením doterajšieho ustanovenia zároveň posilňuje individuálnu zodpovednosť jednotlivých členov predstavenstva za rešpektovanie obchodnej politiky banky, dodržiavanie zásad úverovania a zákonnosti pri schvaľovaní úverových obchodov tohto druhu. Objektivita rozhodovacieho procesu sa posilňuje vylúčením osôb z procesu schvaľovania úverových obchodov pre členov predstavenstva, ktorých sa rozhodnutie týka. V záujme vylúčenia možných problémov pri schvaľovaní úverových obchodov bude žiaduce, aby obchodné banky spresnili doterajšie úpravu spôsobu hlasovania štatutárneho orgánu tak, aby bol zabezpečený plynulý proces schvaľovania úverov a zároveň rešpektovaný zákon o bankách.

Bez ohľadu na druh úveru alebo subjekt, ktorému sa poskytuje, sú pri schvaľovaní bankového obchodu členovia štatutárneho orgánu a vedúci pobočky zahraničnej banky povinní rešpektovať skutočnosť, že podľa novely sú banky zo zákona povinné uzatvárať bankové obchody, t. j. aj obchody s osobami s osobitným vzťahom k banke, za najvýhodnejších ekonomických a právnych podmienok pre banku. Podľa nového § 11a ods. 4, sa banke výslovne zakazuje uzatvárať zmluvy za nápadne nevýhodných podmienok pre banku, najmä také zmluvy, ktoré ju zaväzujú na hospodársky neodôvodnené plnenie alebo na plnenie zjavne nezodpovedajúce poskytovanej protihodnote, prípadne ktorými sú zjavne nedostatočne zabezpečené jej pohľadávky. Nerešpektovanie vyššie uvedených zákonných podmienok zo strany člena štatutárneho orgánu alebo

vedúceho pobočky zahraničnej banky, ktorý úver schvaľuje v rozpore zo zákonom a pokiaľ nim budú naplnené znaky skutkovej podstaty trestného zákona, štát sankcionuje pomerne vysokými trestami. V zmysle § 250a ods. 2 Trestného zákona sa za úverový podvod potresce zamestnanec, člen, zástupca alebo iná osoba oprávnená konať za toho, kto úver poskytuje, ktorý umožní získať úver tomu, o kom vie, že nespĺňa podmienky určené na jeho poskytnutie a to odňatím slobody až na tri roky alebo zákazom činnosti, alebo peňažným trestom. Podľa ďalších odsekov 3 až 5 tohto ustanovenia sa výška trestnej sadzby zvyšuje až na 12 rokov odňatia slobody v závislosti od rozsahu spôsobenej škody týmto trestným činom.

Na záver časti pojednávajúcej o sprísnení procesu schvaľovania bankových obchodov pre osoby s osobitným vzťahom k bankám treba poznamenať, že pre zákonné poskytnutie úveru a záruky v rámci osobitného režimu je podľa konkrétnych okolností potrebné splniť minimálne tri, resp. štyri zákonné podmienky, t. j. jednomyseľné rozhodnutie štatutárneho orgánu, vykonanie rozboru bankového obchodu, rozboru finančnej situácie žiadateľa o úver a v prípade, ak sa rozhoduje o úverovom obchode alebo zabezpečenie záväzku pre osobu, ktorá je členom štatutárneho orgánu, aj vylúčenie tejto osoby z rozhodovania o tejto veci. Nesplnenie jednej z nich znamená, že úver alebo záruka boli poskytnuté v rozpore zo zákonom.

Rozšírenie okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke

a) Rozšírenie okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke o nové kategórie doplnením zákona.

• Priamo zo zákona sa rozširuje okruh osôb z osobitným vzťahom k bankám spresnením doterajšieho znenia § 19 ods. 1 písm. a) o prokuristov banky, ktorých banka splnomocňuje na právne úkony, ku ktorým dochádza pri výkone bankových činností.

• Výrazným rozšírením okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke bolo realizované doplnením § 19 ods. 1 písmena e) zákona. Podľa doterajšieho znenia citovaného ustanovenia sa za právnické osoby s osobitným vzťahom k banke považovali len tie spoločnosti, v ktorých mali podiel na základnom imaní presahujúci 10 % členovia štatutárnych orgánov, riaditelia bánk, ďalší zamestnanci určení stanovami, členovia dozornej rady, právnické osoby majúce kontrolu nad bankou, ich hlavní akcionári a členovia vedení týchto spoločností. Novela rozširuje doterajší okruh právnických osôb o blízke osoby členom štatutárneho orgánu, dozornej rady, vedúcim zamestnancom banky a o fyzické osoby majúce kontrolu nad bankou. Za osoby blízke sa podľa § 116 zákona č. 40/1964 Zb. (Občiansky zákonník) v znení neskorších predpisov považujú príbuzní v priamom rade, súrodenci, manžel alebo manželka, ako aj iné osoby v rodinnom alebo obdobnom pomere.

• Novela zákona rozširuje doterajší okruh osôb o právnické osoby, ktoré majú kontrolu nad hlavnými akcionármi banky a kontrolu nad akoukoľvek osobou pod kontrolou hlavných akcionárov. Podľa doterajšieho znenia § 19 ods. písm. f) sa za osoby s osobitným vzťahom považovali len hlavní akcionári banky, t. j. akcionári vlastniaci viac ako 10 % akcií alebo podielových účastí banky a právnické osoby pod kontrolou hlavných akcionárov, t.j. právnické osoby, v ktorých hlavný akcionár banky vlastnil viac ako 50 % jej akcií alebo iných podielových účastí alebo mal právomoc voliť štatutárny orgán alebo inak presadzovať rozhodujúci vplyv na vedenie právnickej osoby. Spresnené znenie § 19 ods. písm. f/ teda zaraďuje k týmto dvom kategóriám tretiu kategóriu, ktorou sú právnické a fyzické osoby majúce kontrolu nad hlavnými akcionármi a právnickými osobami pod kontrolou hlavných akcionárov.

b) Rozšírenie okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke zmenou výkladu doterajších pojmov hlavný akcionár a kontroly nad bankou alebo inou právnickou osobou.

• Podľa dôvodovej správy k návrhu zákona sa navrhovanými úpravami sleduje zamedzenie obchádzania doterajšej definície kontroly nad bankou alebo inou právnickou osobou a definície hlavného akcionára. Pre spresnenie tohto pojmu sa využíva definícia konania v zhode tak, ako ju na účely zákona o bankách ustanovuje § 16 ods. 8 zákona o bankách od novelizácie vykonanej zákonom 44/1998 Z. z. Doterajšia úprava pojmu kontroly nad bankou alebo inou právnickou osobou charakterizovala kontrolujúcu osobu ako osobu vlastniacu viac ako 50 % akcií alebo iných podielových účastí banky alebo právnickej osoby, resp. majúcu právomoc voliť štatutárny orgán banky. Ďalšia črta charakterizujúca tento pojem bola, že kontrolujúca osoba mohla inak presadzovať rozhodujúci vplyv na vedenie banky alebo inej právnickej osoby. Uvedené kritérium však bolo pri jeho aplikácii náročne uplatňovať pre jeho značnú všeobecnosť. Výklad pojmu „kontroly nad bankou" a „hlavný akcionár" s využitím § 16 ods. 8 zákona o bankách sa evidentne rozširuje okruh osôb s osobitným vzťahom k banke o osoby konajúce v zhode. Za konanie v zhode sa považuje konanie smerujúcej k dosiahnutiu podielu na základnom imaní banky alebo vlastniacich hlasovacie práva uskutočnené medzi právnickou osobou a jej spoločníkmi alebo členmi, štatutárnymi orgánmi, členmi štatutárnych alebo dozorných orgánov, zamestnancami právnickej osoby, ktorí sú v priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu alebo jeho člena, vedúcimi organizačnej zložky, ktorí sú zapísaní v obchodnom registri, prokuristami, likvidátormi, správcami konkurznej podstaty, či vyrovnávacími správcami tejto právnickej a osobami im blízkymi alebo medzi ktorýmikoľvek týmito osobami. Ďalej o osoby, ktoré uzatvorili dohodu o zhodnom výkone hlasovacích práv v jednej banke v záležitostiach týkajúcich sa jej riadenia bez ohľadu na formu dohody alebo na jej platnosť. Do okruhu osôb konajúcich v zhode sa okrem toho zaraďujú aj osoby, ktorých konanie smerujúce k dosiahnutiu podielu na základnom imaní banky alebo vlastniacich hlasovacie práva uskutočnených medzi ovládajúcou a ovládanou osobou alebo medzi osobami ovládajúcimi priamo alebo sprostredkovane tou istou ovládanou osobou a konanie medzi blízkymi osobami.

• Okrem vyššie spomenutého spresnenia doterajšej úpravy osôb s osobitným vzťahom k banke došlo novelou zákona o bankách k nahradeniu doposiaľ používaného označenia vedúcich predstaviteľov banky slovným spojením „riaditelia banky" zrozumiteľnejším označením „vedúci zamestnanci banky". Pri aplikácii tohto ustanovenia vznikali v minulosti problémy s jeho výkladom z hľadiska okruhu funkcií, ktoré mali byť pod pojem „riaditeľov banky" zaradení. Za riaditeľov banky bolo pri doslovnom výklade tohto pojmu možné považovať okrem generálneho riaditeľa alebo riaditeľa banky, ako vedúcich pred-

staviteľov banky aj riaditeľov pobočiek, riaditeľov úsekov, odborov alebo iných útvarov ústredia, teda výkon každej funkcie, ktorú bolo možné charakterizovať ako výkon riaditeľskej funkcie v banke. Na druhej strane sa pri doslovnom výklade tohto pojmu za riaditeľa banky nemusel považovať napr. prezident banky, predseda predstavenstva a pod.

Novo použitý výraz „vedúci zamestnanci banky" v spojení s § 27 ods. 5 Zákonníka práce je jednoznačnejší v tom, že spresnená dikcia novely nepovažuje za vedúceho zamestnanca všetkých vedúcich alebo riadiacich zamestnancov banky zastávajúcich vedúce funkcie, ale len tých, ktorí spadajú do priamej riadiacej pôsobnosti štatutárneho orgánu banky a ktorých vymenovanie a odvolanie patrí do výlučnej právomoci tohto orgánu. Zo spresneného znenia citovaného ustanovenia vyplýva, že zákon pod tieto vedúce funkcie zaraďuje len vrcholných výkonných zamestnancov bánk, ako sú napr. generálni riaditelia, prezidenti a predsedovia predstavenstva a pod.

Podľa upraveného znenia § 8 ods. 5 vymenúva a odvoláva štatutárny orgán banky aj vedúceho útvaru vnútornej kontroly banky. Z uvedených skutočností teda vyplýva, že za vedúceho zamestnanca banky v zmysle § 19 ods. písm. a) treba považovať aj vedúceho útvaru vnútornej kontroly banky.

Prípadné problémy súvisiace s otázkou koho z vedúcich zamestnancov banky zaradiť do okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke si každá obchodná banka môže vyriešiť v súlade s § 19 ods. písm. a) samostatne tým, že do tohto okruhu osôb zaradí ďalších zamestnancov banky tak, že v stanovách banky stanoví, ktorí ďalší vedúci zamestnanci budú patriť do okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke (napríklad námestníci alebo zástupcovia riaditeľa banky, riaditelia pobočiek, vedúci expozitúr) alebo aj radoví zamestnanci (napríklad zamestnanci úverových útvarov a pod.).

Podľa doterajších poznatkov sa obchodné banky mohli pri doplňovaní okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke o ďalších zamestnancov dopustiť nepresností v tom, že tento okruh osôb nestanovili stanovami ale formou iného druhu interného prepisu, do ktorého prevzali úplne alebo zúžené znenie § 19 ods. 1 zákona o bankách. Z dikcie § 19 ods. 1 písm. a) zákona jednoznačne vyplýva, že banka môže za osoby, ktoré majú k nej osobitný vzťah určiť ďalších zamestnancov stanovami. Otázka stanovenia okruhu ďalších zamestnancov patrí do pôsobnosti valného zhromaždenia, pretože schvaľovanie zmien stanov patrí v zmysle § 187 ods. 1 písm. a) Obchodného zákonníka tomuto orgánu. Valnému zhromaždeniu teda prináleží rozhodovať o tom, na koho z ďalších zamestnancov sa bude v banke vzťahovať osobitný režim pri poskytovaní úverov alebo záruk. Zákon kogentne určuje, ktorou formou sa určenie ďalších zamestnancov musí vykonať. V prípadoch, keď banka upresní okruh týchto osôb iným vnútrobankovým predpisom, ktorý schváli napr. predstavenstvo alebo vedúci predstaviteľ banky, je treba túto úpravu považovať za neplatnú a právne nezáväzná, pretože nebola realizovaná formou, ktorú výslovne vyžaduje zákon.

Za pomerne závažný nedostatok treba považovať aj postup obchodnej banky, ktorá pri určovaní ďalších zamestnancov svojím interným predpisom určila tento okruh tak, že vo svojom predpise opísala neúplne znenie § 19 ods. 1 zákona tak, že niektoré zákonom stanovené kategórie osôb jednoducho do svojho predpisu nepreberie. Je neprípustné, aby banka v stanovách vylúčila niektorý druh osôb, ktoré určuje zákon, a to napr. tým, že medzi osoby s osobitným vzťahom nezaradí právnické osoby pod kontrolou hlavného akcionára a pod. Takto vypracovaná vnútorná norma banky sa dostáva do rozporu so zákonom. Je teda neprípustné, aby si banka svojvoľne zužovala tento okruh, a to bez ohľadu na zámer alebo úmysel tohto postupu. Zákon obchodnej banke dáva možnosť rozšíriť a nie zúžiť okruh osôb s osobitným vzťahom k banke o konkrétne funkcie vedúcich alebo ďalších zamestnancov podľa rozhodnutia valného zhromaždenia.

Na okraj tejto problematiky sa žiada dodať, že obchodná banka pri tomto rozširovaní nemusí do svojho vnútorného predpisu recipovať znenie § 19 ods. 1 zákona. Pokiaľ by sa banka predsa rozhodla v nadväznosti na novelu zákona upraviť tento okruh osôb formou recepcie, tak je to možné realizovať obdobne ako recepciu pripúšťa bod 7 legislatívnotechnických pokynov, ktoré tvoria prílohu k legislatívnym pravidlám tvorby zákonov a podľa ktorých sa v nevyhnutných prípadoch potreba recipovaného ustanovenia rieši odkazom vyjadreným všeobecne pod čiarou a citovaním príslušného právneho predpisu.

Informačná povinnosť bánk a osôb s osobitným vzťahom k bankám

Okrem uvedených zmien novela zákona doplneným odsekom 5 § 19 oprávňuje centrálnu banku a Fond ochrany vkladov vyžadovať od obchodných bánk a pobočiek zahraničných bánk podanie informácie o osobách s osobitným vzťahom k banke a pobočke zahraničnej banky.

Náležitosti toho oznámenia ustanoví NBS opatrením vyhláseným v Zbierke zákonov. V tejto súvislosti novela zákona doplnením doterajšieho § 19 uložila každej osobe s osobitným vzťahom k banke a pobočke zahraničnej banky povinnosť do 30 dní po uplynutí kalendárneho roka písomne oznámiť banke alebo pobočke zahraničnej banky všetky informácie potrebné na zistenie ďalších osôb, ktoré na základe vzťahu k oznamovateľovi majú k banke osobitný vzťah. Dá sa predpokladať, že náležitosti oznámenia NBS vyriešia niektoré nejasnosti a spresnia aj okruh osôb, ktoré budú povinné oznamovať ďalšie osoby s osobitným vzťahom k banke.

Záver

Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že obchodné banky budú musieť prehodnotiť doterajšie postupy z hľadiska potreby zabezpečenia nových úloh, ktoré budú povinné realizovať v záujme splnenia úloh, ktoré im vyplývajú zo zákona 252/1999 Z. z. v oblasti osobitného režimu poskytovania úverov a zabezpečovania záväzkov pre osoby s osobitným vzťahom k bankám. Podľa novely budú obchodné banky na požiadanie NBS a FOV povinné odovzdať získané informácie o okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke podľa náležitostí určených v oznámení, ktoré ustanoví NBS opatrením. V záujme splnenia tejto úlohy budú obchodné banky musieť prehodnotiť a stanoviť systém sledovania a aktualizácie okruhu osôb s osobitným vzťahom k banke v záujme vytvorenia údajovej základne a konkretizovať postup zberu informácií formou interného predpisu, v ktorom budú stanovené povinnosti osôb s osobitným vzťahom k banke pri plnení zákona.

MEDZINÁRODNÉ INŠTITÚCIE REGULUJÚCE FINANČNÝ TRH

Ing. Izabela Fendeková, JUDr. František Hetteš
Národná banka Slovenska

Medzinárodný dohľad globálneho finančného trhu sa uskutočňuje prostredníctvom viacerých medzinárodných inštitúcií. Pod pojmom medzinárodný dohľad treba pre potreby tohto článku rozumieť zásadne takú činnosť, ktorá je zameraná na spoluprácu, výmenu informácií, vzájomné usmerňovanie účastníkov finančného trhu, podporovanie používania jednotných štandardov pri výkone dohľadu nad medzinárodným finančným trhom a taktiež spoluprácu s inými obdobnými dohliadacími medzinárodnými inštitúciami pri vydávaní spoločných materiálov. Možno teda naopak povedať, že medzinárodný dohľad neobsahuje administratívno-mocenské nástroje, ako sú napr. ukladanie pokút, príkazy niečo vykonať a pod. Pojem medzinárodný dohľad globálneho finančného trhu je tu teda používaný v tomto zmysle a nemožno ho stotožňovať s bežne používaným pojmom dohľad, ktorý spravidla zahŕňa aj také inštrumenty, ktorých realizácia je vynútiteľná, napr. súdnou cestou.

V oblasti regulácie obchodovania s cennými papiermi uskutočňujú činnosti s globálnym dosahom najmä nasledujúce inštitúcie:

• Od začiatku 70. rokov pôsobí v Kanade (Montreal) International Organisation of Securities Commissions (IOSCO) – Medzinárodná organizácia združujúca regulátorov trhu s cennými papiermi. Organizácia si vo svojej činnosti kladie tieto hlavné ciele:

– prostredníctvom spolupráce zlepšiť reguláciu trhov, a to tak na národnej ako aj na medzinárodnej úrovni,

– umožňovať výmenu informácií o skúsenostiach v danej oblasti s cieľom rozvoja národných trhov,

– zjednocovať postupy pri vytváraní štandardov na zabezpečenie účinného dohľadu nad medzinárodnými transakciami v oblasti obchodovania s cennými papiermi,

– pomáhať pri zabezpečovaní integrity trhu používaním prísnych štandardov a pri presadzovaní nápravných opatrení.

IOSCO je medzinárodným fórom vytvoreným 134 členskými organizáciami z 81 krajín sveta. Podstatná časť všetkých aktivít sa odohráva na pôde dvoch výborov: technického a výboru pre „emerging markets" (trhy krajín, ktoré sú v období prechodu od plánovanej ekonomiky k ekonomike voľného trhu). Technický výbor tvorí 16 členských organizácií a priestor jeho pôsobnosti je vymedzený viac rozvinutými medzinárodnými trhmi, globálne obchodovanými cennými papiermi a transakciami „futures". Tento výbor sa orientuje najmä na oblasť komplexného zverejňovania údajov o činnosti obchodníkov s cennými papiermi a s tým súvisiace účtovníctvo, reguláciu sekundárnych trhov, reguláciu sprostredkovateľov pôsobiacich na trhu, vynútiteľnosť, výmenu informácií a manažment investovania. V rámci druhého výboru sa aktivity sústreďujú na rozvoj a zvyšovanie efektivity trhov s cennými papiermi v krajinách „emerging markets". Vo svojej práci sa výbor zameriava na tie isté oblasti ako predchádzajúci technický výbor. Vzhľadom na to, že trhy členských organizácií sú v štádiu rozvoja, výbor pravidelne organizuje odborné semináre, ako aj transfer technológií. Postupne boli vytvorené aj regionálne stále výbory, ktoré sú v súčasnosti 4 (európsky, americký, pre Afriku a Stredný Východ, pre Áziu a tichomorskú oblasť).

• Od decembra 1997 vykonáva v Európe regionálny medzinárodný dohľad nad obchodovaním s cennými papiermi Forum of European Securities Commissions (FESCO) – Fórum združujúce európskych regulátorov trhu s cennými papiermi so sídlom vo Francúzsku (Paríž). Fórum bolo založené s cieľom zlepšiť spoluprácu medzi regulátormi finančného trhu v krajinách European Economic Area (Európsky ekonomický priestor tvoria členské krajiny EÚ, Nórsko, Island a Lichtenštajnsko). Členovia FESCO sa rozhodli spolupracovať na základe:

– vzájomnej výmeny skúseností v danej oblasti, čo by malo byť podmienené snahou o zavedenie prehľadného a výkonného jednotného európskeho trhu v oblasti finančných služieb,

– spoločného postupu pri vypracovávaní štandardov regulujúcich oblasti, ktoré nie sú harmonizované v existujúcich európskych smerniciach a kde je spoločný postup potrebný,

– poskytovania rozsiahlej podpory pri upevňovaní medzinárodnej spolupráce, tak aby sa upevňoval dohľad nad trhom a účinne presadzovali opatrenia voči porušovateľom.

• Ďalšia organizácia pôsobiaca od r. 1969 v oblasti medzinárodného obchodovania s cennými papiermi ako samoregulujúca inštitúcia s pôvodným názvom Association of International Bond Dealers (AIBD) – Asociácia medzinárodných obchodníkov s dlhopismi je International Securities Market Association (ISMA) – Medzinárodná asociácia obchodníkov s cennými papiermi so sídlom vo Švajčiarsku (Zürich). Na začiatku svojej existencie bola zameraná hlavne na tvorbu pravidiel, odporúčaní a usmernení pre svojich členov (banky a obchodníkov s cennými papiermi z najvýznamnejších svetových finančných centier), ktoré regulovali obchodovanie a nadväzne systém

vyrovnávania platieb na trhu. V súčasnosti tvorí členskú základňu viac ako 700 bánk a obchodníkov s cennými papiermi z popredných finančných centier z približne 50 krajín sveta. Hlavná náplň činností spočíva v implementácii samoregulačného kódexu zahŕňajúceho obchodovanie, systém vyrovnávania platieb a súbor odporúčaní, tzv. good market practice (postupy, ktoré vedú k vytvoreniu a fungovaniu zdravého a prehľadného trhu). Jedným z významných aspektov činnosti tejto organizácie je jej nezávislosť od vlád jednotlivých krajín. Na druhej strane však ISMA s miestnymi vládami a s regulátormi v rámci jednotlivých krajín úzko spolupracuje tak, aby pravidlá vydávané v jednotlivých krajinách nenarušili hladký priebeh obchodov s cennými papiermi v celosvetovom meradle. ISMA sa podstatne podieľala na vytváraní finančného regulačného rámca v Európe tým, že všetky jej pravidlá a odporúčania pre obchodovanie s cennými papiermi sú v súlade so smernicami EÚ platnými v tejto oblasti. Okrem odborných seminárov, ktoré organizácia ponúka pravidelne od r. 1970, poskytuje ISMA účastníkom trhu spoľahlivé a presné údaje o trhu s cennými papiermi v primeranom rozsahu (informácie o cene, podmienkach jednotlivých obchodovaných emisií atď.).

• International Association of Insurance Supervisors (IAIS) – Medzinárodná asociácia regulátorov v poisťovníctve so sídlom vo Švajčiarsku (Bazilej) zastrešuje oblasť globálneho poisťovacieho trhu. Asociácia s členskými organizáciami, ktorými sú národné inštitúcie vykonávajúce dohľad nad poisťovacím trhom z viac ako 100 krajín sveta pôsobí od r. 1994. Ako nezávislé fórum pre stretnutia zástupcov inštitúcií, ktoré vykonávajú dohľad v oblasti poisťovníctva, definovala svoje hlavné ciele nasledovne:

– spolupracovať v širokom rozsahu a tým zlepšiť dohľad nad poisťovníctvom nielen na národnej, ale aj medzinárodnej úrovni, a to v záujme zachovania efektívneho, bezpečného, stabilného a prehľadného poisťovacieho trhu,

– vytvárať primerané praktické postupy a pravidlá v oblasti poisťovníctva, ktoré budú aplikované medzinárodne a pomáhať pri implementácii IAIS štandardov na národnej a medzinárodnej úrovni,

– nadväzovať kontakty a koordinovať spoluprácu s inými obdobnými medzinárodnými inštitúciami vo svete.

Rozhodnutia valného zhromaždenia IAIS realizuje výkonný výbor. Predsedom výkonného výboru je v súčasnosti H. Clark. Asociácia sa ďalej skladá z viacerých výborov, podvýborov a pracovných skupín. Jedným z výborov je výbor „emerging markets", ktorý podporuje vytváranie dohliadacích systémov v poisťovníctve založených na princípoch porovnateľných s vyspelými krajinami. Technický výbor vytvára globálne štandardy pre dohľad a reguláciu v oblasti poskytovania poisťovacích služieb. Realizačná zložka s názvom Task Force of the IAIS Core Principles Methodology (Pracovná skupina zameraná na metodiku základných princípov IAIS) vytvára metodiku monitorovania dodržiavania základných princípov IAIS.

• V oblasti medzinárodného bankového dohľadu má rozhodujúce postavenie The Basle Committee on Banking Supervision (BCBS) – Bazilejský výbor pre bankový dohľad so sídlom vo Švajčiarsku. Založili ho inštitúcie vykonávajúce bankový dohľad zo skupiny G-10 a Luxemburska v roku 1974. V súčasnosti združuje 12 bankových dohľadov ekonomicky vyspelých krajín sveta (Belgicko, Kanada, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Luxembursko, Holandsko, Švédsko, Švajčiarsko, Veľká Británia a USA). Dôvodom vzniku tejto inštitúcie bola potreba podstatne zlepšiť komunikáciu medzi bankovými dohľadmi a pokúsiť sa dosiahnuť harmonizáciu národných pravidiel výkonu bankového dohľadu. BCBS je vybavený stálym sekretariátom sídliacim pri Banke pre medzinárodné zúčtovanie – Bank for International Settlements (BIS). Súčasným predsedom je W. McDonough, prezident Federálnej rezervnej banky v New Yorku. BCBS zasadá pravidelne štyrikrát do roka. Medzinárodné konferencie, na ktorých sa stretávajú predstavitelia bankových dohľadov na najvyššej úrovni sú organizované každé dva roky. Posledná konferencia, ktorá bola v poradí už desiata, sa uskutočnila koncom októbra 1998 v austrálskom Sydney a okrem asi 260 predstaviteľov bankových dohľadov z 118 krajín sveta sa konferencie zúčastnili aj zástupcovia BIS, OECD, Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu.

BCBS pôsobí predovšetkým v troch oblastiach:

– je fórom pre diskusiu na riešenie špecifických otázok spojených s výkonom bankového dohľadu,

– koordinuje výkon bankového dohľadu nad bankami pôsobiacimi medzinárodne, celosvetovo,

– podporuje uplatňovanie minimálnych štandardov, najmä v oblasti kapitálovej primeranosti.

V rámci takto vymedzených okruhov pôsobnosti vydal BCBS v roku 1975 osobitný materiál s názvom Bazilejský konkordát (The Basle Concordat), obsahujúci princípy týkajúce sa výkonu bankového dohľadu nad medzinárodne činnými bankami. Vzhľadom na rýchlo vzrastajúci počet bánk a iných finančných inštitúcií, ktoré uskutočňujú svoje činnosti globálne, bol v roku 1983 tento materiál novelizovaný s cieľom poukázať na nevyhnutnosť uplatňovania dohľadu na konsolidovanom základe. V roku 1992 boli vo forme dodatku k Bazilejskému konkordátu odsúhlasené minimálne štandardy pre dohľad nad medzinárodnými bankovými skupinami a ich dcérskymi spoločnosťami a pobočkami, ktoré pôsobia v zahraničí.

V roku 1988 bola zverejnená Bazilejská dohoda o kapitáli (The Capital Accord), ktorá zavádza rámec na meranie kapitálovej primeranosti a na používanie minimálnej úrovne kapitálu na posudzovanie celkového finančného postavenia medzinárodne aktívnych bánk. Určená úroveň kapitálovej primeranosti sa dodržiava od roku 1992. Podľa tohto materiálu je kapitál hodnotený vo vzťahu k tzv. úverovému riziku (t. j. riziku protistrany) a aplikuje sa na konsolidovanom základe. V roku 1996 bola Bazilejská dohoda o kapitáli rozšírená o časť upravujúcu aj meranie

trhových rizík. V rámci tejto doplnenej časti je bankám umožnené používať vlastné modely na meranie trhových rizík. V súčasnosti (už od r. 1998) sa ťažisko činnosti BCBS presunulo na celkové prepracovanie Bazilejskej dohody o kapitáli a v júni 1999 bol zverejnený návrh novej kapitálovej primeranosti, zatiaľ na zaujatie stanoviska. Návrh obsahuje nové vymedzenie kapitálu na účely merania kapitálovej primeranosti, zmenené hodnotenie úrovne kapitálovej primeranosti bankovými dohľadmi a pripisuje zvýšený význam požiadavke zverejňovania komplexných údajov o banke.

Na stretnutí krajín G-10 v Halifaxe v r. 1995 a o rok neskôr v Lyone bolo dohodnuté, že vzhľadom na vzrastajúci význam krajín „emerging markets" je aktuálne zamerať pozornosť na podporu zavádzania pravidiel obozretného podnikania bánk v týchto krajinách. Po prediskutovaní tohto problému s expertmi Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu bol prijatý záver, že by bolo vhodné, aby v najbližšom období BCBS vypracoval dva materiály. Jeden, ktorý by bol zhrnutím všetkých doteraz vydaných odporúčaní, postupov, usmernení a materiálov, ktoré BCBS už publikoval. Preto bola v apríli 1997 vydaná rozsiahla trojdielna publikácia v angličtine s názvom Compendium (je dostupná v anglickom jazyku aj na internetovej adrese www.bis.org). Dokumenty sú zoradené tak, že 1. diel obsahuje základné metódy výkonu bankového dohľadu (napr. kapitálovú primeranosť, riadenie úverového rizika), druhý diel sa zaoberá zložitejšími okruhmi problémov (napr. riadením rizík spojených s uskutočňovaním mimobilančných obchodov) a tretí je venovaný medzinárodným otázkam (napr. výmene informácií medzi inštitúciami poverenými výkonom bankového dohľadu v rôznych krajinách). Druhý materiál mal za úlohu podporovať používanie primeraných dohliadacích štandardov na porovnateľných princípoch na celom svete. BCBS pripravil a vydal v roku 1997 v spolupráci s dohliadacími inštitúciami z nečlenských krajín G-10 Základné princípy pre efektívny bankový dohľad (The Core Principles for Effective Banking Supervision), ktoré predstavujú rozsiahly návod na účinný výkon bankového dohľadu.

BCBS tiež spolupracuje s IOSCO a IAIS v Spoločnom fóre (The Joint Forum) a v rámci iných zoskupení s cieľom uľahčiť výmenu informácií a podporiť spoluprácu medzi dohliadacími autoritami a rôznymi finančnými inštitúciami. V priebehu rokov sa väčšina materiálov publikovaných BCBS stala skutočným návodom pri zavádzaní a nevyhnutných zmenách pravidiel obozretného podnikania finančných inštitúcií v mnohých krajinách sveta. Jedným z dôvodov tejto globálnej autority je rozsiahla diskusia na medzinárodnej úrovni, ktorá vždy predchádza vydaniu určitého materiálu, pričom v jej rámci sa majú možnosť vyjadriť nielen inštitúcie vykonávajúce bankový dohľad v jednotlivých krajinách, ale aj zástupcovia súkromného sektora (banky, asociácie bánk a iné finančné inštitúcie), ktorých sa daná regulácia dotkne. Aj keď je to vzhľadom na počet zainteresovaných strán časovo náročný proces, tvorba nových pravidiel a postupov za fungujúcej spolupráce inštitúcií vykonávajúcich dohľad nad finančným trhom s účastníkmi trhu je rozhodne prínosom. Takéto nové regulačné opatrenia sú potom široko akceptované aj napriek tomu, že nie sú záväzné a vynútiteľné.

• Popri BCBS v tejto oblasti pôsobia aj napr. medzinárodné konferencie a regionálne skupiny, ktoré sa zaoberajú aktuálnymi problémami výkonu bankového dohľadu na medzinárodnej úrovni. Sú to napr. Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe (Skupina bankových dohľadov strednej a východnej Európy), Off-Shore Group of Banking Supervisors (Skupina bankových dohľadov z „off-shore" centier, ktorými sú väčšinou krajiny poskytujúce investorom značne zvýhodnené podmienky na podnikanie), Arab Committee on Banking Supervision (Výbor arabských bankových dohľadov), East and Southern Africa Banking Supervisors Group (Skupina bankových dohľadov Východnej a Južnej Afriky) a už zmienená International Conference of Banking Supervisors (Medzinárodná konferencia bankových dohľadov).

Skupina bankových dohľadov krajín strednej a východnej Európy organizačne pozostáva z konferencie členov, predsedu (je menovaný konferenciou a je vždy z inej krajiny) a technického sekretariátu, ktorý sídli od začiatku pôsobenia skupiny v Budapešti. Konferencia členov sa uskutočňovala spočiatku dva razy do roka, ale v poslednom období sa koná len raz za rok. V r. 2000 sa uskutoční v Prahe. Zástupca BCBS je spravidla pozvaný na každú konferenciu členov. Zástupcovia iných finančných inštitúcií môžu byť pozvaní nielen na konferenciu členov, ale aj na iné pracovné stretnutia a udalosti organizované technickým sekreteriátom za podpory členských bankových dohľadov. Toto regionálne zoskupenie bolo založené v roku 1991 v Maďarsku (Budapešť) šiestimi samostatnými bankovými dohľadmi (medzi nimi boli aj predstavitelia Štátnej banky československej ako inštitúcie poverenej výkonom bankového dohľadu v rámci spoločného federálneho štátu). Do roku 1996 pracovala táto skupina bez písomne formulovaného základu, napr. zmluvy. Pôsobenie skupiny bolo založené na aktivitách jednotlivých členov. V Štokholme 11. júna 1996 bola podpísaná zmluva o organizácii a rokovaní Skupiny bankových dohľadov z krajín Strednej a východnej Európy (ďalej len skupina). Skupina je otvorenou organizáciou, do ktorej možno vstúpiť kedykoľvek za predpokladu prijatia ustanovení uvedenej zmluvy. Členovia tejto skupiny môžu voľne vstupovať do iných organizácií bankových dohľadov a vstupovať do dvojstranných a mnohostranných zmluvných vzťahov navzájom alebo s inými tretími organizáciami bankových dohľadov. Skupina pôsobí ako neregistrovaná organizovaná forma bez právnej subjektivity, ktorá vznikla na neurčitý čas. Členmi sú v súčasnosti Albánsko, Bielorusko, Bulharsko, Česko, Estónsko, Maďarsko, Litva, Lotyšsko, Macedónia,

Moldavsko, Poľsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Slovinsko a Ukrajina.

Pri svojom vzniku si skupina určila ako základné ciele najmä:

– podporu a pomoc pri vzdelávaní, školeniach a akýchkoľvek aktivitách súvisiacich s výkonom bankového dohľadu,

– podporu a udržiavanie úzkej spolupráce medzi bankovými dohľadmi krajín Strednej a východnej Európy,

– pomoc bankovým dohľadom krajín strednej a východnej Európy pri efektívnom výkone bankového dohľadu a pri ich integrácii do európskeho bankového dohliadacieho systému,

– slúžiť ako najvyššie fórum pre diskusiu a konferencie,

– vytvárať možnosti na vzájomnú výmenu dohliadacích postupov, skúseností, informácií a know-how,

– zastupovať členské krajiny v BCBS.

Okrem týchto foriem spolupráce treba osobitne poukázať na medzinárodné zoskupenia existujúce v rámci Európskej únie, ktoré tiež významnou mierou ovplyvňujú výkon bankového dohľadu nielen v Európe, ale aj v celosvetovom meradle.

• Historicky najstaršia je Kontaktná skupina inštitúcií vykonávajúcich dohľad v Európskej únii (The Contact Group of EU Supervisory Authorities), ktorá od r. 1972 slúži ako fórum pre hodnotenie vývoja v systémoch výkonu bankového dohľadu v členských krajinách EÚ a zároveň vytvára priestor na včasnú výmenu informácií získaných v priebehu výkonu dohliadacích aktivít za prísne dodržiavanej podmienky zachovávania ich dôvernosti. Členmi sú pracovníci bankových dohľadov krajín EÚ, ale na stretnutiach sa môžu zúčastňovať aj pozorovatelia z krajín tvoriacich Európsky ekonomický priestor a z Európskej komisie. Kontaktná skupina sa zaoberá praktickými otázkami, s ktorými sú priebežne konfrontované bankové dohľady členských krajín pri presadzovaní svojich zákonných právomocí.

• Od r. 1977 pôsobí v EÚ aj Bankový poradný výbor (The Banking Advisory Committee), ktorý úzko spolupracuje s Európskou komisiou na príprave, aplikácii a interpretácii európskych smerníc v danej oblasti. Okrem toho sa zaoberá aj závažnými celoeurópskymi záležitosťami, ako napr. analýzou dopadu zavedenia jednotnej meny na výkon bankového dohľadu, problémom spojeným s elektronickými peniazmi atď. Členovia tohto výboru sú najvyšší riadiaci pracovníci bankových dohľadov členských krajín EÚ.

• Okrem toho na pôde Európskej centrálnej banky so sídlom vo Frankfurte bol vytvorený The Banking Supervision Committee (Výbor bankového dohľadu), cieľom ktorého je stať sa rozhodujúcim fórom pre medzinárodnú spoluprácu medzi bankovými dohľadmi jednotlivých krajín EÚ. Prispieva, resp. má prispievať k bezproblémovému výkonu bankového dohľadu v jednotlivých krajinách tým, že podporuje spoluprácu medzi jednotlivými národnými bankovými dohľadmi a podporuje výmenu informácií medzi národnými bankovými dohľadmi. Súčasne môže odporúčať legislatívne zmeny v oblasti regulácie výkonu bankových činností. Takýmto postupom má prispievať k udržiavaniu stabilnej menovej politiky. Medzi hlavné úlohy uvedeného výboru treba zaradiť podporu bezproblémovej výmeny informácií medzi tzv. Eurosystémom a národnými dohliadacími autoritami.

• Do skupiny medzinárodných orgánov regulujúcich účastníkov finančného trhu zaraďujeme aj Pracovnú skupinu zameranú na uplatňovanie opatrení proti praniu špinavých peňazí – (The Financial Action Task Force on Money Laudering – FATF) so sídlom vo Francúzsku (Paríž), ktorú v roku 1989 vytvorila na ekonomickom samite skupina G-7 s cieľom presadzovať účinné opatrenia v procese predchádzania praniu špinavých peňazí v celosvetovom meradle. V roku 1990 FATF vydala materiál, ktorý obsahuje 40 odporúčaní pre oblasť boja proti praniu špinavých peňazí. Materiál predstavuje komplexné usmernenia pri aplikácii postupov v boji proti praniu špinavých peňazí, zahrnujúce trestný súdny systém, právo pre danú oblasť, finančný systém a jeho reguláciu a medzinárodnú spoluprácu. Odporúčania nie sú právne záväzné na základe medzinárodnej konvencie, ale všetci členovia prijali politické záväzky na ich dôsledné presadzovanie a sú ochotní byť subjektom pravidelnej kontroly uskutočňovanej osobitným výborom Rady Európy v tejto oblasti (Council of Europe PC-R-EV Committee). Slovensko sa podrobilo tejto kontrole po prvý raz v r. 1998. FATF sa skladá momentálne z 26 členských krajín a dvoch regionálnych skupín. Základnými úlohami FATF sú:

– monitorovanie pokroku členských krajín pri uplatňovaní opatrení pre oblasť boja proti praniu špinavých peňazí,

– hodnotenie techník boja proti praniu špinavých peňazí a protiopatrení a uplatňovanie 40 odporúčaní,

– podpora prijatia a aplikovania odporúčaní FATF nečlenskými krajinami.

Pri výkone svojej činnosti úzko spolupracuje s inými medzinárodnými organizáciami pôsobiacimi v danej oblasti, ako je Úrad pre kontrolu narkotík a na predchádzanie kriminality pri OSN (United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention), Rada Európy, Sekretariát Spoločenstva (Commonwealth Secretariat), Svetová colná organizácia (World Customs Organisation) a Interpol.

Autori článku použili slovenské preklady originálnych názvov jednotlivých inštitúcií, ktoré nie sú oficiálnymi prekladmi. Údaje obsiahnuté v článku sú čerpané okrem iného z publikácie How countries supervise their banks, insurers and securities markets, vydanej v roku 1999 vydavateľstvom Freshfields (Veľká Británia) v spolupráci s Deringer Tessin Herrmann and Sedemund, z webovských stránok uvedených inštitúcií na Internete, z dohody o organizácii a rokovaní skupiny bankových dohľadov krajín strednej a východnej Európy a Výročnej správy ECB za rok 1998.

SÚŤAŽ VEDECKÝCH PRÁC NA POČESŤ JACQUA DE LAROSIÉRA

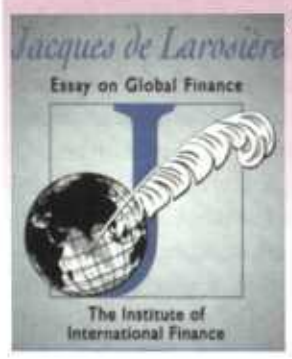

Na výročnom zasadaní Inštitútu medzinárodných financií (Institute of International Finance) v r. 1997 v Hong Kongu vyhlásila správna rada súťaž o esej (vedeckú prácu) roka na počesť Jacqua de Larosiéra za jeho početné príspevky vo svete medzinárodných financií. Porota zložená z významných svetových finančníkov, ktorej „ex offo" členom bol aj pán de Larosiére, vybrala v druhom ročníku tejto súťaže ako víťaznú vedeckú prácu, ktorá je zaujímavá pre odborníkov celosvetového finančného spoločenstva. Predseda poroty bol p. Toyoo Gyohten, prezident Inštitútu pre medzinárodné menové otázky. Inštitút medzinárodných financií vyjadril vysoké uznanie skupine expertov, ktorí kolektívne zhodnotili všetky predložené práce, aby vybrali tú najlepšiu.

Víťazná vedecká práca – rok 1999

HĽADANIE ŠTRUKTÚROVANÉHO PRÍSTUPU K OCEŇOVANIU RIZIKA FAKTICKEJ MOCI PODNIKOV NA NOVÝCH TRHOCH

David Crichton-Miller a Philip B. Worman

David Crichton-Miller je zakladajúcim členom a vrchným riaditeľom The Risk Advisory Group (Skupina pre rizikové poradenstvo) v Londýne a už štyri roky pracuje v oblasti poradenstva pre manažment rizika. Pred vstupom do poradenstva pre manažment rizika pracoval šesť rokov ako poradca vedenia firmy McKinsey & Company v Londýne, ktorá sa špecializuje na služby klientom z oblasti finančníctva. Predtým pracoval pán Crichton-Miller v oblasti podnikových financií pre firmu Morgan Stanley & Co. v Londýne. Pán Crichton-Miller získal v r. 1989 titul MBA na INSEAD a má titul bakalára (BA) a magistra (MA) práv z Cambridgskej univerzity.

Philip B. Worman je odborným pracovníkom divízie Business Intelligence (Obchodné informácie) skupiny The Risk Advisory Group v Londýne. Pred vstupom do tejto spoločnosti pracoval dva roky ako poradca pre manažment rizika a ešte predtým na Britskom veľvyslanectve v Moskve. Pán Worman získal titul BA a MA z oblasti moderných jazykov na Downing College, Cambridge University a diplom z histórie, lingvistiky a literatúry na Moskovskej štátnej univerzite.

Hľadanie štruktúrovaného prístupu k oceňovaniu rizika faktickej moci podnikov na nových trhoch

Pri hodnotení rozhodnutí investovať do nových trhov používajú investori na oceňovanie rizika veľké množstvo rôznych špecifických nástrojov. Najčastejšie sú to makro a mikroekonomické analýzy a hodnotenie rôznych druhov politického rizika. Skúmanie strát, ktoré utrpeli zahraniční investori na rôznych novo vznikajúcich trhoch, napovedá, že na efektívne hodnotenie určitých komponentov rizika v novo vznikajúcom hospodárstve sú potrebné ďalšie nástroje. Je charakteristické, že novo vznikajúce trhy majú jednu črtu, ktorú investori a analytici v hodnotení investičných rozhodnutí dostatočne nechápu; tento aspekt sa týka rizika faktickej moci podnikov (CGR) – rizika, že investícia môže byť v podniku nepodporená alebo zničená spormi, ktoré využívajú slabé alebo neadekvátne mechanizmy faktickej moci podnikov.

Keďže Svetová banka definuje nový trh ako ktorýkoľvek štát, ktorého výška HDP na osobu bola v r. 1990 7620 USD alebo menej, slovo „nový" sa viac ako na produkciu štátu alebo existenciu samotného hospodárstva vzťahuje na infraštruktúru podporujúcu trhovú ekonomiku. Je zarážajúce, že v novo vznikajúcej ekonomike skoro určite vznikajú aj nové právne štruktúry podnikov, regulačné orgány, súdne spory a etický kontext, a každý z nich predstavuje pre zahraničného investora špecifické a rôznorodé riziká.

Táto vedecká práca má cieľ – definovať riziko, ktoré znášajú investori v dôsledku nedostatku inštitúcií a štruktúr faktickej moci podnikov, a navrhuje štruktúrovanú metódu merania tohto rizika v ktoromkoľvek štáte. Uvádza na ilustráciu dôležitosti CGR v stanovovaní návratnosti investícií príklady zo skúseností investorov v Rusku pred a po auguste 1998 a poukazuje na spôsob, akým štyri rozmery rizika CGR ovplyvňujú hodnotu a stabilitu zahraničných investícií na nových trhoch.

Ústredné témy

Vedecká práca má tri ústredné témy, a to:

1. Pri hodnotení dodatočného rizika primeraného špecific-

kému novo vznikajúcemu trhu musí investor zhodnotiť CGR trhu tak, že bude skúmať zákon o obchodných spoločnostiach, súdne spory, regulačný režim a etické normy daného štátu. Táto práca dokáže, že základným komponentom celkového rizika je CGR.

2. CGR možno na danom trhu systematicky a logicky klasifikovať podľa súboru kritérií alebo otázok nastolených v tejto práci (pozri prílohu). Predtým neexistoval diagnostický nástroj, ktorý by mohol slúžiť ako základ spoľahlivého komparatívneho hodnotenia CGR na rôznych trhoch.

3. Investori, ktorí poznajú štruktúrovaný prístup k hodnoteniu (a porovnaniu) CGR štátu, môžu ako kľúčové vstupy pre investičné rozhodnutia týkajúce sa jednotlivých trhov alebo špecifických investičných alternatív v rámci trhov stanoviť vhodné miery návratnosti podľa prekážok alebo dodatočného rizika.

Zóna nekvantifikovaného rizika

Existujú dva typy rizík nových trhov, ktorých oceňovanie je skôr umením, než vedou. Investori a analytici nových trhov sú zbehlí napr. v hodnotení politických rizík. Existuje však ďalšia kategória, tzv. nekvantifikovateľného rizika, a to CGR, ktorú analytici a kritici trhu buď ignorujú alebo podceňujú. Sem patrí oceňovanie faktorov, ktoré veda, resp. pseudoveda nedokáže jasne vysvetliť. Zahrnuje aj nastoľovanie takých otázok, ako napr.:

- Ako možno minoritných akcionárov jednoducho pozbaviť ich práv?
- Môžu byť zahraniční veritelia systematicky diskriminovaní v konkurznej správe inštitúcie?
- Môžu byť práva veriteľa ignorované alebo tak ťažko vymáhateľné, že sú vlastne bezcenné?
- Môže osoba, ktorá má vplyv a moc, beztrestne ignorovať svoje povinnosti voči akcionárom?
- Možno zabrániť falšovaniu, krádeži, rozkrádaniu majetku a sprenevere zisku zo strany alebo v prospech vedenia a ukradnutý majetok vymáhať?

Tieto otázky sú síce pre stabilitu a integritu investície do nového trhu životne dôležité, ale ešte stále sa o nich neuvažuje tým istým štruktúrovaným, vedeckým spôsobom ako o makroekonomických indikátoroch alebo politických rizikách. Nie sú ani predmetom rozsiahlejšieho výskumu kritikov alebo analytikov.

Oceňovanie CGR pri investícii do určitého štátu so vznikajúcim trhom zahrnuje hodnotenie štyroch kľúčových dimenzií procesov a praktík faktickej moci podnikov daného štátu. Budeme ich postupne rozoberať na príkladoch z Ruska, aby sme ilustrovali dopad každého prvku na investičné situácie.

1. Zákon o obchodných spoločnostiach

Faktická moc podnikov zahrnuje súbor vzťahov medzi vedením spoločnosti, jej predstavenstvom a akcionármi. V mnohých štátoch je zaužívaná prax, že na udržanie zdravého prostredia v podniku je životne dôležité, mať efektívne a striktne uplatňované vykonávacie predpisy k zákonu o obchodných spoločnostiach, ktorými sa tieto vzťahy riadia. Za pomoci Svetovej banky definuje Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj zásady riadenia obchodnej spoločnosti a normy, ktoré by sa mali dodržiavať pri vytváraní prostredia zabezpečujúceho toky medzinárodných investícií. Rusko je príkladom štátu, ktorého právne štruktúry tieto normy ani zďaleka nedodržiavajú. Zákonné mechanizmy na monitorovanie výkonnosti spoločnosti a sankcionovanie a kontrolu činnosti vedenia sú v Rusku jednoducho nedostatočne rozvinuté, resp. potláčané. Uvedieme len tri príklady:

- Krátko po vypuknutí ruskej krízy začala Uneximbank proces prevodu najlepších aktív a klientov banky do paralelnej štruktúry Rosbank. Uneximbank sa náhle zmenila na pohrebisko záväzkov. Ruské právo skrátka sankcionovanie takýchto aktivít nezabezpečuje.
- Napriek tomu, že Kenneth Dart je držiteľom 14 % Eastern Oil Company, dcérskej spoločnosti Rosprom-Yukos, jeho akciám hrozilo zníženie hodnoty vydaním ďalších akcií (bez zvýšenia aktív), ktoré nemohol žiadnym spôsobom ovplyvniť. Keď Yukos získal nariadenia súdu proti zahraničným firmám, bolo zo zasadaní akcionárov, na ktorých sa mali tieto opatrenia schváliť, vylúčených viacero ďalších zahraničných investorov. Emisia akcií, ktoré mali znížiť hodnotu investícií týchto investorov, bola s konečnou platnosťou schválená v ich neprítomnosti.
- V r. 1997 vydala Moskovská mestská telefónna spoločnosť – najbonitnejší ruský podnik – akcie v celkovej hodnote rovnajúcej sa dvadsiatim percentám kapitálu spoločnosti. Nové akcie neboli ponúknuté pomerným dielom jestvujúcim akcionárom, ale si ich upísala AFK Sistema, konglomerát všeobecne pokladaný za predstaviteľa komerčných záujmov moskovskej mestskej správy. Ostatní akcionári – medzi ktorých patrili zahraničné investičné fondy – protestovali, ale boli upozornení, že na túto výnimočnú emisiu pamätala privatizačná listina spoločnosti. Dokumenty boli na riaditeľstve spoločnosti dostupné na nahliadnutie každému akcionárovi, ktorý by ich chcel skontrolovať. Nikto, zrejme z pochopiteľných dôvodov, túto kontrolu nevykonal. Ostatní investori nemohli urobiť dohromady nič, len sa prizerať, ako ich akcie strácajú na hodnote.

Jednotný právny rámec nového trhu stanovuje rozhodujúci súbor bezpečnostných opatrení a protokolov, ktoré podopierajú spôsob, akým možno rozmiestňovať aktíva spoločnosti. Právny rámec, ktorý neposkytuje investorovi ochranu, musí pre investora predstavovať mimoriadne riziko. Efektívnejšie ocenenie tohto rizika by finančným investorom v mnohých situáciách veľmi pomohlo, ale ešte viac by pomohlo priamym alebo strategickým investorom.

2. Súdne spory

Možnosť podať súdnu žalobu, urovnať obchodné spory prostredníctvom arbitráže a vymáhať dlhy pomocou zákonných postihov je základným kameňom príťažlivosti štátu pre zahraničný kapitál. (Podľa autorov práce, ruský súdny systém je ako záruka odškodnenia pre obchodníka z väčšej časti neúčinný.

Poukazujú ďalej príkladmi na dopad tejto neúčinnosti na postavenie zahraničných investorov. Poznámka redakcie).

Žiadna ekonomika nemôže riadne fungovať bez spoľahlivého súdneho systému, ktorý je prístupný spravodlivému a efektívnemu riešeniu obchodných sporov. Autori na príkladoch v práci ilustrujú nielen to, že komerčné škody možno páchať aj pomocou čiastočne alebo úplne skorumpovaných súdnych procesov (ako napr. opačným rozhodnutím miestneho orgánu alebo miestneho súdu), ale aj to, že ak je pravdepodobnosť súdnej nápravy komerčných krívd malá, musí pre zahraničných investorov predstavovať dodatočné riziko.

3. Regulačný režim

Na zabezpečenie prijateľnej investičnej klímy by regulačné orgány mali plniť základné funkcie, ktoré musia byť riadne definované v zákonoch a všeobecne prijatých priemyselných praktikách. Falšovanie a zneužívanie predpisov síce funguje na všetkých trhoch, ale je omnoho viac rozšírené a zjavné na nových trhoch. Medzi mimoriadne dôležité úvahy patrí, ako obchodníci s cennými papiermi stanovujú a uplatňujú svoje pravidlá, aká je úloha regulačných orgánov v hospodárskom rozvoji a aká je úprimnosť a profesionalita regulačných orgánov. (Autori svoje tvrdenia ilustrujú konkrétnymi príkladmi z kapitálového trhu v Rusku. Poznámka redakcie). Uvádzame niektoré:

• Spoločnosti si často vedú svoj vlastný register akcií. Existuje viacero prípadov, kde sa záznamy v týchto registroch falšovali, akcionári z nich boli vymazaní a ich akcie prerozdelené. Jeden z týchto prípadov sa týkal cenných papierov najbonitnejšieho ruského podniku, ktoré úspešne vydali ako depozitné poukážky ADR (americké depozitné poukážky obchodovateľné v USA).

• V Rusku má Profesionálna asociácia účastníkov kapitálového trhu a Federálna komisia pre cenné papiere, regulačný orgán kapitálového trhu v Rusku, predpisy zakazujúce neetické praktiky, lenže tie sa v skutočnosti uplatňujú len zriedka. Ak maklér pracuje v Moskve pre klientov i pre súkromného obchodníka, je podľa ruského práva povinný odhaliť stret záujmov, lenže to sa dodržiava len zriedka. Inými slovami, keď aj existujú predpisy, neuplatňujú sa dôsledne (alebo vôbec).

• Po jednom z prvých úspechov Federálnej komisie pre cenné papiere – záchrany minoritných akcionárov firmy Sidanco pred emisiou obligácií nižšej hodnoty – sa o nej začalo hovoriť, že stráca hybnosť. Napríklad, zahraniční akcionári United Energy Systems boli prinútení predať akcie vláde za omnoho nižšiu cenu, než za akú ich kúpili, aby sa vyhovelo limitom zahraničného vlastníctva. Mechanizmus cenotvorby neexistoval a regulačný orgán týmto povolil vynucovanie nenáležitého výsledku.

V Rusku sú skrátka nedostatočné predpisy nedôsledne uplatňované. Keď je jediná oficiálna záchranná sieť pre zahraničných investorov, Federálna komisia pre cenné papiere, nepriateľsky naladená voči investíciám zvonku, riziko zahrnuté v investíciách si bude vždy vyžadovať zvýšenú výnosnosť. Rozhodujúcim všeobecným bodom všetkých investícií do nových trhov je, že na ochranu práv investorov je potrebný dobrý regulačný režim, a že slabý a bezzubý režim riziko investorov len zvyšuje.

4. Etické krytie

Ak existuje v spoločnosti tolerancia korupcie, trestných činov a neetického chovania v podnikaní, nahlodá aj impozantnú právnu a komerčnú infraštruktúru. Preto koncový prvok analýzy rizika CGR nového trhu zahrnuje odhad prístupov spoločenského vnímania k skorumpovanému chovaniu a jeho rozsahu. (Autori ďalej uvádzajú niekoľko príkladov demonštrujúcich prítomnosť korupcie v Rusku. Poznámka redakcie).

Na nových trhoch má etický kontext silný a priamy účinok nielen na náklady podnikania, ale aj, čo už je menej pochopiteľné, na riziká podnikania. Oceňovanie rozsahu korupcie v obchode je na určitých nových trhoch dôležitým prvkom oceňovania rizika investičných rozhodnutí.

Cesta k určitým riešeniam

Pre investorov, ktorí zvažujú určité investície do nového trhu, alebo oceňujú zaťaženie alebo dodatočné riziko trhu v tomto štáte, existujú tri kategórie riešení. Sú to:

1. Oceňovanie rizika štátu

To si vyžaduje taký modifikáciu rizikových modelov nových trhov, ktorá bude zahrnovať kritériá oceňovania CGR daného štátu. Bude zahrnovať posudzovanie faktorov, ktoré sú v tejto práci rozobrané vyššie. V prílohe sú uvedené rámcové otázky, ktoré treba pri vypočítavaní úrovne rizika CGR zodpovedať. Napríklad na základe dotazníka CGR, ktorý sme zaslali do rôznych krajín s novými trhmi so žiadosťou o vyplnenie, sme zistili, že Rusko je štyrikrát rizikovejšie (v zmysle rizika CGR) ako Poľsko. Keďže CGR je jediný prvok dodatočného rizika, ktorý treba do kalkulácie návratnosti investícií podľa prekážok zahrnúť, CGR, ktoré sa pripočítava pri výpočte návratnosti, musí byť pre Rusko štyrikrát vyššie ako pre Poľsko.

2. Oceňovanie rizika sektoru

Na niektorých nových trhoch sa CGR v jednotlivých sektoroch výrazne líši, čo napovedá, že by bolo vhodné, keby rámcové otázky uvedené v prílohe zodpovedali jednotlivé sektory.

Napríklad skúmanie niektorého z odvetví ruského priemyslu by mohlo správcovi fondu ukázať, že v týchto sektoroch dominujú silné skupiny, ktoré na podporu svojich záujmov prijali tie najbezohľadnejšie a najagresívnejšie taktiky. V týchto situáciách by malý investor v Rusku pravdepodobne neobstál a v takýchto sektoroch ruskej ekonomiky by analýza odvetvia mohla riziko identifikovať.

3. Oceňovanie rizika jednotlivých spoločností

V každom štáte, dokonca aj tam, kde je úroveň CGR veľmi mierna, by sa pred veľkými investíciami do jednotlivých spoločností mali uplatniť aspoň minimálne prijateľné normy pri-

meranej starostlivosti, najmä ak ide o súkromný majetok alebo významné minoritné podiely. To môže ako východzí bod zahrnovať pokus o založenie samostatnej spoločnosti alebo postoj vedenia k faktickej moci podniku, jeho úsilie o dodržiavanie práv minoritných akcionárov, všeobecnú etiku, podnikový modus operandi atď.

Trhové hodnotenie ruských spoločností pred augustom 1998 ukázalo len neúplný pohľad na CGR. Spoločnosti s minulosťou alebo potenciálom zneužívania noriem faktickej moci podnikov nesmú podceňovať v cenách svojich akcií diferencovanú primeranosť tomuto špecifickému riziku.

Z Ruska plynie ponaučenie, že zatiaľ čo experti urobili vzhľadom na makroekonomický a politický kontext investovania v Rusku rôzne dobré i zlé zistenia, niektoré z najdôležitejších dopadov na hodnotu investícií a čestných postov v ruských spoločnostiach sú podmienené zneužívaním faktickej moci podnikov. Všeobecné ponaučenie pre všetkých investorov na nových trhoch je to, že oceňovanie rizika, ktoré ohrozuje hodnotu investícií pomocou neadekvátnych noriem a ochranou výraznej faktickej moci podnikov, je ďalším potrebným nástrojom arzenálu techník manažmentu rizika.

PRÍLOHA: ŠTYRI PRVKY RIZIKA FAKTICKEJ MOCI PODNIKOV

Nasledujúci dotazník poskytuje návod na výpočet indexu rizika faktickej moci podnikov. V častiach 1 až 3 je počet bodov súčtom otázok, v ktorých správnu odpoveď najlepšie vystihuje odpoveď „áno". Celkový indikátor rizika sa teda vypočítava spočítaním všetkých bodov a vyhodnotením výsledku podľa nasledujúcej stupnice*:

0 – 5 bodov: veľmi vysoké riziko 6 – 10 bodov: vysoké riziko
11 – 20 bodov: mierne riziko 21 – 30 bodov: nízke riziko

Tento dotazník používa The Risk Advisory Group bežne na pomoc svojim klientom pri hodnotení trhu a špecifických investičných príležitostí spoločnosti. Na zabezpečenie jeho rovnomernej a dôkladnej aplikácie je bezpodmienečne potrebná určitá skúsenosť a špecifická znalosť rôznych nových trhov. Preto teraz uvažujeme o vývoji súboru pravidiel alebo kritérií, ktoré by mali ostatným stranám pomôcť pri používaní dotazníka pre špecifické investičné rozhodnutia, ktoré budú prípadne robiť.

1. Zákon o obchodných spoločnostiach

	áno	nie
Je evidencia akcií alebo iných nárokov na spoločnosti transparentná a bezpečná?		
Poskytuje systém zákona o obchodných spoločnostiach jasné definície práv akcionárov, obchodných veriteľov, zamestnancov, vedenia a rôznych tried požičiavateľov?		
Zahrnujú práva akcionára neobmedzenú možnosť hlasovať na plenárnych schôdzach akcionárov, voliť členov rady a schvaľovať mimoriadne zmeny alebo úpravy vlastníctva (napr. emisie akcií, povoľovanie minoritných podielov, fúzie alebo predaj)?		
Sú štruktúry, ktoré umožňujú určitým podielnikom získať kontrolu neúmernú k ich podielu otvorene odhaľované?		
Pri uzatváraní zmlúv so spoločnosťami tohto štátu (či už ide o požičiavateľa, druhého veriteľa, menšinového investora, partnera v podniku so zahraničnou účasťou atď.) udeľuje zmluva práva, ktoré „by jeden oprávnene očakával, že mu budú udelené, keby transakcia prebehla v štáte G7", a ak nie, sú odchýlky od opodstatnených očakávaní jasne uvedené v dokumentácii?		
Sú bankroty a konkurzy vedené pomocou jasne definovaného súboru procesov alebo postupov na systematické vymáhanie záväzkov, ktoré zahrnuje (od vedenia) nezávislé rozdeľovanie aktív?		
Vyžaduje sa od členov predstavenstva spoločnosti odhaliť všetky podstatné záujmy na transakciách alebo záležitostiach týkajúcich sa spoločnosti?		

2. Súdne spory

	áno	nie
Je možné dosiahnuť nápravu prostredníctvom súdneho sporu u väčšiny podnikov?		
Je náprava prostredníctvom súdneho sporu pomerne rýchla? Je prístup k odškodneniu súdnou cestou primerane cenovo efektívny?		
Existuje silná tradícia účinnej komerčnej arbitráže? Sú rozhodnutia súdu zväčša neovplyvnené komerčnými, politickými alebo nevhodnými záujmami?		
Funguje v rámci štátu efektívny systém zaistenia rešpektu a uplatňovania súdnych rozhodnutí?		
Je ťažké vyhýbať sa následkom rozsudkov proti obchodným spoločnostiam?		

3. Regulačný režim

	áno	nie
Vykazuje regulačný orgán kapitálového trhu dôkaz o dôslednej a nestrannej činnosti?		
Je činnosť centrálnej banky ako regulátora bankového sektora politicky nezávislá?		
Existujú účinné nezávislé finančné dozorné mechanizmy s vlastnými vyšetrovacími právomocami a prostriedkami?		
Je obchodovanie osôb s prístupom k dôverným informáciám nezákonné alebo považované za neetické?		
Existujú regulačné orgány zaoberajúce sa monitorovaním konkurencie a nevhodného komerčného chovania s veľkými právomocami vyšetrovania a sankcionovania?		
Vedú sa v spoločnostiach záznamy, ktoré sú dôkladné, spoľahlivé a aktuálne, o sankciách a bezpečnostných opatreniach zameraných proti predkladaniu nepresných alebo nevhodných informácií, alebo proti falšovaniu týchto záznamov? Povaha odhalenia by mala zahrnovať povahu odhalenia finančných a prevádzkových výsledkov, dcérskych spoločností, akcionárov a hlasovacích práv, členov rady a ich odmeňovania a otázky, ako napr. prípadné záväzky a riziká.		
Dodržiavajú sa medzinárodné auditorské normy rutinne?		

PAMÄTNÁ STRIEBORNÁ MINCA K 250. VÝROČIU ÚMRTIA SAMUELA MIKOVÍNIHO

1. cena
Ing. Milan Virčík

3. cena Mgr. Iveta Gavulová
akad. sochár Michal Gavula

3. cena
Mgr. art. Patrik Kovačovský

Samuel Mikoviní, učenec svetového mena, rytec, matematik, geodet, astronóm, kartograf, vodohospodár, architekt, staviteľ a pedagóg patrí k popredným predstaviteľom vedy a techniky v 18. storočí.

Narodil sa pravdepodobne v roku 1686 v Turíčkach, dnes Cinobaňa. V Norimbergu sa vyučil rytectvu, potom študoval matematické vedy na univerzite v Altdorfe a v Jene, kartografické vzdelanie získal na vojenskej akadémii vo Viedni. Od roku 1725 bol stoličným matematikom v Bratislave, kde sa zaoberal aj astronómiou. Ako kráľovský geometer budoval regulačné a odvodňovacie stavby vo viacerých regiónoch Uhorska. Spolupracoval s význačným osvietencom Uhorska 18. storočia Matejom Belom, pre ktorého dielo Notitia Hungariae novae historico-geographica (Historicko-zemepisné vedomosti o novom Uhorsku) vytvoril prvé moderné mapy jednotlivých stolíc Uhorska. Opieral sa pritom o vlastné merania a vlastnú unikátnu kartografickú metódu. Prispel k rozvoju stredoslovenského baníctva, ktoré aj jeho zásluhou patrilo k technicky najvyspelejším na svete. Bol odborníkom na stavbu umelých vodných jazier, banských strojov, hút a stúp, vyhotovoval banské mapy a plány. Od roku 1735 bol prvým riaditeľom a profesorom Banskej školy v Banskej Štiavnici, prvej vyššej technickej školy v Európe. Uplatnil sa aj ako inžinier – staviteľ ciest a mostov. Počas prusko-rakúskej vojny ho r. 1744 cisárovná Mária Terézia vymenovala za vojenského inžiniera. Zabezpečoval obranu a stavbu opevnení na moravsko-sliezskych hraniciach. Vypracoval plány na stavbu kráľovského paláca v Budíne, realizoval úpravu hradného vrchu a stavbu vodárne. Podľa jeho projektov prestavali viaceré budovy. Počas prác na protipovodňových reguláciách na Váhu ochorel a dňa 23. marca 1750 zomrel na dosiaľ neznámom mieste na ceste z Trenčína do Banskej Štiavnice.

Vydanie mince k výročiu tejto významnej osobnosti zaradila Národná banka Slovenska do emisného plánu pamätných mincí na rok 2000 a jej emisiu pripravuje v apríli. Minca sa realizuje podľa výtvarného návrhu víťaza verejnej anonymnej súťaže Ing. Milana Virčíka. Odborná komisia pri hodnotení súťaže vyzdvihla riešenie návrhu, ktoré mincu identifikuje s výtvarným cítením prvej polovice 18. storočia. Na líci je zobrazená časť Mikovíniho mapy Bratislavskej župy z roku 1733. V strednej časti je ozdobný prvok z mapy s alegorickými postavami a Bratislavským hradom. V hornej časti je detail mapy s dobovými názvami mesta Bratislava „Posony" a „Presburg". Komisia pozitívne hodnotila harmonické reliéfne zapojenie nominálu, štátneho znaku a ostatných písmových prvkov, využívajúcich pozitívno-negatívnu prácu s reliéfom. Na reverze autor zobrazil Mikovíniho portrétne poprsie, slnečnú sústavu a zememeračské prístroje vzťahujúce sa k jeho kartografickej práci. Druhá cena nebola v súťaži udelená. Dve tretie ceny získali v spoluautorstve Mgr. Iveta Gavulová a akademický sochár Michal Gavula, ďalšiu tretiu cenu získal Mgr. art. Patrik Kovačovský.

Pamätná minca v hodnote 500 Sk s priemerom 40 mm a hmotnosťou 33,63 g bude vyrazená zo striebra s rýdzosťou 925/1000 v Mincovni Kremnica v počte 11 600 kusov, z toho 1 500 kusov v proof vyhotovení. Na hrane je nápis „KARTOGRAF – MATEMATIK – STAVITEĽ..."

Ing. Dagmar Flaché
Foto: Ing. Štefan Fröhlich

JÁN VESEL
1862 – 1932

V roku 1897 uverejnili Salvove Slovenské listy sériu článkov Dr. Miloša Štefanoviča, v ktorých formuloval svoje predstavy o Zvolene ako budúcom centre hospodárskeho, kultúrneho a politického života Slovenska. Okrem iného v nich nabádal k založeniu peňažného ústavu zo „slovenských grošov" ako dôležitého predpokladu na dosiahnutie daného cieľa. Medzi prívržencov tejto teórie patril i Dr. Ján Vesel, popredný zvolenský národovec, ktorý v roku 1901 inicioval vznik Zvolenskej ľudovej banky.

Ján Vesel sa narodil 25. septembra 1862 v Kráľovej pri Banskej Bystrici. Po absolvovaní ľudovej školy, ho prijali na evanjelické, a neskôr štátne katolícke gymnázium v Banskej Bystrici, odkiaľ bol v roku 1882 za národné presvedčenie vylúčený. Stredoškolské štúdium ukončil o rok neskôr na banskoštiavnickom evanjelickom lýceu. V septembri toho istého roku odišiel do Bratislavy na teologickú akadémiu, ktorú však po troch rokoch nedobrovoľne opustil. Vykonštruované obvinenie z tzv. panslavistických pletích, vznesené proti Veselovi a ďalším dvadsiatimštyrom slovenským teológom a lýceistom, malo za následok jeho vylúčenie zo všetkých teologických škôl v Uhorsku. Kvôli týmto okolnostiam sa uchádzal o štúdium na bohosloveckej fakulte vo Viedni, avšak bez súhlasu uhorskej vlády nebola jeho žiadosť akceptovaná. Po jednoročnom pobyte na viedenskej filozofickej fakulte, pod vplyvom Dr. Andreja Hanzlíka, zvolenského advokáta, prestúpil na právnickú fakultu do Budapešti. V roku 1888 sa vrátil do Zvolena, kde v advokátskej kancelárii Dr. A. Hanzlíka pokračoval v súkromnom štúdiu práva. O štyri roky neskôr prijal miesto koncipienta u ďalšieho miestneho právnika Dr. Samuela Medveckého. Keď mu bol v roku 1896 udelený titul doktor práv, otvoril si vo Zvolene vlastnú advokátsku prax, počas ktorej vychoval celý rad popredných slovenských právnikov. Po vzniku Československej republiky bol vymenovaný za právneho zástupcu mesta Zvolen a na sklonku života, v roku 1926 za verejného notára v Banskej Bystrici.

Ján Vesel sa angažoval aj ako funkcionár Matice slovenskej, Muzeálnej slovenskej spoločnosti i viacerých stavovských, kultúrnych a hospodárskych organizácií regionálneho i celoslovenského významu. Bol presbyterom evanjelického cirkevného zboru v Banskej Bystrici, dozorcom ev. zboru v Babinej a na Ponikách a tiež seniorálnym samosudcom. V rokoch 1907 – 1912 pôsobil ako člen správnej rady a direktória Tatra banky.

Vyvrcholením jeho snáh v národohospodárskej oblasti bolo založenie prvej slovenskej banky vo zvolenskej župe. Jej vzniku predchádzali dve porady najvýznamnejších predstaviteľov slovenského politického a hospodárskeho života, ktoré v roku 1901 inicioval Ján Vesel. Hoci závery prvého rokovania vyzneli jednoznačne v prospech nového peňažného ústavu, po zvážení všetkých skutočností bol napokon prijatý návrh zriadiť vo Zvolene filiálku Tatra banky. Vplyv na konečné rozhodnutie mali obavy z nezdaru projektu v silne pomaďarčenom prostredí, kde už navyše pôsobili dve staršie maďarské banky. Po neúspešných pokusoch dohodnúť sa s vedením Tatra banky sa J. Vesel spolu s Dr. Vladimírom Fajnorom rozhodli realizovať pôvodný zámer a založiť samostatnú účastinnú spoločnosť pod názvom Zvolenská ľudová banka. Ustanovujúce valné zhromaždenie sa konalo 1. mája 1902 v dome J. Vesela za účasti 39 účastinárov. Napriek počiatočným obavám, vyplývajúcim z nízkeho kapitálového základu, novozaložená banka sa rýchle a úspešne vyvíjala. Tri roky po založení zdvojnásobila účastinnú istinu na 200 000 korún, v roku 1906 zriadila filiálku v Detve, expozitúry vo Zvolenskej Slatine a Slovenskej Ľupči, čím sa z banky miestneho významu stal peňažný ústav s regionálnou pôsobnosťou.

Predmet podnikania spoločnosti bol obdobný ako u väčšiny vtedajších slovenských peňažných ústavov. V úverovej oblasti sa zameriavala predovšetkým na poľnohospodárstvo a drobné podnikanie. Neskôr, po upevnení majetkových pomerov, zasiahla i do sféry obchodu a priemyslu, na rozdiel od ostatných väčších bánk však bolo jej vedenie v tejto oblasti zdržanlivejšie. Vyplývalo to z obchodnej politiky ústavu, pri formulovaní ktorej presadzoval J. Vesel ako prioritu princíp stability pred honbou za ziskom. Vďaka tomuto prezieravému prístupu banka predišla vážnym stratám a v predvojnovom období bola považovaná za jeden z najstabilnejších ústavov.

J. Vesel stál na čele banky takmer 29 rokov, najprv vo funkcii správcu a po reorganizácii ústavu v roku 1912 ako predseda správy a hlavný správca v jednej osobe. Keď sa o osem rokov neskôr Zvolenská ľudová banka zlúčila so štyrmi stredoslovenskými peňažnými ústavmi, zvolilo ho valné zhromaždenie za predsedu generálnej správy. To už banka vstúpila do novej etapy svojej činnosti. S účinnosťou od 1. januára 1921 sa zmenil jej názov na Národná banka, účastinná spoločnosť. Podľa nových stanov sa za sídlo spoločnosti určila Banská Bystrica a jej centrála bola na jeseň toho istého roku premiestnená do priestorov bývalej banskobystrickej sporiteľne.

V tomto období sa u Vesela začali výrazne prejavovať viac rokov trvajúce zdravotné problémy. Opakujúce sa astmatické záchvaty mu ku koncu života znemožňovali výkon funkcie v plnom rozsahu, a tak sa vo vedení a správe ústavu začal presadzovať čoraz viac jeho zástupca Viliam Paulíny. Ján Vesel zomrel 22. marca 1931 v Banskej Bystrici, vo veku 69 rokov.

Tak ako prevažná časť slovenských finančníkov 19. a začiatku 20. storočia, vstúpil i Vesel do bankovej sféry bez väčších odborných znalostí. No schopnosť zhodnotiť praktické skúsenosti i dôkladná znalosť potrieb a možností regiónu mu umožnili položiť základy peňažného ústavu vo Zvolene, z ktorého vybudoval stabilnú a prosperujúcu banku. Na zvečnenie jeho pamiatky a ako prejav úcty prijala generálna správa banky na svojom zasadnutí 22. marca 1932 uznesenie o založení štipendiálnej základiny Jána Vesela. V zmysle tohto rozhodnutia sa z fondu každoročne v deň jeho smrti vyplácala finančná podpora chudobným študentom Obchodnej akadémie v Banskej Bystrici.

Mgr. Tatiana Nátherová

Efektívne fungujúci ekonomický systém je determinovaný fungovaním finančného systému, ktorého zložkami sú:

- finančné trhy,
- finančné inštitúcie ako sprostredkovatelia,
- finančné nástroje,
- veritelia a dlžníci,
- finančné transakcie.

Problematika takto vymedzeného finančného systému je v publikácii rozdelená do 6 samostatných častí, ktoré sú obsahovo navzájom prepojené. Jadrom finančného systému sú finančné trhy.

Finančný trh je miesto, na ktorom sa stretáva ponuka voľných finančných prostriedkov v podobe úspor rôznych ekonomických subjektov a dopyt rôznych ekonomických subjektov po týchto prostriedkoch, ktoré sa využívajú ako investície.

Kapitálový trh je zameraný na financovanie dlhodobých investícií zo strany podnikateľov, vlády a domácností. Kapitálový trh je predovšetkým trh dlhopisov a trh s akciami.

Peňažný trh uspokojuje krátkodobé hotovostné požiadavky spoločnosti, finančných inštitúcií a vlády. Je to trh s krátkodobými úvermi a finančnými dokumentmi, ktorých splatnosť je menej ako rok. Základom tohto trhu je rýchlosť, pretože každý premeškaný deň znamená stratu úrokových príjmov.

Devízový trh je miesto, kde sa stretáva ponuka zahraničných (cudzích) mien, resp. peňažných nástrojov denominovaných v zahraničných menách s dopytom po nich. Tvorí sa tu cena jednotlivých mien – menový (devízový) kurz. Na devízovom trhu sa väčšinou obchoduje s bezhotovostnými formami cudzích peňazí – s devízami. Súčasťou devízového kurzu je i trh s valutami. Základnými nástrojmi kapitálového trhu sú obligácie a akcie.

Obligácia ako jedna z foriem dlhopisu vyjadruje dlžnícky záväzok emitenta voči vlastníkovi cenného papiera . Je to dlhodobý úverový cenný papier s pevne stanoveným časom splatnosti. Prevládajúcou formou podnikania v trhových ekonomikách sú **akciové spoločnosti**. Akciová spoločnosť získava **vlastný (základný) kapitál** z vkladov akcionárov a z rôznych rezervných fondov a **cudzí kapitál**, a to bankovými úvermi alebo emisiou vlastných obligácií.

Akcia predstavuje podiel na základnom kapitáli spoločnosti, má presne stanovenú nominálnu hodnotu. Akcie, na rozdiel od obligácií, stelesňujú aj vlastnícky podiel na majetku spoločnosti, z čoho ich držiteľom vyplývajú určité práva.

Dividenda predstavuje časť zisku, pripadajúceho na jednu akciu.

Finančný derivát je taký finančný produkt alebo operácia, ktorá umožňuje v danom okamihu zafixovať, resp. dohodnúť kurz alebo cenu, za ktorú sa môže aktívum, ktoré sa k tomuto kontraktu vzťahuje, kúpiť alebo predať k určitému budúcemu dátumu.

Medzi **pevné termínové kontrakty** zaraďujeme forwardy, futures a swapy. Charakteristickým znakom všetkých termínových obchodov je skutočnosť, že sa obchod uzavrie v súčasnosti, ale plnenie kontraktu sa uskutočňuje až v budúcom, vopred dohodnutom termíne.

Forward na úrokové sadzby (FRA) je zmluva medzi dvoma zúčastnenými protistranami o výmene platieb krátkodobej úrokovej sadzby za dohodnuté obdobie niekedy v budúcnosti. **Menové forwardy** sú kontrakty, resp. zmluvy, na základe ktorých sa zmluvné strany zaväzujú kúpiť alebo predať určitý objem aktíva (napr. devíz) k určitému dátumu v budúcnosti za vopred stanovenú cenu (napr. devízový kurz).

Futures (futurity) sú dohody medzi dvoma stranami, ktoré im dávajú právo a zároveň povinnosť kúpiť, resp. predať k štandardne stanovenému budúcemu termínu štandardizované množstvo určitého finančného podkladového aktíva za vopred dohodnutú cenu.

Kolektívne investovanie je forma spájania sa jednotlivcov – drobných investorov do fondov. Pri individuálnom investovaní nemá jednotlivec prehľad o druhoch cenných papierov na trhu, o ich výnosnosti, výhodách a pod. Preto sa zakladajú **investičné spoločnosti a investičné fondy**, ktorých cieľom je eliminovať riziko investovania. Najväčšími kolektívnymi investormi na finančných trhoch sú v súčasnosti **penzijné fondy.**

Okrem uvedených oblastí, je v publikácii venovaná primeraná pozornosť analýzam akciových trhov, teórii efektívnych trhov a teórii tvorby portfólia cenných papierov, ktoré môžu zaujať najmä profesionálov z oblasti investovania na akciovom trhu. Záujemcovia o obchodovanie na burzách sa o burzách, burzových inštitúciách a nástrojoch viac dozvedia v poslednej kapitole.

Predkladaná učebnica predstavuje komplexný študijný text pre študentov Ekonomickej univerzity a ďalších škôl s ekonomickým zameraním. Záujem o ňu budú mať iste aj drobní investori, ktorí majú možnosť bližšie sa oboznámiť s možnosťami investovania voľných peňažných prostiedkov.

Doc. Ing. Mária Klimiková, CSc.

FINANČNÝ TRH

NÁSTROJE, TRANSAKCIE, INŠTITÚCIE

Chovancová, B. a kol.:

EUROUNION BRATISLAVA, 1999, 535 strán, cena: 490 Sk.

Finančný trh ako neoddeliteľná súčasť trhového systému je dôležitou zložkou hospodárskeho života i na Slovensku. Tým, že sa na ňom sústreďuje ponuka a dopyt peňazí a kapitálu, vstupuje do povedomia odbornej i laickej verejnosti. Záujem o hlbšie poznanie zložiek a nástrojov finančného trhu značne vzrástol v období prvej vlny privatizácie, keď sa väčšina obyvateľstva bez hlbších teoretických znalostí a praktických skúseností dostala do pozície investorov. Prehľadný a zrozumiteľný výklad danej problematiky poskytuje publikácia Finančný trh, ktorá nedávno vyšla vo vydavateľstve Eurounion. Ide o spoločné dielo pracovníkov Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave – z katedry peňažníctva a katedry financií. Autormi publikácie sú Doc. Ing. Božena Chovancová, CSc., Doc. Ing. Anežka Jankovská, CSc., Ing. Jana Hájniková, Prof. Ing. Milan Majcher, CSc. a Ing. Boris Šturc, CSc., ktorí vychádzajúc zo svojich dlhoročných pedagogických skúseností podávajú ucelený výklad fungovania peňažných a kapitálových trhov ako súčasti ekonomického systému štátu.

ORACLE PARTNER PRE E-BANKOVNÍCTVO FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ ORIENTOVANÝCH NA ZÁKAZNÍKA

Oracle e-Customer Relationship Management

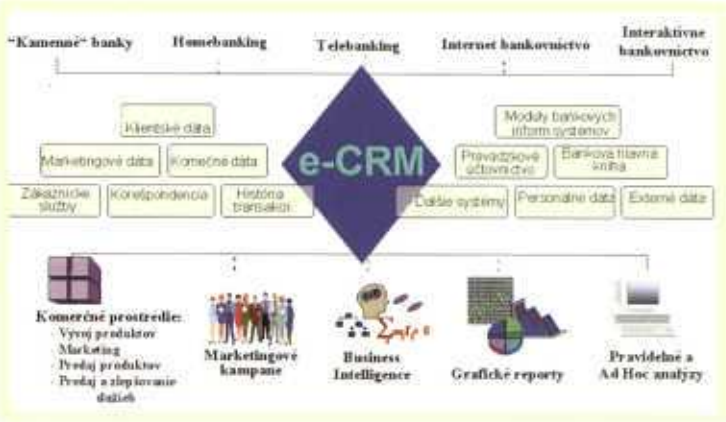

Manažovanie vzťahov s klientmi, tzv. zákaznícky orientované systémy riadenia – CRM sú srdcom súčasnej transformácie odvetvia finančných služieb. Množstvo informácií, ktoré inštitúcia zozbiera o svojich zákazníkoch, potrebuje využívať na udržanie a rozširovanie svojho postavenia na trhu.

Oracle je partnerom pre inštitúcie, ktoré sú riadené pomocou informácií:

Oracle je službami finančných odborníkov a škálou riešení pripravený na partnerstvo v realizácii podnikateľsky jasnej a účelnej predstavy finančných inštitúcií, zakladajúcich si na poskytovaní top služieb v kvalite pre 21. storočie. Využiť na tento cieľ informácie o zákazníkoch znamená:

- poskytovať služby na základe poznatkov o svojich zákazníkoch a mať tieto informácie k dispozícii cez ľubovoľný kanál,
- riadenie obchodných činností uskutočňovať na základe týchto informácií a ich rizikovosť monitorovať na všetkých stupňoch riadenia,
- zabezpečiť konzistenciu a umožniť aktualizáciu a synchronizáciu dát z účtovných systémov a obchodne orientovaných systémov,
- aplikovať najlepší obchodný model pre finančnú inštitúciu na konzistentné meranie výnosovosti, rizika a správania sa zákazníkov.

Customer Relationship Management

Zvyšujúca sa konkurencia poskytovateľov finančných služieb prináša so sebou transformáciu tradičných finančných inštitúcií z modelov produktovo orientovaných na obchodné modely, ktoré sa zameriavajú na všímanie správania sa svojich zákazníka. Už nepostačuje informácia iba o tom, ktorí klienti sú profitabilní, ale tiež vedieť, ako a s ktorou službou, produktom si ich udržať. Spoznanie a pochopenie správania sa zákazníkov a ich preferencií, si vyžaduje analýzy a vhodné kanály na poskytovanie a získavanie informácií.

Oracle poskytuje ideálnu platformu na podporu **(Oracle E-platform)** takýchto analýz a marketingových aktivít.

Oracle CRM – front office softvérové aplikácie

Elektronické bankovníctvo

Poskytovanie nových produktov a služieb môže byť realizované pomocou Oracle **e-commerce** možností: kombináciou e-commerce servera, aplikačných vývojových nástrojov. Oracle pomáha vytvoriť a poskytovať klientom on-line bankové služby.

Oracle CRM a automatizácia poskytovania produktov a služieb zákazníkom

Integrácia bohatého skladu informácií o zákazníkovi s klientskými call centrami **(Oracle Call Center)**, ktoré môžu prerásť do **interaktívneho centra** a ďalšími integrovanými systémami rozširujú možnosti cieleného, one-to-one marketingu, predaja „cross" produktov a služieb, zvyšovania profesionality ich poskytovania zákazníkom, a tým zvyšujú zákaznícku vernosť (tzv. **Oracle Customer Care**).

Marketingový manažment

Oracle Market Manager predstavuje zákaznícky orientovaný model finančnej inštitúcie, kombinovaný so súhrnnou schopnosťou marketingovej databázy. Jeho vlastnosti umožňujú identifikáciu vzťahov medzi skupinou klientov. V kombinácii s finančnými údajmi, ktoré má finančná inštitúcia k dispozícii, takýto dátový model poskytuje komplexný pohľad na hospodárenie daného klienta. (Jedna zo súčastí Market Manager je i samostatne využiteľná, tzv. **Oracle Customer Householding**)

Poznanie segmentu zákazníkov so spoločnými črtami umožňuje proaktívne poskytovanie doplnkových produktov a služieb cieleným marketingom a následným vyhodnocovaním.

Databáza, škálovateľný sklad dát a integrácia údajov z rôznych systémov

Dodanie takejto predstavy vyžaduje nasadzovanie dátových skladov (DW-data warehouse) so špeciálnym dátovým modelom – data mart pre finančné inštitúcie (Oracle Financial Data Manager). Oracle je vedúcim dodávateľom na poli databázových systémov vo svete. Toto prvenstvo vo svete zabezpečené svojou otvorenosťou systému umožňuje jestvujúce riešenie na báze Oracle rozširovať a tak zhodnocovať vložené investície.

Oracle riešenia sú podporené širokou škálou služieb Oracle: poradenských, implementačných, školiacich i postimplementačných poskytovaných, špecialistami finančného sektora s priamym zastúpením na Slovensku od roku 1994.

Reportovacie a analytické nástroje

Oracle je vedúcim dodávateľom v oblasti analytických nástrojov pre podporu rozhodovania. Riešenia Oracle sú integrované s analytickými reportovacími nástrojmi. Napríklad Oracle Discoverer prináša rýchlu návratnosť investícií z hľadiska rýchlej implementácie, jednoduchej administrácie a minimálnych požiadaviek na používanie.

Referencie riešení vo finančnom sektore zahŕňajú stovky klientov Oracle, napr: Westpack Australia, Citibank, United Missouri Bank.

Eva Gálová, egalova@sk.oracle.com

Z rokovania Bankovej rady NBS

Dňa 25. 2. 2000 sa v Bratislave uskutočnilo 7. tohtoročné rokovanie Bankovej rady NBS pod vedením jej guvernéra Mariána Juska.

BR NBS sa zaoberala aktuálnym menovým a ekonomickým vývojom a jeho dopadom na budúci vývoj inflácie, predovšetkým v súvislosti so stanovením základných úrokových sadzieb Národnej banky Slovenska.

Hodnota jadrovej inflácie bola v januári vyššia ako bola stanovená v menovom programe na december 2000. Od júla 2000 by sa mala jadrová inflácia postupne dostať do programového intervalu.

Peňažná zásoba zaznamenala rýchlejší rast v porovnaní s jej hodnotou stanovenou v menovom programe. Z vývoja menových agregátov nie je možné identifikovať vznik inflačných tlakov a ich vývoj je možné považovať za akceptovateľný. Z pohľadu menovej politiky však bude v ďalšom období dôležité, akou dynamikou sa začnú rozvíjať úverové aktivity bánk a aký bude trend vývoja vo verejných financiách.

Bankový sektor sa postupne prispôsobuje novým nástrojom menovej politiky a využíva vytvorené možnosti na aktívnejšie a efektívnejšie riadenie likvidity. V priebehu februára sa stabilizovali úrokové sadzby všetkých splatností, pričom došlo aj k vyrovnaniu výnosovej krivky, t. j. zníženiu rozpätí úrokových sadzieb medzi jednotlivými splatnosťami na peňažnom trhu.

V súvislosti s vývojom inflácie, ako aj indikátorov menového vývoja v januári a v súvislosti s doterajším vývojom dostupných údajov na začiatku februára je možné považovať dosiahnutie predpokladanej inflácie ku koncu roka za reálne. Preto Banková rada Národnej banky Slovenska rozhodla ponechať úrokové sadzby na súčasnej úrovni.

Ján Onda

Postup prác na výstavbe budovy ústredia NBS (február 2000)

Rok 1999 bol na stavbe novej budovy ústredia NBS, ktorá vyrastá oproti budove Slovenského rozhlasu v Bratislave na Mýtnej ulici, z mnohých hľadísk rozhodujúci. Pracovníci Združenia H-V-Z (Hydrostav, a. s., Bratislava, Váhostav, a. s., Žilina, ZIPP, spol. s. r. o., Bratislava) dosiahli najvyšší bod 33. nadzemného podlažia, ktorý je vo výške 111 metrov. Všetky stavebné a montážne práce sa na stavbe realizujú v súlade so schváleným harmonogramom výstavby. V nižších podlažiach sa montujú vnútorné rozvody kanalizácie a vody, rozvody ústredného vykurovania a chladenia a zároveň prebieha montáž energetických a silnoprúdových rozvodov, štruktúrovaných káblových rozvodov, vzduchotechniky a montážne práce centrálneho riadiaceho a zabezpečovacieho systému. V garážach, archívoch a na chodbách sa dokončujú protišmykové syntetické podlahy. Postupne sa montujú všetky komunikačné rozvody, ako je elektrika, telefón, káblová informačná sieť a protipožiarna signalizácia.

Pred dokončením je výstavba transformátorovej stanice. Realizačný projekt ráta s koordinovaným postupom montážnych prác transformátorovej stanice s dokončením unikátnych kogeneračných jednotiek, ktoré efektívne vyrábajú elektrickú energiu pre budovu ústredia NBS, a pritom sa odpadové teplo využíva aj na vykurovanie.

Pracovníci združenia H-V-Z do týchto dní plnia všetky priebežné termíny a robia všetko pre to, aby celá stavebná časť budovy ústredia bola odovzdaná užívateľovi tak, ako to bolo zmluvne stanovené, teda 31. 7. 2000.

PhDr. Ivan Paška

1. strana obálky / Front Cover:

Umelecké spracovanie kovu našlo svoj odraz v tvorbe akad. sochára Vladimíra Durbáka, rodáka z Kremnice (1953). Je absolventom kremnickej Strednej umelecko-priemyselnej školy, odbor umelecký kováč a zámočník (1972) a Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave, odbor figurálne sochárstvo (1978). Uprednostňuje hlavne voľnú liatu medailu a svoje umelecké diela, najmä liate bronzy prezentoval v roku 1994 na výstave *Súčasná slovenská medaila* v Budapešti a v Kremnici a na výstave *Slovenská medaila* '95 v Bratislave. Zo zbierkového fondu NBS Múzea mincí a medailí v Kremnici predsavujeme autorovu jednostrannú liatu medailu z roku 1996, s priemerom 145 mm a názvom *„Personifikácia"*.

Techniques used in metal working crafts are reflected in the work of the Slovak sculptor Vladimír Durbák, born in Kremnica (1953). As a graduate of the School of Arts and Crafts in Kremnica, he specialized in decorative locksmith-work. In addition, he studied figural sculpture at the School of Fine Arts in Bratislava, from where he graduated in 1978. A matter of prime importance for him are free-cast medals. His work, consisting mainly of bronze-cast pieces, was exhibited at 'The Contemporary Slovak Medal' in Budapest and Kremnica in 1994, and at the 'Slovak Medal 1995' exhibition in Bratislava. The one-sided bronze medal titled 'the Personification' (diameter 145 mm) dated 1996 from collections of the NBS Museum of Coins and Medals, is depicted.

PhDr. Elena Minarovičová

Ukazovateľ	Merná jednotka	1996	1997	1998	1999			Unit	Indicator
					10.	11.	12.		
REÁLNA EKONOMIKA									**REAL ECONOMY**
Hrubý domáci produkt [1) 2)]	mld. Sk	550,8*	586,8*	612,7*				Sk billion	Gross domestic product [1) 2)]
Medziročná zmena HDP [3)]	%	6,6*	6,5*	4,4*				%	Year-on-year change of GDP [3)]
Miera nezamestnanosti [4)]	%	12,8	12,5	15,6	17,7	18,3	19,2	%	Unemployment rate [4)]
Spotrebiteľské ceny [3)]	%	5,4	6,4	5,6	14,0	13,9	14,2	%	Consumer prices [3)]
OBCHODNÁ BILANCIA [2)]									**TRADE BALANCE** [2)]
Vývoz (fob)	mil. Sk	270 643	324 017	377 807	343 310	384 568	422 344	Sk milion	Export (fob)
Dovoz (fob)	mil. Sk	340 903	393 973	460 736	377 666	422 742	468 031	Sk milion	Import (fob)
Saldo	mil. Sk	-70 260	-69 956	-82 929	-34 356	-38 174	-45 687	Sk milion	Balance
PLATOBNÁ BILANCIA [2)]									**BALANCE OF PAYMENTS** [2)]
Bežný účet	mil. Sk	-64 301,0	-65 630,0	-74 844,0	-33 090,0	-35 485,0		Sk milion	Current account
Kapitálový a finančný účet	mil. Sk	66 770,0	58 832,0	67 538,3	34 702,6	36 528,4		Sk milion	Capital and financial account
Celková bilancia	mil. Sk	7 367,9	1 776,2	-19 543,2	7 384,8	6 459,5		Sk milion	Overall balance
DEVÍZOVÉ REZERVY [4)]									**FOREIGN EXCHANGE RESERVES** [4)]
Celkové devízové rezervy	mil. USD	5 685,5	6 488,5	6 055,1	4 235,3	4 125,1	4 372,0	USD milion	Total foreign exchange reserves
Devízové rezervy NBS	mil. USD	3 473,3	3 284,9	2 923,3	2 952,1	2 868,6	3 425,2	USD milion	Official reserves of NBS
ZAHRANIČNÁ ZADLŽENOSŤ [4) 9)]									**FOREIGN DEBT** [4) 9)]
Celková hrubá zahraničná zadlženosť	mld. USD	7,8	9,9	11,9	10,6	10,4		USD billion	Total gross foreign debt
Zahraničná zadlženosť na obyvateľa SR	USD	1 473	1 867	2 209	1 972	1 931		USD	Gross foreign debt per capita
MENOVÉ UKAZOVATELE									**MONETARY INDICATORS**
Devízový kurz [5) 8)]	Sk/USD	30,647	33,616	35,242	40,681	41,750	42,059	Sk/USD	Exchange rate [5) 8)]
Peňažná zásoba [M2] [4)]	mld. Sk	416,2	453,9	466,1	504,4	504,9	523,7*	Sk billion	Money supply [M2] [4)]
Medziročná zmena M2 [3)]	%	16,5	8,9	2,8	10,4	11,7	10,8*	%	Year-on-year change of M2 [3)]
Úvery podnikom a obyvateľstvu [4)]	mld. Sk	361,3	370,1	386,8	404	404,6	408,2*	Sk billion	Credit to enterprises and households [4)]
Diskontná sadzba [6)]	%	9,75/8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	%	Discount rate [6)]
ŠTÁTNY ROZPOČET [2) 4)]									**STATE BUDGET** [2) 4)]
Príjmy	mld. Sk	166,3	180,8	177,8	160,6	177,5	216,7	Sk billion	Revenue
Výdavky	mld. Sk	191,9	217,8	197,0	173,0	189,3	231,4	Sk billion	Expenditure
Saldo	mld. Sk	-25,6	-37,0	-19,2	-12,4	-11,8	-14,7	Sk billion	Balance
PRIMÁRNY TRH									**PRIMARY MARKET**
Priemerná úroková miera									Average interest rate
– jednoročné vklady	%	9,43	10,33	11,17	12,38	12,44	12,31	%	– 12 -month deposits
– krátkodobé úvery	%	14,29	17,31	20,61	18,58	18,37	16,83	%	– short-term loans
– krátkodobé čerpané úvery	%	13,27	18,88	19,72	15,40	15,98	16,99	%	– short-term new loans
PEŇAŽNÝ TRH / Priemerná úroková miera z medzibank. vkladov (BRIBOR)**									**MONEY MARKET** / Average interbank deposit interest rate (BRIBOR)**
– overnight	%	11,57	24,18	14,41	10,19	9,42	9,33	%	– overnight
– 7-dňová	%	11,79	23,93	15,88	10,65	11,17	12,41	%	– 7-day
– 14-dňová	%	11,82	23,60	16,54	10,94	11,38	13,09	%	– 14-day
– 1-mesačná	%	11,87	23,50	18,39	11,76	13,18	15,00	%	– 1-month
– 2-mesačná [7)]	%	11,86	23,31	19,82	12,09	14,32	14,43	%	– 2-month [7)]
– 3-mesačná	%	11,86	23,18	20,82	13,67	14,62	14,32	%	– 3-month
– 6-mesačná	%	11,93	22,74	22,14	14,34	14,57	14,21	%	– 6-month

1) stále ceny, priemer roka 1995
2) kumulatívne od začiatku roka
3) zmena oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka
4) stav ku koncu obdobia
5) kurz devíza stred, priemer za obdobie
6) rok 1995 zmeny sadzby od 17.3. a 6.10., rok 1996 zmena sadzby od 13.1.
7) rok 1995 priemer za obdobie júl-december
8) od 1. 10 1998 zrušenie fixného kurzového režimu a zavedenie floatingu
9) od 1. 1 1999 zmena metodiky
* predbežné údaje
** od 29. 5. do 15. 10. 1997 „Monitoring úrokových sadzieb na trhu medzibankových depozít v SR"

1) Constant prices, average for 1995
2) Cumulative figures since the beginning of the year
3) Change compared with the same period of previous year
4) As the end of period
5) Midpoint rate, average of period
6) Year 1995 changes since 17.3. and 6.10., year 1996 change since 13.1.
7) Year 1995 average of period July-December
8) The fixed foreign exchange regime repleaced by floating, since 1. 10. 1998
9) Change of the methodology since 1. 1 1999
* Preliminary data
** From 29. 5. to 15. 10. 1997 'Monitoring of interest rates on Slovakia's interbank deposit market'

A NEW APPROACH TO THE APPLICATION OF MONETARY INSTRUMENTS

Ing. Peter Andresič, National Bank of Slovakia

The technical aspect of monetary-policy implementation is an integral part of the Monetary Programme of the National Bank of Slovakia for the Year 2000. While the target and derived parameters of the monetary programme are generally known in advance, implementation brings new elements into monetary policy. The new approach can be best explained through a review of the genesis of procedures followed by the NBS. Since the prepared changes concern mainly the control of crown liquidity, the review will focus on this particular area.

Year 1993

After establishment in 1993, the National Bank of Slovakia applied the policies of the former State Bank of Czechoslovakia, based on a system of fixed exchange rates and a set of direct and indirect instruments. The Central Bank ensured a fixed exchange rate for the Slovak crown through sales and purchases of foreign currencies at the daily fixing of exchange rates on the interbank market, i.e. foreign exchange fixing. The set of monetary tools applied was dominated by direct instruments, which represented an administrative form of keeping commercial bank lending under control and regulating the level of overall economic activity in the country.

With regard to indirect monetary instruments, the NBS used mainly Lombard loans, bills of exchange discounting, and auction refinancing loans. The key instruments of market-based and operative control of liquidity in the banking sector were refinancing loans granted through auctions. Although the periodicity of auction refinancing loans and the forms of their realisation failed to create conditions and were not even designed for active intervention in the interbank market, this method should be regarded as the basis for open market operations (that will play a dominant role in future), i.e. purchases and sales of securities from commercial banks. In the first year of operation, the NBS granted refinancing loans only for the purpose of increasing the attractiveness of investment in short-term government securities by maintaining their liquidity. In so doing, however, the NBS failed to keep the level of liquidity and/or interest rates in the banking sector under control.

The structure of the Slovak interbank market, as a factor in the implementation of monetary policy, was built rather slowly in this period. In May 1993, the NBS began to monitor the development of up to one-month deposit rates on the interbank money market as a basic qualitative indicator of the situation in the area of bank liquidity. Repo transactions, i.e. repurchase agreements, the basic form of activity to be performed by the NBS in future, were conducted only sporadically; this form of trading was also exceptional between banks.

Year 1994

The conduct of monetary policy in 1994 was based on the regulation of the money supply through the monetary base and the use of direct and indirect monetary-policy instruments. The pillars of monetary policy and the procedures followed by the NBS remained basically unchanged. During the year, however, the significance of indirect tools increased, particularly that of their market-based forms – auction refinancing loans. Later, the rise in the level of crown liquidity in the banking sector led to the suspension of this form of refinancing, including Lombard loans, and to the conduct of currency swaps.

Of indirect operating instruments, the NBS has applied only open market operations since June 1994. An unofficial association of reference banks was initiated with a view to accelerating the development of the money market. On the part of the NBS, the attempt to create a market-making group of banks was motivated by a trend towards an increase in the stability of the money market. The positive impacts of this process were reflected in the prolongation of monitoring up to 6 months and in the fact that, at the end of this period, the banking sector was able to deal autonomously with the structural imbalance in the distribution of funds. On the other hand,

the market position of the NBS weakened due to an internal limit set for the holdings of securities. The external sign of this was a decline in the so-called market-maker function (market organiser) on the market for short-term securities, and the aforementioned ambition of reference banks. Despite the growing importance of open market operations within the monetary instruments of the NBS, the result was a reduction in the ability to influence monetary developments in comparison with the previous period.

Year 1995

In 1995, monetary policy was again implemented through the regulation of the money supply as an intermediary monetary target with respect to other monetary variables. The instruments of monetary policy were characterised by a systemic change, consisting in the creation of conditions for transition to a qualitative control of monetary variables. A marked qualitative change took place in opinion of the interbank money market and discussions were held about its position and significance in the implementation of monetary policy. One of the reasons behind the change and development of monetary instruments was a marked surplus of liquidity in the banking sector, which obliged the Central Bank to make an active use of sterilisation tools for the first time, through the issue of Central Bank bills. The NBS was also faced with the growing role and importance of interbank deposit rates. In the summer of 1995, BRIBOR (Bratislava Interbank Offered Rate) was established as an official listing of rates for up to 3-month deposits, with a spread of 0.5%. The effort to adopt a more active approach was reflected in the extension of operating possibilities by raising the limit for the holding of securities in the portfolio of the NBS. The actual shift was the cancellation of this limit and the creation of a disposition portfolio through special issues of NBS bills. In this way, two-sided REPO rates, which had already been listed in the previous period, became an unlimited option for refinancing, and/or the sterilisation of excess liquidity in the banking sector. With the help of these instruments, the NBS had become a key factor on the market by the end of the year, capable of influencing the daily volume of liquidity as well as its qualitative aspect, i.e. interest rates.

Year 1996

The monetary programme for 1996 was again based on the money supply represented by the M2 aggregate as a method of quantifying the intermediary target of monetary policy. The attempt of the NBS to adopt the method of qualitative control of monetary variables within the scope of monetary instruments, resulted in the cancellation of credit limits and direct instruments of control. With regard to indirect instruments, open market operations began to play a dominant role. For the first time, the NBS internally declared its intention to set an interest-rate corridor for the interbank money market in order to influence the lending operations of banks. The corridor was set empirically on the basis of the actual situation on the market. Due to the stabilising effects of this measure on the money market, the range of fixed-term deposits was extended to 6-month deposits. The first monetary-policy impacts of interest-rate stabilisation were the tying of lending activities to BRIBOR rates and the replacement of discount rates for these purposes. Various forms of operations in derivatives appeared on the money market.

Despite these positive trends, the permanently increasing demands of banks in respect of interest rates under conditions of a permanent excess of liquidity in the banking sector, exerted a rather ambiguous effect and blocked the further development of monetary instruments. REPO tenders, representing an integral part of monetary instruments, were ignored in this period. The unfavourable development of bank lending and its impact on the monetary aggregates under review, together with the negative trends in the country's balance of payments, increased doubt about the efficacy of monetary policy. In the second half of the year, the NBS abandoned its ambition to influence the level of interest rates and decided to increase the amount of minimum required reserves to 9% of primary deposits regardless of maturity. At the same time, the NBS introduced 'the foreign exchange position of banks for monetary purposes' as a form of indirect control of commercial bank lending in foreign currency. Within the scope of measures in foreign exchange fixing, the NBS widened the fluctuation band for the exchange rate of the crown to 5%. For operations on the open market, the spread of REPO rates was expanded and a retreat was predicted from this form of monetary-policy implementation. These measures were all designed to sterilise excess liquidity and bridle lending activities in banks in order to reverse the negative trends in the economy.

Year 1997

The implementation of the monetary programme in 1997 continued to focus on controlling liquidity in quantitative terms in order to regulate the lending operations of banks. The priority of monetary policy was to ensure, through mitigating the imbalance of foreign trade, the external stability of the currency as a vital condition for the favourable course of inflation. In this context, it should be noted that the fluctuation band of the Slovak

crown was widened to 7% at the beginning of the year. In the crown area, the NBS declared its intention to retreat from interest rate control and continued to regulate the level of liquidity in the banking sector as before 1996. An external sign of this was the cancellation of REPO rates and a consequent reduction in the performance of monetary policy through open market operations conducted in the form of REPO tenders.

Despite a change in the implementation of monetary policy, open market operations maintained their dominant position within the set of monetary-policy instruments applied by the NBS.

We assume that, under these conditions, the monetary programme may be characterised as restrictive, aimed at reversing the negative trends and the evident signs of imbalance. The over-reaction of the banking sector, mainly by raising market rates disproportionately, led to a state of uncertainty. The interbank money market recorded defects during the whole year, which led to the non-listing of BRIBOR rates, increased fluctuation in deposit rates, shortened mutual links, and over-fulfilment of reserve requirements. Positive trends came to an end on the derivatives market as well. During the year under review, the NBS was faced, for the first time, with a correlation between the crown and foreign exchange markets, when turbulence and exchange-rate fluctuation caused a rise in deposit rates. Negative consequences were also recorded by the Ministry of Finance in the form of a reduced interest on, and demand for, government securities, accompanied by a rise in interest rates on this form of lending. Within the scope of open market operations, the only positive factor that increased the attractiveness of investment in government bonds, was the inclusion of these securities in the category of accepted refinancing facilities.

Year 1998

With regard to the continued negative trends in the area of public finances and the balance of payments, the monetary policy of 1998 aimed at restoring the balance of the Slovak economy and renewing its long-term trend of growth. The implementation of monetary policy was based again on a system of fixed exchange rates and a quantitative control of crown liquidity. In the foreign exchange area, an important change took place in October, when the NBS replaced the system of fixed exchange rates with a floating rate regime. At the same time, the NBS cancelled the possibility of commercial banks to replenish their foreign exchange positions by purchasing and/or selling funds from the Central Bank via foreign exchange fixing. During the implementation of monetary policy, no changes were recorded in the crown area, despite the cancellation of the fixed exchange rate regime and a declaration concerning the priority of the money market over the foreign exchange market. The year saw increased fluctuation in interest rates on crown deposits, accompanied by relatively wide spreads between purchase and selling prices and the continued failure of BRIBOR rates. The NBS applied quantitative liquidity control in the banking sector and regarded the increase in interest rates, as a price to be paid for the application of monetary policy. In comparison with the NBS, a more significant influence on the development of interest rates was exerted by the issuing activities of the Ministry of Finance of the SR and by external factors such as the actual exchange rate. Due to continued uncertainty in the banking sector caused by central bank measures, an absolute interest rate level was regarded as a necessity for maintaining the system of fixed exchange rates. The introduction of a floating rate regime was reflected in the monetary programme for the coming year in the form of a gradual transition from a quantitative control of monetary policy to interest-based (i.e. qualitative) control.

Year 1999

The priority of monetary policy in 1999, following the cancellation of the fixed exchange rate regime, was to maintain the stability of prices and keep inflation at an adequate level. Monetary instruments were aimed at influencing the volumes of monetary aggregates directly, and/or achieving intermediary targets. The only actual change in the set of monetary instruments applied in 1999 was the introduction of the possibility to draw Lombard loans automatically, with a variable rate of interest based on the BRIBOR rate plus a 5% additional rate. In practice, this measure had no influence on the level of liquidity and the development of the banking sector. The main instrument remained REPO transactions conducted in the form of auctions, i.e. REPO tenders. In contrast with previous years (1997 and 1998), the money market was balanced for a longer period and interest rates were not subject to fluctuation as in previous years. Despite the self-regulation of interest rates in the banking sector, demands a more active approach by the central bank, continued. That they were justified was evident especially at critical moments when the sector was looking for a new interest-rate level through marked turbulence. In the foreign exchange area, the NBS intervened in the market by cancelling the access of commercial banks to foreign exchange fixing, with the aim of mitigating the excessive volatility in exchange rates. Over the course of the year, the NBS had cancelled the foreign exchange position of banks for monetary purposes and minimum reserve requirements were introduced for crown and foreign currency deposits held by non-resident banks.

Transition to Qualitative Control in 2000

The monetary programme for 2000 represents a marked shift in the use of central bank instruments, towards having a more active influence on the interbank money market as a means of achieving monetary-policy objectives. Despite the fact that no substantial changes were recorded in the set of applied monetary instruments, the combination and application of existing instruments should ensure a qualitatively higher but more demanding form of control. An important aspect is the reintroduction of an unlimited refinancing and sterilisation option in the form of REPOs with a maturity of one day. In the course of the year, the sterilisation REPO rate is expected to be replaced by a technically and administratively less demanding method, i.e. the setting of rates on overnight deposits with the NBS. This system is expected (provided an acceptable spread exists between the two rates) to bring an element of certainty and stability to the interbank market after a certain period, with a positive effect on the yield curve. At the same time, we may expect a more balanced course in required reserves and some self-regulation on the part of banks, towards their fulfilment. The task of the central bank will be to stipulate conditions, in the form of interest rates, for contracts to be concluded. The setting of interest rates will fall within the competence of the Bank Board of the NBS and the rates will be valid until the next meeting. REPO tenders applied in the last few years as the only means of influencing the liquidity situation on the market, will henceforth become a strategic instrument ensuring and expressing the goals of the Central Bank in the long term, especially after gradual transition to longer maturities, i.e. 1 and 3 months, and the fixing of interest rates.

The current monetary programme relies on 14-day tenders, mostly volume tenders as standard. These standard tenders will be held on Tuesdays with valuation on the following working day. The banking sector will be notified of the tenders one day in advance (on Monday) in the afternoon. This procedure is expected to contribute to the increased transparency of central bank measures. Besides standard tenders, the monetary programme allows non-standard tenders as well, i.e. rapid tenders, which are announced, held, and valued on the same day. Thus, the NBS reserves the right to intervene in the market, mainly in complex situations. These rapid tenders offer the right to make use of the existing system of reference banks, where such banks are involved. In situations of long-term liquidity surplus, the NBS will issue bills of its own with a maturity of up to one year. The system continues automatically granting Lombard loans, the use of which is of interest to banks only when there is an extra wide spread between one-day refinancing and sterilisation options of the central bank. Where this does not occur, this instrument looses its justification as a monetary instrument for the NBS, as happened within the set of instruments applied by the European Central Bank.

All the instruments and procedures mentioned above had previously been used by the NBS during the implementation of monetary policy. A new aspect of the monetary programme for 2000 lies in the combination of the above tools based on overnight contracts as a stabilising element on the one hand, and longer-term REPO tenders and the issue of NBS bills as a strategic goal of the Central Bank (after the prolongation of tenders) on the other. The conduct of monetary policy by the European Central Bank in the euro-region is also based on these two fundamentals. However, the changes in the procedures followed by the NBS indicate a striving for improvement in the qualitative form of its implementation.

Despite evident parallels to the year 1996, that period was not dominated by an overall conviction that the procedure was correct. A negative result of the procedure applied in 1996 concerned the situation in the banking sector, which was dominated by two banking houses with the state as a majority owner. The situation gave rise to numerous negative trends including an increase in non-performing loans. Interest rate control, and/or the effort to adopt such control, hit the barriers of uncritical bank lending, irrespective of the interest rates. On the other hand, the situation was also affected by negative trends from the previous year and probably the delayed reaction of the central bank to the rise in surplus liquidity. However, it should be added that it will take time for the system of qualitative control, i.e. control through interest rates, to exert an effect on the banking system and the economy as a whole, which are not yet prepared to react adequately to signals sent by the Central Bank. Also, we should not forget the existence of the fixed exchange rate regime, which acts as a brake on the implementation of monetary policy.

In comparison with the year 1996, several state-owned financial institutions are planned to be privatised over the course of this year, which is expected to contributed to an increase in the interest-rate sensitivity of the banking sector as a whole. The restrictive measures of the government are also producing results in the form of reducing the imbalance of public finances and the deficit in the balance of payments. On the other hand, the NBS has been faced, since the beginning of the year, with a marked excess of liquidity, i.e. a situation in which it is more difficult for the central bank to conduct its monetary policy than where the sector is dependent on refinancing. The situation whereby the NBS is launching a new form of monetary-policy implementation is not ideal. Despite all this, I am convinced that the road we have chosen is correct and will lead to the achievement of our goals.

MARKETING COMMUNICATION OF BANKS

Part II

Doc. Ing. Jaroslav Kita, CSc.
Faculty of Commerce, University of Economics in Bratislava

Implementing Marketing Communication

The external aspect of communication appears to be a simple matter, but success of a campaign comes down in the end to professionalism. Communication on a nationwide scale is too important and too costly for it to be just a display of amateurism. Such a statement, although being evidently true, is sometimes difficult to enforce in cases where the management of the bank has decided to apply their own artistic instincts to the campaign. Professionalism in the area of communication is chiefly a matter of strategy, with the role of the management of a bank being to monitor this area, and not to represent itself in the creative process of advertising, however entertaining this might seem. With this in mind, it is more appropriate:

- to present a clear strategy to internal and external communication experts, so that they may proceed accordingly;
- to avoid exemplifying their own clients;
- to rely more on the results of tests and checks than on their own instincts and artistic tastes;
- to have constant contact with the target market, which is the sole judge deciding over what type of media should be used and on how to get the message across.

The type of communication policy can vary (it might concern the institution, products and services, segments, be nation-wide or international), but it should always include the following stages:

- strategic planning
- internal diagnostic and qualitative research,
- selecting the areas of communication in the bank's marketing, and reviewing the marketing mix,
- determining the objectives of communication and target markets,
- media selection and creating the message,
- preliminary tests and planning of the campaign (time schedule, co-ordination with other elements of marketing policy),
- establishing a definitive budget,
- deciding on the start of the campaign,
- post-testing and checking of campaign results.

Integration of personnel to the selected communication policy

The effectiveness of an external campaign is very often linked to the policy of successful internal communication, which assumes that bank personnel are familiar with the campaign objectives. It is therefore necessary to distribute copies of the business plan to personnel in order that they become acquainted with it, as it is the bank's employees who will be paramount in propagating the image of the bank. In cases where personnel are uninformed, they may spread a negative image of the profession in which they work. It is essential to mobilise bank personnel for the good of the global need to acquire clients, and not just for the purpose of one particular product. Personnel must have a new identity defined that varies from that of the competition.

Communication will only be successful if it becomes the affair of a majority of employees, and not just of advertising agencies and departments entrusted with its elaboration.

Integration of goals and campaign methods with the personnel of a bank, via all distribution channels, is an essential prerequisite for success.

It is widely considered as a necessity, that with a growth in the number of banks there must also be an expansion in the role of the communication department with all other departments of the undertaking. Communication experts are expected to go beyond the boundaries of their traditional communication methods, taking on the role of maintaining and transforming an atmosphere of trust and concentration into a genuine company culture. Internal communication should encompass the following:

a) to reinforce a feeling of congruity in personnel towards the bank via

- internal newsletters,
- gathering suggestions from personnel,
- the system of recruitment of new employees to the company;

b) to motivate top employees to fulfil the task of communication intermediary, which involves:

- training in the area of communication - periods spent in branches of the bank,

- regular informative meetings of top employees with management,
- meetings of top employees in order to become familiar with models of progress (e.g. bands of quality);

c) communication with branches based on:

- communication with branch managers (principal office-branches),
- calling meetings of personnel responsible for sales when problems arise,
- consultation with branches in an untraditional manner,
- assisting personnel to produce higher quality work and support with individual initiatives.

Elements of the communication mix can arise at various levels, namely:

- product, services, and their presentation;
- product price;
- distribution: localisation, equipping branches, local image, reception, authority of personnel, quality of sales staff, researching client behaviour, after-sales service. The training policy is undoubtedly the principal communication tool in such areas;
- bank image;
- advertising;
- sponsoring;
- sales support
- quality system of the principal office and the inspection of relationships with the client.

A certain effort must be expended when it comes to processing complaints, improving telephone communication and the reception of clients, as well as monitoring relationships with customers.

In addition to the marketing mix, there is also the communication mix, which has similar features to that of the marketing mix. Mutual continuity of the elements of the mix is an essential condition for ensuring effectiveness and appropriate synergy of the whole communication process.

Monitoring the return from funds expended for communication purposes

A growth in budgets designated to communication produces the need for examining the effectiveness of communication.

During a period of deep crisis subject to a significant drop in profit, the bank cannot allow, as in the past, development of a campaign that is expensive without having first considered the return from expended capital.

Even though it is difficult to establish the relationship between expended budget and a growth in sales or profit, the more related relationship between expenses and revenues must be identified.

Complete control may prove problematic as tests at various stages of the campaign may denote its success, or failure. Implementation of effective control involves:

- elaboration of the precise objectives of the communication campaign. This phase requires co-operation between the principal office and branches, if goals are clearly established and checking is not so easy to implement;
- the use of preliminary tests. Before a campaign is launched for a specific target market, it is essential that a model is established, with verification of whether there are any errors contained therein that might compromise the campaign;
- results of preliminary checks can lead to the elimination of communication faults for the target market before it begins. Such checking allows for avoidance of major errors. Preliminary tests can concern the whole campaign or its parts, in particular its creation, or the use of certain media;
- concluding tests, or post-testing, enables examination of results obtained by a predetermined term. The subject of such checks might be the level of familiarisation, the volume of sales, turnover, usage, and the like. The more the targets concern sales data, the more difficult they are to check. For a check to be objective, it should not be carried out by the employees who prepared the campaign.

Possibilities for amplifying communication

Advertising expenditure of banks is mostly incurred by such media as television and the press, followed by radio and external advertising. Such media are undeniably among the initial means used for selling banking products. Banks however, seek other possibilities for perfecting their communication, such as substituting one communication tool for another that is more economic. Such tools include direct marketing, which acquires great significance in the immediate future for the communication policy of a bank. Direct marketing is defined as an interactive marketing system, using one or more types of media for producing measurable feedback, or from transactions at an arbitrary location. It is founded on the principle of creating a certain databank that contains cards or lists of current, past, and potential clients. It serves for concrete monitoring and assessment of the impact of communication on individual clients, enabling direct communication by mail, telephone, or other media. The objective of direct marketing is to unify the processes of communication and purchasing into one process.

The basic expressions of direct marketing concern a database and measurable feedback results. This means that in the process of direct marketing, information is not provided across the board, but only for a selected target group of customers who it is presumed are interested in the given subject. The impact of the campaign is therefore many times greater than if addressing clients who are unwilling to listen, and it is far easier to measure in comparison with other marketing methods.

The uniqueness of direct marketing creates the following characteristic features:

- it directly approaches an identifiable individual or household. The signal is not transmitted to the public at large, as is normal with the majority of advertising media;
- the aim is a specific type of activity. It can take the form of returnable mail, posting of coupons, requesting more detailed information etc. As the aim concerns a specific activity, results are measurable to a certain degree of accuracy;
- interactivity. Here there is a direct exchange of information and reactions from both sides;
- it produces a useful database of clients. Computer files record data on each client and his financial make-up, interests, etc. This secures a suitable resource for precise calculation of future marketing efforts.

Direct marketing leans on the personnel tool and enables the targeting of a precisely defined segment. It is extremely costly to address an indifferent group of the population only based on the impression that they might be potential clients in future. This view is also shared by foreign authors, who state that direct marketing is very effective when used on clients who are in more mature stages of decision-making. This then means that direct marketing is inappropriate when the principal objective of the campaign is to alter preferences or attitudes. In reality, such results might be achieved in the process, but only as incidental products. A great degree of the success of a bank's marketing employees depends on their experience in identifying target groups. A suitable target group is commonly that which contains former clients, or those purchasing associated products.

One of the most difficult tasks in direct marketing is to convert interested parties into clients. The number of those addressed who eventually expressed an interest is substantially lower, albeit that thanks to the high level of effectiveness of direct marketing, it is still a far easier and quicker method of acquiring people interested in concluding a contract with the bank than it is by way of an advertisement in the press.

Direct marketing is aimed at changing the behaviour of the client. It moves from the culture of the product to the culture of the customer. Marketing then becomes strategic. It plays on client loyalty and the creation of a perpetual relationship between the bank and the client. The objective is to increase client satisfaction for improving services on offer, to reduce the effort required in order to purchase, and to reduce objective risk. By using postal and telecommunication means, it is possible to increase not just the number of transactions, but also their volume. This is subject to two causes:

- clients are more willing to carry out a transaction with the bank, the more trusting their relationship with it is, the more they feel like a regular client;
- written correspondence of the bank with clients not only distances them from competitors, but literally overlaps its influence over its own clients.

A further task is to convert the client into a seller. Our clients really can be our best salespeople at the same time. The more they use the bank's products, the more often and persuasive they will recommend the bank to family members, friends, and acquaintances.

Traditional media (television, the press, posters), will also have an important role to play in the future. Their place will not only be secured by direct marketing, but also in particular by sponsoring of health facilities, charity, sport and other events, as well as other new communication tools such as local media, the Internet, videotext, mailing, digital displays, segment advertising, etc. These means substantially alter the habits of a bank, with changes taking place at all levels and being demonstrated in differences in budgets designated to communication. Some experts predict:

- a need for carrying out more informative advertising,
- interactive communication,
- diversification of methods for delivering the message,
- development of direct marketing,
- the possibility of addressing a target market and making messages more personalised,
- adaptation of the communication networks of branches. Videotext can be suitably adapted to support and inform at sales areas,
- the need for reacting to internal problems of communication. Company news in the form of videotext and other audio-visual means that have a high level of efficiency,
- the use of compact discs,
- communication by telephone,
- satellite for communication with European markets.

The importance of developing new media comes from the speed of acceptance by clients.

Conclusion

Like any other business entity, a banking institution exists in a real interactive environment, to which it must adapt, and which can actively influence what direction its communication activities should take.

Communication transpires between the bank and its environment, but also within the bank itself. Changes in communication at the start of the new millennium are constituted of the fact, that due to developments in the competitive environment in the banking sector and in how advanced and flexible distribution networks are, the bank may lose its dominant market position with this going to the client. The principal reason why a bank should deal with the question of effective communication more seriously is in the nature of its product as a service. For such a reason, banks are forced to adapt their marketing activities, including communication, to the fast changing demands of clients.

A BANKING ACT REVISION

SPECIAL LOAN CONTROL

JUDr. Milan Huďan

The Banking Act. No. 21/1992 Coll., as amended, and the new text of Article 18, paragraph 2, tighten the conditions for loans granted to persons standing in special relationship with a bank. This paper takes a closer look at the changes and amendments to existing provisions of this particular law, relying on some actual experience from their real-life application in the banking business.

Special loan control, as we might call this particular modification affecting counterparties with a special relationship with a bank according to Article 18, is now stricter than before. Furthermore, the Act No. 252/1999 Coll. extends the definition of special-relationship to cover a broader array of persons, while giving the National Bank of Slovakia, the Slovak Ministry of Finance and the Deposit Protection Fund new powers when requiring commercial banks to disclose information on persons with a special relationship. As the above implies, commercial banks will find themselves forced to reconsider their existing lending and guarantee procedures under the special loan control and, where necessary, to update their internal rules to comply with the law.

Extended scope of the law

As the revision clearly implies, neither domestic banks nor foreign bank branches will be allowed to conduct with persons standing in a special relationship within the meaning of Article 19, paragraph 2 of the Act, any transactions which, given their nature, purpose or risk, they would not conduct with their other customers. This means that the special loan control also applies to branches set up by foreign banks. A foreign bank branch will only be allowed to grant loans and guarantees to persons with a special relationship when it has been decided by its leading senior official after an analysis of the banking transaction in question and the applicant's financial standings.

For foreign bank branches, the definition of persons with a special relationship is similar to that used in domestic commercial banks.

According to the amended Article 18, paragraph 2, the revision extends the special-relationship restrictions previously applied to loans also to guarantees. In other words, when deciding on guarantees to secure an applicant's debts, banks and foreign bank branches will be required to follow the same principles of stricter control as in loans.

Stricter authorization procedure for loans and guarantees granted to persons having a special relationship with a bank

A stricter authorization procedure for lending transactions is laid down in Article 18, paragraph 2, which requires loans and guarantees granted to persons with a special relationship with a bank to be approved by an unanimous decision by the statutory body, with the person concerned barred from all decision-making regarding the relevant lending transaction or guarantee. Under the former provision, loans extended under special lending rules required the approval of only a simple majority of the board of directors. As the new wording of Article 18, paragraph 2, provides, should any board member vote against a loan or guarantee contemplated for a person having a special relationship with a bank, the board will not be able to approve the loan. As past experience shows, it has not been uncommon in loan authorization procedures to see one or more board member disapprove a loan, mostly on account of insufficient repayment guarantees or inadequate security. By upgrading the previous provision, the revised law also increases individual board members' personal responsibility for respecting their bank's business policy, following its lending rules and applicable legislation when authorizing any lending transaction of the kind. To prevent any decision-making bias, board members directly concerned by a loan decision are disqualified from the approval process. To avoid possible problems in loan authorization, it is desirable that banks redefine in great detail their existing statutory body voting procedures to ensure a smooth loan authorization process and compliance with the Banking Act.

Whatever the type of loan or entity it is granted to, when authorizing a banking transaction members of the statutory body and foreign bank branch managers are obliged to pay due regard to the fact that, under the revised law, banks are required by law to conclude all banking transactions, i.e. including those involving persons with a special relationship with a bank, on the most advantageous business and legal terms for the bank. Under the new Article 11a, paragraph 4, banks are expressly banned from entering contracts on obviously disadvantageous terms for the bank, in particular contracts binding the bank with performances that are economically unreasonable or in apparent disparity with the countervalue offered, or evidently fail to adequately secure the bank's receivables. Any failure to abide by the foregoing legal requirements by a statutory body member or a foreign bank branch manager whose illegal loan authorization is found to constitute the body of of-

fense may result in fairly severe penalties. Following Article 250a, paragraph 2, of the Criminal Code, any employee, member, representative or other person authorized to act on behalf of the lender, who makes it possible to obtain a loan for anyone known failing to meet the applicable requirements, is liable to a sentence of up to 3 years in prison, business prohibition, or a pecuniary penalty. According to paragraphs 3 and 5 of the same article, the prison sentence may be increased up to 12 years depending on the extent of damages inflicted by the criminal offense.

To wrap up this section dealing with stricter bank transaction authorization process for persons having a special relationship with a bank, it needs be noted that, for a loan or guarantee provided under special loan control to be granted lawfully, the following three or four conditions, depending on the circumstances of a specific case, have to be met: an unanimous decision by the statutory body, an analysis of the bank transaction, an analysis of the would-be borrower's financial standings, and, where a contemplated loan or guarantee is meant for a person who is a member of the statutory body, such person must be excluded from all relevant decision-making. Any failure to comply with any of these conditions means that a loan or guarantee, as case may be, have been granted at odds with the applicable law.

Extended definition of persons with a special relationship with a bank

a) Definition of persons with a special relationship with a bank extended by new categories added to the law

The law itself extends the definition of persons deemed to have a special relationship with banks in the existing Article 19, paragraph 1, letter a), to include bank procurators authorized by banks to perform legal actions occurring in the course of banking activities.

Another substantial expansion of the ranks of persons considered to have a special relationship with banks comes with an amendment to Article 19, paragraph 1, letter e). Previously, legal persons deemed to have a special relationship with a bank were only companies, in which stakes over 10% of registered capital were held by members of a bank's statutory bodies, bank directors, other employees designated in the statutes, members of the supervisory board, legal persons controlling the bank, their major shareholders and senior officials. The revision now includes in the existing definition of legal persons with a special relationship persons standing in close relationship with members of the statutory body, supervisory board, senior bank officials and natural persons controlling the bank. According to Article 116 of the Civil Code No. 40/1964 Coll., as amended, close persons include descendants, ascendants, siblings, husbands and wives, and other persons with a family or similar relationship.

The revision expands the existing definition of persons by legal persons controlling major shareholders of the bank, or controlling any person controlled by the major shareholders. So far, under the previous wording of Article 19, paragraph, letter f), persons with a special relationship with a bank included only major shareholders of a bank, i.e. those holding over 10% of shares or participating interests of a bank, and legal persons controlled by such major shareholders, i.e. legal persons in which major shareholders of a bank held over 50% of shares or participating interests or had the power to appoint the statutory body or otherwise had decisive influence over such legal person's management. The amended Article 19, paragraph, letter f), thus adds on a third category, made up of legal and natural persons controlling major bank shareholders or legal persons controlled by such major shareholders.

b) Definition of persons with a special relationship with a bank extended due to new interpretation of the terms 'major shareholder' and 'control over bank or another legal person'

According to the bill explanatory statement, the proposed modifications are designed to remove the loopholes in the existing definition of control over a bank or another legal person and the definition of major shareholders. To set out the term more precisely, the bill calls on the definition of concerted action, as stipulated for the purposes of the Banking Act in Article 16, paragraph 8, thereof since the revision made by the law No. 44/1998 Coll. The previous definition of control over a bank or another legal person described the controlling person as a person owning over 50% shares or other participating interests of a bank or legal person or, as case might be, having the power to appoint the bank's statutory body. Another feature for a controlling person was that it might otherwise exercise decisive influence over the management of a bank or another legal person. This particular qualification, however, was hard to apply for its fairly general interpretation. The interpretation of the terms 'control over a bank' and 'major shareholder', in conjunction with Article 16, paragraph 8, of the Banking Act, evidently extends the definition of persons with a special relationship with a bank by persons acting in concert. Concerted action is any action with the purpose to obtain a share in the registered capital of a bank, or its voting rights, pursued in agreement between a legal person and its associates or members, statutory bodies, members of statutory or supervisory bodies, the legal person's employees directly reporting to the statutory body or its member, heads of organization units recorded in the corporate register, procurators, liquidators, bankruptcy trustees, or composition trustees of such legal person, and their close persons, or between any of the above. Likewise, it concerns persons who have agreed to exercise in unison their voting rights in a bank on management-related matters, regardless of the form or validity of their agreement. The definition of persons acting in concert also includes persons whose actions seek to achieve a certain share in the registered capital of a bank or a certain exercise of its voting rights between a controlling person and the person controlled, or between persons controlled directly by or through the same person controlled, or between their close persons.

Apart from the above redefinition of persons with a special relationship with a bank, this latest revision to the Banking Act has replaced „bank directors" with a more clear-cut „senior bank employees" as the term for top bank officials. In the past, the application of this particular provision often made it difficult to decide which posts should fall under the heading

„bank directors." Strictly speaking, the term „bank directors" could, apart from the general director and the bank director as the head officials of a bank, also refer to directors of branches, sections, departments and other head office units, i.e. every post that involved a directing job. On the other hand, the same strict interpretation of „bank directors" would fail to include officials such as the bank president, chairman of the board of directors and the like.

The new term „senior bank employees", in conjunction with Article 27, paragraph 5, of the Labor Code, is more clear-cut insofar that the reworded revision attaches the position of senior officials only to persons exclusively appointed and dismissed by, and directly reporting to, the bank's statutory body, rather than all employees with a supervisory or directing job. Under the updated wording of the said provision, the law defines senior posts as the posts of top bank executives, such as general directors, presidents, board chairmen, and the like.

Following the amended Article 8, paragraph 5, the bank's statutory body also has the power to appoint and recall the head of the bank's internal controlling section. As the above implies, the term senior employee within the meaning of Article 19, paragraph a), also includes the head of a bank's internal controlling section.

To deal with possible problems, if any, encountered when deciding which senior employees to designate as persons with a special relationship with a bank, each bank may, in accordance with Article 19, paragraph a), in its statutes enumerate other bank employees as persons with a special relationship with the bank, both senior employees (e.g. secretaries or assistant bank directors, branch directors, subbranch directors) and regular employees (e.g. employees assigned to credit departments, etc.).

As recent experience indicates, when adding other employees to the list of persons with a special relationship, banks may have made a mistake by designating the persons by the means of an internal regulation, rather than in statutes, in which they include the full or abbreviated text of Article 19, paragraph 1, of the Banking Act. But as Article 19, paragraph 1, letter a), clearly provides, banks are allowed to designate additional persons deemed to have a special relationship with them in their statutes. As a result, the decision on additional employees to be designated as persons with a special relationship is in the competence of the general meeting, since, according to Article 187, paragraph 1, letter a), of the Commercial Code, it is this body that has the power to make amendments to a bank's statutes. In other words, it is up to the general meeting to select additional employees to be subject to special loan and guarantee control. The law lays down the manner, in which such designation of additional employees is to be done. Where a bank redefines the list of these persons by an internal regulation approved, for instance, by the board of directors or a senior bank official, such provision should be considered null and void and not legally binding, because it has not been conducted in the manner required by law.

Another fairly serious conflict occurs when a commercial bank, while designating such additional employees by an internal regulation, decides to include in their definition only some parts of Article 19, paragraph 1, by simply leaving out certain categories of persons prescribed by the law. There is no way a bank could be allowed to skip any category set down by the law, e.g. by deciding not to include legal persons controlled by a major shareholders among persons with a special relationship. Any such ill-prepared internal regulation runs counter to the law. It is unacceptable for a bank to reduce the span of such persons as it likes, regardless of its intent or purpose. The law allows the bank to extend the definition of persons with a special relationship with the bank by additional specific senior posts or other employees, as decided by its general meeting, but not to trim it.

As a matter of fact, commercial banks who decide to extend the definition do not necessarily have to copy the wording of Article 19, paragraph 1, of the relevant law in their internal regulation. If, however, a bank does decide to incorporate the text, it can do so in accordance with the incorporation procedure provided in point 7 of the legislative technical instructions annexed to the lawmaking rules, whereby, if inevitable, provisions may be incorporated by a general footnote reference and a citation of the applicable legal rule.

Reporting obligations of banks and persons with a special relationship with banks

Apart from the above changes, under the latest revision, with paragraph 5 of Article 19 added on, both the central bank and the Deposit Protection Fund may require commercial banks and foreign bank branches to supply information on persons with a special relationship with a bank or, as case may be, a foreign bank branch. The particulars of such reports will be set down by an NBS directive to be published in the Collection of Laws. By amending Article 19 of the existing law, the revision requires each person with a special relationship with a bank or a foreign bank branch to report in writing to such bank or foreign bank branch, within 30 days from the end of a calendar year, all information necessary to identify other persons who, on account of the reporting person's relationship, also have a special relationship with the bank. It may be expected that the particulars of such reports, as defined by the NBS, will remove some ambiguities and provide a more precise definition of persons required to report other persons with a special relationship with a bank.

Conclusion

As the above indicates, commercial banks will have to reconsider their existing procedures to provide for new activities needed to perform the tasks required under the Act No. 252/1999 Coll. as regards special loan and guarantee rules for persons with a special relationship with a bank. In order to fulfill the task, commercial banks will need to reconsider and define a system for monitoring and updates on persons designated to have a special relationship with a bank, to build up a proper database and specify the information collection process in an internal regulation defining the legal duties of persons with a special relationship with a bank.

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 31. 01. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 20.01.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,669.6	(-200.8)
2.1 V cudzej mene	4,976.1		(106.3)
2.2 V slovenských korunách	25,693.5		(-307.1)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		2,772.3	(535.3)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	2,167.2		(462.4)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	605.1		(72.9)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		18,598.6	(-9,295.0)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,193.9	(-469.6)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,075.0		(6.8)
5.2 Ostatné pohľadávky	37,118.9		(-476.4)
6 Cenné papiere		155,315.7	(8,708.0)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	141,025.7		(5,818.0)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	14,290.0		(2,890.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		12,265.4	(285.8)
8.1 Úvery klientom	493.4		(-10.5)
8.2 Ostatné	11,772.0		(296.3)
		259,301.4	**(-436.3)**

PASÍVA			Zmena oproti 20.01.2000
1 Emisia obeživa		62,353.2	(-3,532.6)
2 Záväzky voči MMF		35,991.0	(-393.5)
2.1 V cudzej mene	10,297.5		(-86.4)
2.2 V slovenských korunách	25,693.5		(-307.1)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		28,549.2	(-4,087.7)
3.1 V cudzej mene	28,055.1		(-4,087.7)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		24,098.4	(158.0)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	4,098.4		(158.0)
4.2 Ostatné	20,000.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		43,763.4	(3,533.1)
5.1 Peňažné rezervy bánk	40,985.6		(3,084.2)
5.2 Ostatné	2,777.8		(448.9)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		30,727.1	(2,761.2)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	26,809.7		(2,294.8)
6.2 Štátne fondy	3,917.4		466.4)
7 Ostatné pasíva		22,814.0	(588.5)
7.1 Vklady klientov	2,917.8		(-202.4)
7.2 Ostatné	19,896.2		(790.9)
8 Čisté obchodné imanie		11,005.1	(536.7)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.5		(0.1)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	536.6		(536.6)
		259,301.4	**(-436.3)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 10. 02. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 31.01.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,307.8	(-361.8)
2.1 V cudzej mene	4,921.4		(-54.7)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(-307.1)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		2,139.7	(-632.6)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	1,534.6		(-632.6)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	605.1		(0.0)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		28,420.4	(9,821.8)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,181.0	(-12.9)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,145.5		(70.5)
5.2 Ostatné pohľadávky	37,035.5		(-83.4)
6 Cenné papiere		149,202.7	(-6,113.0)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	140,632.7		(-393.0)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	8,570.0		(-5,720.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		12,851.7	(586.3)
8.1 Úvery klientom	524.1		(30.7)
8.2 Ostatné	12,327.6		(555.6)
		262,589.2	**(3,287.8)**

PASÍVA			Zmena oproti 31.01.2000
1 Emisia obeživa		61,664.7	(-688.5)
2 Záväzky voči MMF		35,261.1	(-729.9)
2.1 V cudzej mene	9,874.7		(-422.8)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(-307.1)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		34,522.1	(5,972.9)
3.1 V cudzej mene	34,028.0		(5,972.9)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		23,930.0	(-168.4)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	3,930.0		(-168.4)
4.2 Ostatné	20,000.0		(0.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		40,715.5	(-3,047.9)
5.1 Peňažné rezervy bánk	35,473.8		(-5,511.8)
5.2 Ostatné	5,241.7		(2,463.9)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		29,408.7	(-1,318.4)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	24,997.8		(-1,811.9)
6.2 Štátne fondy	4,410.9		(493.5)
7 Ostatné pasíva		26,054.4	(3,240.4)
7.1 Vklady klientov	5,581.7		(2,663.9)
7.2 Ostatné	20,472.7		(576.5)
8 Čisté obchodné imanie		11,032.7	(27.6)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.5		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	564.2		(27.6)
		262,589.2	**(3,287.8)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Národná banka Slovenska

DEKÁDNA BILANCIA AKTÍV A PASÍV k 20. 02. 2000 v mil. Sk

AKTÍVA			Zmena oproti 10.02.2000
1 Zlato		1,341.1	(0.0)
2 Vklady v MMF		30,278.3	(-29.5)
2.1 V cudzej mene	4,891.9		(-29.5)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Vklady v zahraničných bankách a medzinárodných inštitúciách v cudzej mene		1,291.2	(-848.5)
3.1 Vklady v zahraničných bankách	752.0		(-782.6)
3.2 Vklady v medzinárodných inštitúciách	539.2		(-65.9)
4 Pohľadávky voči zahraničiu v cudzej mene		17,565.8	(-10,854.6)
5 Pohľadávky voči tuzemským bankám		38,219.1	(38.1)
5.1 Pohľadávky z refinancovania	1,202.2		(56.7)
5.2 Ostatné pohľadávky	37,016.9		(-18.6)
6 Cenné papiere		175,471.7	(26,269.0)
6.1 Zahraničné v cudzej mene	144,341.7		(3,709.0)
6.2 Štátne v slovenských korunách	0.0		(0.0)
6.3 Ostatné v slovenských korunách	31,130.0		(22,560.0)
7 Majetkové účastiny		144.8	(0.0)
7.1 Zahraničné v cudzej mene	24.8		(0.0)
7.2 Ostatné	120.0		(0.0)
8 Ostatné aktíva		12,403.4	(-448.3)
8.1 Úvery klientom	531.9		(7.8)
8.2 Ostatné	11,871.5		(-456.1)
		276,715.4	**(14,126.2)**

PASÍVA			Zmena oproti 10.02.2000
1 Emisia obeživa		63,499.4	(1,834.7)
2 Záväzky voči MMF		35,201.9	(-59.2)
2.1 V cudzej mene	9,815.5		(-59.2)
2.2 V slovenských korunách	25,386.4		(0.0)
3 Záväzky voči zahraničným bankám a medzinárodným inštitúciám		23,502.0	(-11,020.1)
3.1 V cudzej mene	23,007.9		(-11,020.1)
3.2 V slovenských korunách	494.1		(0.0)
4 Emitované cenné papiere		43,866.9	(19,936.9)
4.1 V zahraničí v cudzej mene	3,866.9		(-63.1)
4.2 Ostatné	40,000.0		(20,000.0)
5 Záväzky voči tuzemským bankám		48,235.5	(7,520.0)
5.1 Peňažné rezervy bánk	45,336.6		(9,862.8)
5.2 Ostatné	2,898.9		(-2,342.8)
6 Záväzky voči štátnemu rozpočtu		27,392.0	(-2,016.7)
6.1 Účet štátu Slovenskej republiky	23,327.1		(-1,670.7)
6.2 Štátne fondy	4,064.9		(-346.0)
7 Ostatné pasíva		24,040.9	(-2,013.5)
7.1 Vklady klientov	3,794.7		(-1,787.0)
7.2 Ostatné	20,246.2		(-226.5)
8 Čisté obchodné imanie		10,976.8	(-55.9)
8.1 Vlastný kapitál	10,468.5		(0.0)
8.2 Ostatné vlastné prostriedky	508.3		(-55.9)
		276,715.4	**(14,126.2)**

Ing. Marián Jusko, CSc.
guvernér

Ing. Anna Pastuchová, PhD.
vrchná riaditeľka úseku informatiky

Údaje v dekádnych bilanciách sú predbežné z dôvodu auditu RÚZ a ich časový harmonogram je k dispozícii na internetovej adrese http://www.nbs.sk